BİLGE KARASU

TROYA'DA ÖLÜM VARDI

HİKAYELER

FORUM

FORUM YAYINLARI : 7

FORUM YAYINLARI : P. K. 131 - Ankara

Kapak : Orhan Peker

Ankara - Şark Matbaasında basılmıştır.

# İÇİNDEKİLER

DOĞUM ..... 5
(Vatan Sanat Yaprağı, 1954)

SARIKUMA GİRİŞ ..... 9
(Yeditepe, 1953)

ŞARKISIZ GECELERİN İLKİ ..... 21
(Yeditepe, 1953)

BEŞİNCİ GÜN ..... 33
(Yenilik, 1954)

ODALARDAN BİRİ ..... 45
(Forum, 1954)

ODA ODA DÜNYA ..... 51
(Yeditepe, 1954)

DÖNENEN bir ..... 61
(Forum, 1954)

ZANZALAK AĞACI ..... 67
(Vatan Sanat Yaprağı, 1954)

KAVRUK ..... 75
(Yücel, 1955)

ÇATAL . . . . . 99
(Yenilik, 1957)

NEREDEN DE ANDIM ŞİMDİ . . . . . 123
(Yenilik, 1956)

ANAHTAR . . . . . 137
(Yenilik, 1957)

ACI KÖK YAĞMURUN TADINDA . . . . . 157
(Dost, 1962)

# D O Ğ U M

Eserin derinliklerinden yakıcı demirin acısı. Karanlık titrerken... Hayvan sarsılıyor. Dakika yürekçe bile değersiz. Ilık ılıklık. Sızıntı, sarı sarı, ter ter, çığ. Çiğlik hep...

Geçişen saatler, içice, içice. Ölüm. Ölümler dizi dizi; sıra sıra insan ölüleri. Kan, toprak. Ölüm yoklamağa başlıyor, toprak kokuları içinde kanın.

Çığlık bir - bir - bir -. Demir derinde. Derin, karanlık, zamansız titreyişte. Demirlerden dirim, kurtulmak isteğinde. Getiren, gelecek kadar habersiz. Yeniden tek her şeye karşı. Kadın.

Sonra bir toz. Toz, güneşin altında. Sıcak. Toz, parıldamalar içinden. Yürümek. Bir - iki - Bir - iki - Bir : Kasılmalar. Sıcak. Kömür sıcağı, su sıcağı, hava sıcağı, ateş sıcağı. - iki - Bir - iki - Bir - iki. Tozlu yol bitmez gibi, sıcaktan sıcağa koşuşta. Soğuğa doğru bir yol...

Hayvan çığlıkla sarsıntıda. Önemsiz - önemsizlik - önemsiz saatler. Sancı. Biraz sus-

muş, acısız, sakin bulut, tozlu yolun üstünden daha aza, daha az sıcağa doğru. Anneliğin bulut rengi. Saadet. Sızıntı saadet. Bir açılma arası yol. Kayganlıkların üzerinden, sessiz ölüm saadeti, sızım sızım.

Güneş tepede. Eser karanlık; diriliğin yaşamazlığmda. Güneş tepelerinden yakıyor gölgeleri. Yenik yenik gölgeler, azalan, tozlanıp, tozlaşrp yaşamaz olan. Tozlu yol sıcak. Yürümüyor; bitmiyor. Duruyor yol, kalkıp inen tozun pişen uysallığı altında.

Dişilik kokusu. Tozlu kavuruculuğun aralarından sızan, et, çıplak, ekşimiş et kokusu. Tazelik uzakta. Taş serinliği esip esip erimede. Sıkışma atmanın ardında, daralıp atma, genleşip atma - atma - atma. DEMİR. İnce ince yarılan et, etin kokusu, su, su; kurumuş, susuz; kuruyacak, sızdırıyor fazla suyunu.

Rüzgâr taşların dibinde esmez. Taşın önünde ısınıp tozlanacak. Kımıldama, bir itme artık, bir atışın itişi, istem gibi bir şey. Yavaş yavaş, sıcağın, kurunun, tozun dışına doğru... Birden tatlılık. Serinliğin yumuşak... Yumuşak - başka bir şey değil - Serinlik eşit yumuşak. Eşit. İlk kımıldama karnın içinde daha. Sıfırdan birin çıkışının gülünçlüğü. Serinlik dümanlaşıyor gene. Zaman yuvarlak

yuvarlak vurmağa başlıyor ittiği sıkışıklığa. Yürekle birlikte. Bir, iki, üç, dört, beş... Sayı başlıyor. Karanlığın ucundaki bilinmez, dumanlı, koklanan ışıkla birlikte... ,

Yol uzundur. Yalaktan yalağa, yalaktan yalağa, yalaktan yalağa sular, yeşil, sular toplanıp toplanıp yeşil yosun yumağı yalaktan yalağa birikip akan sular süzülüyor, genişliyor, yol kısalıyor, kısalmanın bolluğu ile gürleşmenin sevinci. Akmak akmak akmak. Dirinin yeniliğine ölümle birlikte inanma. Taş serinliğinden birden yolun dibine, kavuruculuğun göbeğine düşüp çekilme. Yuvarlak yuvarlak uzunluğu sivri itişinin yırtılan ete saplanıp kalma korkusu ile uğraşılan itmenin gırtlağı yırtan kanlı kokulu boğucu kabarıklığım duymakla düşülen düşülen titremelerin geçtiği esip aktığı terleten sıcaklığında uğul uğul kanın... Dişiliş... Boşalış. Boşalışm kolay, çok kolay bitebilişi. Beklenen, beklendiği bilinmeyen, taşları oynatan yumuşak çığlık. İlk çocuk oğlandır: Uğraşma. Dişi yayılıyor. Rahat rahatlık. Deniz, ışıltısında.

Doğumun büyüsündeki erkek aç. Kıyasıya aç. Bir başka doğuruşun, bir başka kısırlığın açlığında bitirici, öldürücü.

1952

# SARIKUM'A GİRİŞ

**Cevat Çapan'a**

Gece, yatmadan önce perdeleri çekmemişim. Güneş, denizin açıklarında doğar doğmaz gözlerime saplandı. Saat beş buçuğu ancak geçiyordu. Bir ara, hemen denize girsem, diye düşündüm; vazgeçtim sonra. Yürüyecek, gezecektim. Nöbetini henüz savmamış kâtip kürsüsünün arkasında uyukluyordu. Daha altı saat önce, beni karşıladığında elimde, odama çıkaracağı bir çanta göremeyince bayağı üzülen garson, ond'ört onbeş yaşların uykusunu alamamışlığıyla esneyip geriniyordu kapının önünde. Onunla gözgöze gelmemeğe çalışarak hızlı hızlı dışarı çıktım. Asfalt kurumağa başlamıştı. Ama biraz ötede toprak yolun - o **da** asfaltlanmamışsa, diye geçirdim aklımdan - vıcık vıcık olacağını biliyordum.

Şakır şakır yağan yağmurun altında istasyondan buralara kadar yürüyüp kâtibin önüne sırılsıklam, suçlu bir insan gibi çıkmış olduğumu unutmağa çalıştım. "Yolu biliyordum bereket, yoksa halim nice olurdu" diye içim-

den tekrarlaya tekrarlaya oda istediğimde, kâtip, "Talihiniz var beyim" demişti, "böylesine yağmur yağmamış olsaydı, bu sabahtan komple olurdu burası!" Hiç de gelmemişti aklıma oda bulunmayabileceği. Koskoca, yepyeni Sarıkum Oteli'nin çok değişmiş bir Sarıkumun ürünü olduğunu düşünmemiştim bile. Fakat halime daha da çok şükredecek durumda değildim. Oda ayırtmadan, son trene binip böylesine gelmiş olmayı pişkinliğe vurup yattım.

Sarıkumdaydım gene. Yıllar öncesi gibi. Fakat başka bir odada. Bir otel odası, yabancı, yeni bir oda. Odanın bu yeniliği, bu yabancılığıydı zaten beni baştan çıkaran. Sarıkuma yıllardır gelmek istediğim halde burada ken dime yepyeni bir oda bulamıyacağım düşüncesi değil miydi gelişimi geciktiren. Bu otel odası yeniydi ama üç - beş günlüğüne benim olacaktı; beri yandan bu üç - beş gün içinde karşılaşacağım her dost, her ahbap beni eski günlere, eski odalara çekip götürecekti. "Yalıburnundan çıkıp buraya taşmsam" diye düşündüm birden. Ama hemen toparlandım. Bitmemişti daha Yalıburnundaki hayat, oradaki dünyam daha kapanmamıştı üzerime. Bu düşünceleri bırakıp Sarıkuma bakmalıydım zaten.

Ayaklarım ağırlaştı birden. Toprak yola

girmiştim. Sarıkumun killi toprağı gene tabanının altında birikiyor, boyumu uzatıyor, beni sal lana sendeliye, sancılı sancılı yürütüyordu. Fenere giden yoldaydım şimdi; az kalmıştı köyden çıkmama. Aklımdan, köy, diye geçirmeme güldüm sonra. Köy değil, insan bucak bile derken düşünürdü artık herhalde. Fener uzaktan göründü. O zaman, otelden cıkalıberi ilk olarak başımı kaldırın bakmış olduğumun farkına vardım. Deniz, turuncu bir ışıltı içinde akıyordu. Yumuşamış gibi duran fener, göRÜn, yarısı turuncu, yarısı belirsiz bir mavi ile kurşunînin arasında gidin gelen yumuşaklığına, bir başparmağın hafif bir bastırmasıyla gömülmüştü sanki. Dolaylarında,, her zamanki gibi*, sarı uğultulu buğdaylar eğilin bükülüyordu. Daracık yoldan buğday tarlalarının arkasındaki cavırlara doğru yürüdüm. Feneri değil, evimizi görmek istivordüm. Gene de dolasa dolaşa gidecektim ama.

.Cayırlar sansarı,, kuru. san sap sırıtan, ardalarla, pisipisilerle kaplıydı her zamanki gibi. . „ , ..

Tren völuna kadar uzanacak, oradan gidecektim evimize; eskiden de gittiğim yoldan. Güneşte pişen cayırların önündeki beyaz yağlı b'oyalıl serin evi görecektim... Dalıyordum.

Saat onbire doğru, "Sarıkumu Sevenler Derneği"ne uğramak gerekti. Dernek başkanını görecek, derneğin kuruluşunu kutlamak için bir "Sarıkum Festivali" hazırlama düşüncesinden dolayı tebrik edecektim onu. Teşekkür etmeliydim, yıllardan sonra babamı unutmayıp "Aziz Dostuma" diye eve mektupla davetiye yolladığı için. Fakat babamın sekiz yıl önce öldüğünü, annemden beş yıldır ayrı yaşadığımı anlatacaktım. Davetiyeyi de bana gene annemin verdiğini söylerdim belki. Söyler, anlatırdım ya, beni en çok sıkan düşünceyi de bir türlü söküp atamıyordum kafamdan. Beni dizinde hoplatmış bu Çuhacı beyi, yaşayışıma ilgilenecek, ince eleyip sık dokuyacaktı. O yıllardan bu yana olup bitenleri öğrenmek isteyecekti. "Neyse, daha bir iki gün, pek vakit bulmaz bu sıkıntıya" diye bu düşünceyi bir aralık savabildim. Sarıkumu, yıllarca özledikten sonra, bugünlerde yeniden görmeğe zaten karar verdiğimi, davetiyenin bir bahane olmaktan öteye geçmediğini, Hüseyin Çuhacı bilmese de olurdu.

Bir tren düdüğü ötüyordu uzakta. Güneş vükselivor. adını bilmeden çiğnediğim bir sürü ot hafif hafif kokmağa başlıyordu. Daracık, taş döşeli istasyon yoluna ayak bastım hemen sonra. Bir yandan yürüyor, bir yandan da

ayaklarımın altındaki illet, katılaşmış çamuru temizlemeğe uğraşıyordum. Tren sesi yaklaşırken, yolun, evlerin, evleri çevreleyen bahçelerin arasına girdiği yere geldim. Trenin soluğuna uymağa çalışmak boştu, yetişemezdim. Dumanlı gürültü, ötelerde, istasyonun orada soludu, sayıkladı, sonra gene aktı. Uzaktaydı şimdi. Bulunduğum yerde sessiz dumanlar dağılıyor, ufalanıyordu havada. Ses uzaklarda kesildi. Yürüdüm gene.

Asmalar vardı sağımda; kanca parmaklı, kıvranan, ilenen asmalar. Bu günlerde bile üçdört ay öncesinin yapraksız, koruksuz yoksulluğunda. Sabah sisi, parça parça, tel tel ötelerine berilerine takılmış kalmıştı. Durdum. Yıllardır, yollarım boyunca, tren pencerelerinden sarkar, bunu görmeğe çalışırım, sabahları.

Asmalar yalnızdı. Ölüm içindeydiler, kötüydüler. Bir zamanlar buralarda, bir kulübede oturan cüce kurşuncu kadına benziyorlardı. Safiye Hanım da kötüydü, çok kötülük etmişti hayatında. "Ölmüştür şimdi..." diye düşündüm.

Evlerin sessizliği içinden geçtim. Toprağı kömür tozu, taşları kömür parçası olan yerdeydim şimdi, istasyonda. Sessizdi ortalık. Caddeye çıktım sonra.

Cadde de sessiz, uyku içindeydi. Arada bir, uykusunu alamamış bir halle bir pencere aralanıyor, hemen sonra oracığa çöküverecekmişçesine uykulu, boş, karanlık, duruyordu öylece... Fakat aralarından geçmeğe başladığımda bir çoğu uykuyu unuttu. Kadın başları önceleri kararsız, sallandı perde ardlarmda. Sonra başlarla birlikte gövdeler de eğilir, dışarı sarkar gibi oldu. Önlerinden geçerken içeri çekildiğini gördüğüm başların arkamdan birden uzandığını, bakışlarını, dudaklarının kıvrılışını duyuyordum. Bu kadınların hiç biri beni tanıyamamıştı.

Hiç birini benzetememiştim tanıdıklarıma. Sarıkuma, biz gittikten sonra, yerleşmiş olacaklardı. Asfalttan çayıra saptığımda kadınları unutmağa çalıştım. Sarıkum, kendine benzetiyordu insanları, böyleydi bu.

Çayırın karşı kıyısında evimiz, apak, duruyordu.

Hepsini çiğneye çiğneye geçtim çayırın içinden : Karasarı ot kuruları, Süreyya öğretmenin daha o zamanlar bana kıraç yer bitkisi diye tanıttığı, etli yeşil yaprakları yıldız yıldız kümelenmiş, dikenli, dikensiz, düz, yamrı yumru, değişik bir takım bitkiler; boş bir içlilikle bitivermiş sıska sapların ucundaki mor, pembe, mavi, irili ufaklı çiçekler... Hepsini, büyük

bir dikkat, bir azgın istekle çiğnedim, çamura gömdüm.

Eve bakmıyordum yürürken. Bütün sevdiklerime öyle yaklaşmışımdır hep. Önce yöreyi yoklar, sonra birden dikerim gözümü ona. Ürperirim o zaman. Sevdiğim, olduğundan da güzel, daha değerli, daha sarsıcı görünür. Sonra gene yere bakarım. Kimi zaman bir harcama korkusu geçer içimden, "Bu kadar güzel olunamaz, günahtır bu kadarı" derim. Yaşamağa çalışırım, beceremem...

Çayırın alt ucunda durdum. Evin karşısındaki kulübecikler beton ev haline gelmişti. Gözüm hep yerde, bir taşı bile değişmiş gözükmeyen taşlı yola çıktım. Birden, başımı meydan okurcasına kaldırarak baktım eve. Hiçbir şey hatırlamadan bakmağa çalıştım. Fikretlerin, Nebahatlerin evleri, yerli yerlerinde duruyordu. Saçakları biraz daha yıpranmıştı belki, pencere pervazları, eşikleri biraz daha çukurlaşmıştı herhalde, tahtaları kararmıştı. Bizimki ise apak, taze boyalı, serin, bıraktığımız gibi. Kapısının kırmızısı bile değişmemiş. Üst katının pencereleri örtülüydü, uyku içindeydi. Yeni sahiplerini tanımıyordum ama, "Gece, Festival başlayınca tanışırız herhalde" diye düşündüm. Sonra, içimde bir acılık; tanışıp ne olacaktı?

Kapıların önünde kimseler yoktu daha.

Saat yediye geldiği halde bizim sokakta kim seler işe, temizliğe başlamamıştı. Garipsedim. Hepsi de yabancı mı, hepsi de mi yazlığa gelmiş bunların, diyecek kadar oldum. "Bunu sonra da anlasam olur" diye düşündüm arkasından. Köşeyi kıvrıldım, bostan sokağına saptım.

Bostan yoktu ama artık. Küçüklü büyüklü, bahçeli bahçesiz, evler sıralanmıştı yolun iki yanına. Yürüdüm. Kapılar, pencereler, uykularından sıyrılmıyordu bir türlü. Oysa güneş, odaları şimdiden ışığa boğuyordu.

Kediler geziniyordu yalnız. Ağır, düşünceli, îki üç tanesini çağıracak oldum. En gözü pek olanı, çağırışımı tartar gibi ancak durdu, kaçtı sonra. Ötekiler zaten çoktan kaçmıştı. Üzüldüm. Tanır gibi oldum kimini de. Soy ortadan kalkmamış demek.

Birden sola baktım, dürtülmüşçesine. İki beton evin aralığından, ötede, iki eriğin arkasında duran Dilâver Hanımın evi görünüyordu. Duruvermişim...

Evin arkasını, arkasındaki hayatı benden başka bilen biri var mı diye düşünmeğe başladım. Sokağa bakan ön pencerede oturup bizlere kanlı masallar anlatan Dilâver Hanımın hastaları kim bilirdi ?... O sabah erkenden, daha kimseler uyanmamışken evden çıkıp bos-

tana gitmiştim. Yağmur yağmağa başlamıştı sonra. Önce önemsememiştim. Hızlandığını görünce de dönmek istemiştim eve. Dönülebilecek gibi değildi artık. Dilâver Hanımın evinin arkasındaki erikliğe, oradan da evin arka kapısının saçağı altına sığınmıştım. Kediler dolaşıyordu bacaklarımın arasında. Evde çıt çıkmıyordu. Yağmur daha da hızlanmıştı. Artık yağmurdan değil, gölleşen sulardan, sıçrayan çamurdan kaçabileceğim bir yer arıyordum. Eve bu ara dönmek iki kat azar işitmekti. Kapıyı da çalamazdım bu saatte. Birden kedilerin teker teker kaybolduğunun farkına vardım. Evin köşesini dönüyor, geliniyorlardı bir daha. Bileklerime kadar sulara gömülerek ben de gittim oraya doğru. Köşeyi döner dönmez, açık duran bodrum penceresiyle karşılaştım. Sarmaşık, taflan örtmüştü önünü. Güçlükle içeri süzüldüm.

Bir koku sinmişti ortalığa. Önce onu duymuştum. Bodrumun alaca karanlığına alışınca da o inanılmayacak şeyi görmüştüm. O kuş pisliği, hayvan kokusu içinden bir camlı dolap belirmişti. İstasyonda börek, poğaça satan Reşit Ustanın camlı poğaça kutusunun bir eşi; Tekerlekli kocaman bir kutu, bir dolap. Dilâver Hanımın bodrumunda kocasının, malını içinde sattığı dolabın eşini görmek o kadar ga-

rip gelmişti ki... Camlı bölmelerin içinde birtakım şeyler kımıldıyordu ama. Yaklaşmıştım. Kediler, dört dönüyordu çevremde. Dikkatle bakınca içim allak bullak olmuştu. Her bölmede bir hayvan vardı. Bir kedi yavrusu, bir kurbağa, bir serçe, bir güvercin, bir fare, bir yılan...

Düşündüm de yılanın herhalde bir kör yılan, bir bahçe yılanı olduğuna karar verdim bu sabah.

Hayvanların hepsi yaralı, sakattı. Kiminin kulağı, kiminin kuyruğu kopuk, kimi kör, kimi topladı. Kuşlardan birinin kanadı kırıktı. Yılansa karnından yaralı.

Her bölmede bir hayvan vardı. Hepsini hatırlayamadım. Fakat, hiç birinin ötekine dokunmadığına dikkat etmiştim.

Ne kadar kalmıştım o gün, bilmiyorum. Gene bodrum penceresinden, dışarı çıktığımda, yağmur çoktan kesilmiş gibi bir hal vardı ortalıkta. Güneş çok yükselmiş, böcekler azmıştı.

Dilâver Hanıma hiç açmadım bunu. Oğlu Müşfik'e bile. Oysa, gizli gizli pencereden içeri bakmağa gittiğim günlerden biri, Müşfik'in içeride, hayvanlarla teker teker konuştuğunu, onları beslediğini de görmüştüm.

Silkindim. Gelip geçenler vardı şimdi. Bakıyorlardı garip garip. Ağırlaşan ayaklarımın

arasında kediler dolaşmağa başlamıştı. Güçlükle, yürüdüm. Müşfik'i düşünüyordum. Deli oldu, hastaneye yatırdılar, diye bir şeyler duymuştum bir aralar.

Bunu da daha sonra öğrenebileceğimi düşündüm. Dilâver Hanımı görmeli, elini öpme liydim —ölmediyse—, hatırlar mıydı ki?...

Sokağın ucuna varmıştım. Evler burada yapılıyordu daha. Kireç kuyuları, tuğla kırıntıları, çimento tozu içinden geçtim. Yırtman bir miyavlamaya yaklaşıyordum, gitgide. Birden buluştuk. Az ileride, çimento çuvallarının arasında sürünüyordu. Rengi belirsizdi. Kabuk kabuk, kirli sarıca. Kireç kuyularının vıcıklığı duruyordu daha üzerinde. Yaklaştığımda başını kaldırdı. Göz çukurlarında bir pelte vardı yalnız. Parlak, kan yürümüş bir pelte. Pelteleşmiş gözleri burnuna doğru sızıyordu.

Ense kökünden tutup karşı yana, kuyusuz, yapışız kalan son arsa köşesine götürdüm. Arsaya dalsa yaşayabilirdi belki. Fakat yola ineceğinden emindim. İnip birinin ayaklarına dolaşacak, çiğnenecekti. Yapabileceğim başka bir şey yoktu.

Dönüp yola bir daha baktım. Üst uçtaki evlerle yeni bitirilenlerin arasında harp yıllarının evleri vardı besbelli. Harp geçmişti aradan.

Saat sekize gelmemişti daha. Deniz kenarında bulacağımı umduğum balıkçı kahvesine gitmek üzere yola düşecekken irkildim.

Karşıdan, koşa koşa, Fikret geliyordu bana doğru. Sesleniyor, gülüyor, kollarını sallıyordu...

1953

# ŞARKISIZ GECELERİN İLKİ

O sabah yalnız Sarıkuma yağmur yağmış. Bunu çok sonra öğrendim.

Bizler için, bütün öteki günlerden biraz değişik bir gün olmuştu bu. Serindi, sıkıcıydı. Sarıkum, aylardan beri ilk olarak yağmuru koklayabiliyor, emebiliyordu.

Önce kapı eşiklerine oturmuştuk. Yağmur hızlanıp saçımızda biriken sular alnımıza akmağa başlayınca, içeri çektiler bizi.

O gün yalnız ninem vardı evde. Onun saçımı başımı kurulayışı, annemin paylamasından da daha sert gelirdi bana. Sert gelirdi ya, beni tartaklayacak elin, yalnız onun eli olmasını isteyecek kadar da severdim onu.

Yağmur dinmeden dışarı çıkmak yasaktı bana; benden çok büyük olan Fikretin ise, kendi kapılarından bizim kapıya gelmesine kimse karışamazdı. O da içeri girdikten sonra ninem sokak kapısını kapadı. Yağmurun keyfini bekleyecektik.

Fikret sünnet olalı bir hafta olmuştu ancak; gözümde birden büyümüştü ama bu bir

kaç gün içinde; büyümüş, çok büyümüş, kos koca bir adam olmuş gibiydi. Oysa bizi hiç düşündürmemişti aramızdaki yaş farkı; onunla konuşurken, altı yılı hiç getirmemiştim aklıma, o güne kadar...

Ninem ağır ağır yukarı çıkarken, Fikret beni yan odaya çekti. Kapıyı kapar kapamaz yere çömeldi, karyolanın altından, kırmızı lokomotifin, yeşil vagonların, parlak çelik rayların dolduğu oyuncak kutusunu çekti. Trenle oynamak benden çok, onun hakkı gibi gelirdi bana... Babası, Sarıkum istasyon şefiydi çünkü...

Birden rahatlamış olduğumu hâlâ hatırlarım. Bir haftalık büyüklüğü savrulup gitmişti Fikretin. Keyfim yerine geldi, oyuna daldık.

Oynamaktan yorulunca yere yatıp kitap okuduk. Odaya dolan güneş bizi, daldığımız uzak adalardan güçlükle getirdi Sarıkuma. Ama kimse tutamazdı bizi artık. Gene de, ninemin bizi salıvermesini beklemiştik ya sokak kapısının önünde...

Evin önünde uzanan çayırlık, balçık balçıktı. Ayaklarımız çamurdan ağırlasın yürüyemez oluncaya kadar koşmağa çalıştık. Bizim gibi öteki çocuklar da, epeydir unutulmuş bir kapalılığı anlatmak istiyorlardı. Toplandığımız

zaman, herkes, evini yeni görmüşçesine, bilmediğimiz odaları anlatmağa çalıştı.

Durulur gibi olduk bir ara. Çayırın başına gitti gözlerimiz. Gördüklerimiz, hepimizi şaşırttı. Biribirimize nasıl şaşkın şaşkın baktığımızı hâlâ görür gibi oluyorum.

Büyük Çetinle Ayı Metin, yepyeni bisikletlerini çamurlara göme göme geliyorlardı bize doğru. Kuru çayırda bile daha gezmemişti bu bisikletler; istasyon asfaltı ile onun sonundaki parke kaldırımdan başka yol görmemişlerdi. Çetinle Metin, iki hafta önce sünnet olmuşlardı. Bisikletler zengin babalarının hediyesiydi. Günlerdir, o iri - çocukluklariyle bisikletlerine tünüyor, Fikretle benim bütün mahalleye yaydığımız "asfaltçılar, cakalılar" adlarına içerlediklerini belli etmek istemedikleri halde, bizleri bir gün fena döveceklerini söylüyorlardı.

Bisikletler gittikçe ağırlaştı. Dayak yeyip yemeyeceğimizi düşünüyordum. Asfaltçılarsa, başka çare kalmadığını anlamış, bisikletlerinden inmiş, çamurdan dönmez olmuş tekerleklerini sürüyerek bize doğru gelmişlerdi. Bekliyorduk. Önemli bir şey bekliyorduk. Ben, biraz korkuyordum bu önemli şeyden. Hiçbirimiz alay edemiyorduk bu gelişle.

Yanımıza geldiklerinde, Çetin, hepimizi birden kucaklayacakmış gibi bir hareketle "Al-

man orduları Polonyaya girmiş," dedi. Ses çıkmamıştı bizden, gene de çıkmadı. Metin bisikletini, o iri-kıyımlığına yaraşan bir sertlikle Çetinin eline tutuşturarak bize daha da yaklaştı, eli belinde "Harp başladı demek istiyoruz, anladınız mı?" diye savurdu. "Babam radyodan biliyor..."

Sarıkumda o zamanlar bir onlarda, bir de Çuhacıların takım taklavat doluştukları meşhur oniki odalı evde radyo vardı. Bu evlerin ikisi de demiryolunun öte yanındaydı. Çetinle Metinin böbürlenişini haklı görürdük bu yüzden. Annem babam bile onlara sık sık "misafirliğe" değil de "radyo dinlemeğe" giderlerdi.

Çayırın kenarında duruyorduk. Kimse bir şey söylemiyordu. İkizler bu susuş karşısında, burunları havada, bisikletlerini yola, koca koca taşların tümsek tümsek durduğu yola çekip yerde buldukları bir değnekle temizlemeğe başladılar...

Harp başlamıştı... Hani tarih kitaplarında gördüğüm, atların, mızrakların biribirine girdiği, ölülerin yerlerde yattığı resimlerdeki gibi...

Yanımdakiler birden uğuldamağa başladı. Bildiğim coğrafyayı tüketiverdim. İkizler, burunları gene havada uzaklaşırlarken, daha o sırada, bütün devletler, şehirler sayılmış du-

rumdaydı. Herkes bir şeyler söylüyordu. Fikrete baktım. Susmuştu o. Sonra bana bile bakmadan istasyona doğru uzaklaşmağa başladı. Durgundu, yolda yürürken bile. Koşardı oysa her zaman. Metinlerse, evlerinde bundan dolayı hiç de üzüntü duyulmuyormuş gibi konuşmuşlardı, her zamanki halleri vardı üstlerinde, içlerinde... Anlayamıyordum. Eve koştum.

Ninem oturma odasındaki sedire uzanmıştı. Koşup tepesine dikildiğimi, ikizlerle ötekilerden duyduklarımı bir solukta anlattığımı hatırlarım.

Ninem sert bir hareketle kalkmıştı. "Harp ha... Gene mi? Gene mi bu Almanlar?... Kahrolasıcalar, doyamadılar, doyamadılar..."

Bunları söylerken bakmamıştı yüzüme. Kızmışa da pek benzemiyordu ya; gözleri ya-, sarmıştı yalnız.

Onu kızdırmaktan korktuğum için gidip taşlığın bir köşesine oturdum. Asıl kızacağı şey, benim taşlara oturmam olabilirdi. Düşünmedim bile. Harp vardı ya...

Almanları annemin de sevmediğini biliyordum. Çok sonra öğrenecekmişim nedenini. Dayımın genel savaşta ölümünü onlardan bilirlermiş...

"Harp başladı demek istiyoruz," demişti Metin.

Oysa harp, olmayacak bir şeydi, olmamalıydı. Babası duymuşmuş ikizlerin, hem radyodan. Yalandı ama. "Yurtta sulh, cihanda sulh," dememiş miydi Ata? Daha geçenlerde bir yerde okumuştum bunu. Demişti ya, Almanlar Ata'yı dinleyecek miydi? Pekâlâ geçmişti ama Alman askerleri geçen yılki cenaze töreninde; bacaklarını bir tuhaf atarak öne; büyük, amcanım kel başım hatırlatan miğferi eriyle... Umursamıyor değillerdi demek.

Gene de uymuyorlardı ona. Ninem belki bunun için kızıyordu onlara. Haklıydı o halde. Hem sonra belki de radyo yalan söylemişti. Belki de Metin'le Çetin şakacıktan uyduruvermişlerdi bu lâfı. Yoo ama, bisikletlerini çamurlu arsaya, nasıl sürerlerdi, öyle olsa?... Doğruydu bu lâf, doğruydu muhakkak.

Demek Ata'nın dedikleri ellerini kollarını bağlamıyordu Almanların. Ata ölmüş olduğu için mi yoksa?...

Taşlığın kenarında, taşın sert soğuğu yavaş vavaş içime işlerken, bir yıl önceki cenaze dünlerini, ancak bugün sarhoşluk diyebilece ğim bir halle, nasıl yeniden yaşadığımı hatırlarım.

Işıklar içinde bir kalabalığın aktığı, ağır aeır aktığı o yol geliyordu aklıma. Taksimdeki Anıttan Harbiyeye uzanan yol. Evimiz Anıtın

karşısındaydı. Bütün gün toplanılmıştı Anıtm çevresinde. Bir kız vardı sonra. Kürsüye çıkmıştı. Ağlıyordu; yüzü ıslak ıslaktı gözyaşından. Toktu ama sesi. "Ayrılmayacağız," dediğini hatırlıyorum. "Hiç ayrılmayacağız." Kalabalık uğulduyordu; alkışlıyordu onu galiba. Başka pek çok şeyler söylemişti ya, aklımda kalan bu "Ayrılmayacağız," sözüydü. Akşam üzeri o yoldan Harbiyeye doğru yürütmüştü babam beni. Kalabalığın yüzüne bakıyordum. Ağızları, göz kapaklarını bir ağırlık çekiyordu sanki. Yerlere kadar sarkan bayraklar vardı. Yüzümü kaldırıp onlara sürüyordum altlarından geçerken. Harbiyede meşaleler vardı. Taştan bir asker, arada bir, maşrapa ile bir şeyler döküyordu içlerine. Havada bir duman vardı. İçim eziliyordu. Ağlıyordu kalabalık, ağlayamıyordum. Kendimi zorlamaktan vazgeçmiştim. Zorla ağlayamazdım. Bir şey yakıyordu gözlerimi yalnız, boğazımı bir şey tıkıyordu.

Anlıyordum "Ayrılmayacağız/ı... Ata'nın yolundan ayrılmışlardı. Genel Savaşla Erkinlik Savaşı her şeyi yoluna koymamışmış... Daha fazlasını düşünemedim ama...

Ninemin yaklaşan ayak sesi beni fırlatmıştı yerimden, hatırlarım. Yemek yemeliydik. Acıkmanın saati geldiğini unutmuştum oysa.

Ninem ekmek almağa gönderdi beni. Elime sıkıştırdığı parayı sessizce cebime attım. Dışarıda ise bir daha düşünememiştim Ata'yı.

Sarıkumun öğle güneşi, geçmiş günlerin kavuruculuğu ile yakmağa çabalıyordu dışarısını. Ter içindeydi sokaklar. Toprak yumuşak, duvarla y sızıntılı, kiremitler buharlı. Buğu için deydi Sarıkum. Taştan taşa sekmeden, çayırda yeniden koşuşan arkadaşlara bakmadan, istasyon yolundan bizim sokağa sapmakta olan Fik retin elindeki dergiyi merak bile etmeden fin na doğru yürüyordum.

Polonyalılar sonra gene geldi aklıma. Erkinlik savaşlarından başka bir savaş tasarlayamadığım için, onları çıkıp kim kurtaracak diye kafa yoruyordum. Yaltaklanıp duran kedi arkadaşlarımın hiçbirine yüz vermeden yürüyordum. Sıcak artmıştı. Duvarlarla, diplerinden i otlarla birlikte ben de terliyordum. Açık pencerelerden, kapılardan yemek kokuları geliyordu. Patlıcanların, kabakların cızırtılı kızarışını duyuyor, kapı önlerinde pişirilen etlerle balıkların kokusunu derin derin çekiyordum içime. Peynir, soğan, yağ, kavun, hep birden kokuyordu o maltız kokusuyla karışık. Üzüm kokuyordu sonra... Sarıkum her zaman üzüm kokardı, geniz yakacak kadar... Bu kokular her günkü

gibi, bulut bulut bir sıcakla mavi göğe doğru yükseldiği için, kayıtsız, ilgisiz, sanıyordum herkesi. Arada bir, yüzlerle ellerde bir durgunluk seziyor, yanıldığımı anlıyordum sonra. Pişen etler her günkü gbi çevriliyor, sahanlara, tabaklara aktarılıyordu.

Ekmek kucağımda, dönerken, Dilâver Hanımın kapısının önünden büyük bir merakla geçmiştim o gün. Her günkü gibi pencereden bakıyordu. Bense her günkünden büyük bir parça ekmek koparıp attım ağzıma. Dilâvjr Hanım, o gün de hiç duraksamadan,sesinin her günkü tazeliğiyle, her gün söylediği sözü her gün söylediği gibi, tadına ilk olarak varıyormuşçasma söyledi : "Ekmeği bitiriyorsun ayol... Gelip ninene söyleyeceğim, bak gör..."

Evinden hiç çıkmazdı Dilâver Hanım. Çıkış sözü etmek doyuruyordu onu anlaşılan.

Dilâver Hanım her günkü gibiydi. Bizleri sık sık penceresinin önüne çağırıp koca koca açılan ağızlarımıza bakmadan, bir şey anlamadığımızı düşünmeden, korkunç, kanlı, karmakarışık savaş hikâyeleri anlatan kadın da öyle olduktan sonra Sarıkum, savaşı düşünüp durgunlaşmış olamazdı ki...

Eve gidince nineme her günkü küçük yalanımı savurdum: "Saraylı Hanımın selâmı var

sana/' diye. Ninem, "Aleykümselam," demişti. Evet her şey her günkü gibiydi.

Yemekten sonra, harpte ölenlerin kanının, kanlı sargılar, sargılı kollarla alınların, kafalarla kolların kopup yığıldığı kaya dipleri, çadırlar, borular, yıkık duvarların, kitaplarla dergilerdeki resimlikleri ile kafamda kovalaştığını hatırlarım. Ninem pencerenin önüne oturmuş, dimdik, uzaklara bakıyordu. Konuşmamı istemediğini, konuşmayışından anlıyordum. Sigara içiyordu üstüste.

Neden sıkıldığımı bilmiyordum. Bahçe kapısından nineme gözükmeden kaçtım bostanların içine doğru. Kimseleri görmek istemiyordum. Harpten korkmuyordum ama, kötü bir şeydi muhakkak. Sıkılıyordum. Saatlerdir görmediğim Fikreti bile çağırmadım yanıma. Ne yapıyordu o saatlerde, hâlâ bilmiyorum. Evde oturduğunu, uzun uzun düşündüğünü sanırım... Sorar öğrenirim bir gün, unutmamıştır, eminim.

Dalmıştım fidanların arasına. Sap diplerinde, yer yapraklarının altında, "yılan yumurtası" dediğimiz birtakım nesneler buluyor, onları ökçemin eziciliğinde eritiyordum. Bir şey titriyordu içimde zevkten.

Hava birden karardıydı sonra. Böcek sesi her yanı kaplıyordu. Yaprakların arası sıcak, yapışkandı. Annemle babamın gelişi yakındı herhalde. Bostandan yola, yoldan çayıra, çayırdan asfalta çıktım, koşarak. Uzaktan bi: tren sesi geliyordu. Bir ağacın dibine çömelip beklemeğe koyuldum. Dalmışım. Babamla an nem duruyordu tepemde. Kalktım. Birden, babama harbi anlatmağa başladım. Karmakarışık bir şeyler anlattım, hatırlarım. Almanlar, Polonyalılarla Erkinlik Savaşı giriyordu biribirine. Durdum sonra. O konuşsun istedim.

Bekledim, konuşmadı. Çayırdan konuşma dan geçiyorduk. Annem, evin kapısında durup bize el sallayan nineme doğru hızlı hızlı yürüdü. Babam o zaman konuştu : "Korkacak bir şey yok oğlum," diyordu, "her harp istiklâl harbi olmaz. Almanlar kötü insanlar. Polonya hlar dayanabilirse ne âlâ. Yoksa bizim için bile kötü olabilir. Korkma. Erkekler harpten korkmamalı. Güç bir şeydir harp. Geçer ama..."

Sustu sonra. Korkmadığımı anlatamadım Eve girerken ninemin elini öpmüştü babam. Yapmazdı bunu her zaman...

İstanbuldan bir kitap getirmişlerdi. Ona daldım. Yemek yemek bile istemiyordum.

Ânnemse ö gece zorla yemek yedirdikten sonra zorla yatırdı beni. Ses çıkaramadım.

Bir şey takılmıştı aklıma, ne olduğunu bir türlü bulamıyordum. Hatırlarım, uyumadan önce, uykunun mor aydınlığı içinde birden bunu çözdüğümü: Babam, eve girdiği andan beri şarkı söylememişti o gece, ilk olarak...

1953

# BEŞİNCİ GÜN

Sonra suyun başına koşup geldi. Köprünün altma çekildim. Ağzını, boruyu, avucunu bir araya getirdi. Kıpkırmızıydı yüzü. Alnında sular parlıyordu. Ter. Su sıçramış olamazdı oralara kadar. Köpekler neden sonra ona, kendi seslerine yetiştiler. Köşeyi, kararsız bir toz dumanı salarak döndüler, geldiler, durdular. Su içiyordu. Kıpırdamadı. İkisi de çeşme su yunun çamurlaştırdığı topraklara çöktü; gözlerini kırpmağa başladılar. Bekliyorlardı onu. Dilleri sarkmış, titrek titrek sallanıyordu. Bir tanesi öfkeyle dişlerini buduna sapladı, kaşın tısı geçti, gene baktı ondan yana. Yeni doğruluyordu. Sular çenesinden göğsüne

göğsü bembeyaz

göğsünden, gömleğini yaş bir yolla çizerek kar nma iniyordu. Bana değil köpeklerine baktı Sonra pantolonunun alt düğmelerini hızla çözdü. İşeme diyemedim, çeşmeye işenir mi diyemedim. Pantolonunun içine soktuğu eli dolu çıktı. Öteki avucuna su doldurup, getirdi, altına tuttu. "İç" dedi "sen de susadın. Yorul-

duk, bu kadar koştuk, koşturdun beni. Atını sın sen. İç. Sen de serinle" Bana bakmadı bile. Ben katı katı durdum. Suladı, soktu içeri. Düğmelerini ilikledi. Sonra başını çevirdi. Gözgöze geldik. Dudağının ucu biraz kıvrıldı, gözleri kısıldı. Boynunu kırdı. Gülümsüyordu, köpeklere baktı sonra, onlar da kalktı, yerden bir taş alıp çayıra doğru fırlattı, ikisi de taşlar gibi fırladılar taşın ardından, o da koşmağa başladı

tren
bir yıkıntı gürültüsü içinde
tepemden geçmeğe başladı
uzaktan gelişini duymadım
düdüğünü bile
şakaklarım atıyor tekerlerin altında
sustu sonra şaşaklarım da
sustu

uzaktalardı şimdi. Köye doğru koşmadılar. Taşı köyden yana atmıştı oysa. Ben köye dönecektim. Dönmeyecektim. Ardlarından koştum. Fikretin annesinin istediği tereleri attım elimden. Durdum. Avucumun terini pantolonuma sildim. Köpeklerin sesi uzaktaydı. Az ileride duruyordu Müşfik. Ağırlaştım. Gittim arkasında durdum. Bacakları boncuk boncuk parlıyordu. Döndü. "Gel bebekçiye gidelim" dedi. Köpekler yemyeşil, havlaya havlaya gel-

di yanımıza, çöktük. "Annen biliyor mu bura ya geldiğini" dedi. "Bilir ya" dedim. "Okula gitmiyor musun" "Az kaldıydı bitmesine, biz zaten buraya geldik, karnemi yollarlar, pek iyi ile geçeceğim" "Üç gün kaldı tatile. Onun için kaçtım. Anneme söyleme. Isırtırım yoksa. Barut!" Kırçılı başını kaldırdı. Uzun otların içinden yemyeşil, geldi, sonra başını Müşfiğin dizine dayayıp gözlerini bana dikti, kırpıştırdı, yalandı uzun, kupkuru diliyle. "Anneni bilmem ki" dedim. "Bilince söylemeğe kalkarsın da belki" Barut'a bakıyordu. İkisinin de başı ayaklarının arasında duruyordu. Sarısını otların arasından şöyle bir görebiliyordum. Müşfikle gözgöze "Bebekçi kim" dedim.Kalktı, kalktım, onlar da dikildi uzun otların içinde, yemyeşil. Otların bodurlaşıp kuruduğu, çiğnenmiş bir yere yürüdük. Bir köprünün daha geçtik altından. Köyden de görmemiştim burasını, şimdiye dek iki kez uzanmış olduğum köprüden de. Bir ağaç vardı. Çınara benzer. Dibinde çukur bir patika. Birden denizi gördüm karşımda. Koca koca, cilâlı, mor, sarı, tek tük yeşil, tozlu, damarlı çakılların

üzerinden
yürüdük yürüdük
baktım

bir kayalığın dibine bitiştiği yerde bayağı bü-

yük bir kulübe vardı. Önünde, bir kol, iki bacak duruyordu çakılların arasında. Kolla bacakların biri yırtılmış; kirli pamuklar, bir paçavranın ucu taşmış yırtıklardan. Öteki bacak sağlam. Müşfik eğildi. Sağlam bacağı aldı, denize döndü, kolunu açtı, hızla fırlattı. Köpekler suya atıldı. Kulübenin içinden kalın kalın "Sağlamını atmadın inşallah" dedi biri. "Onu attım" dedi Müşfik. "Kızdımdı da ona, onun için atmıştım dışarı. Uymuyordu bir türlü. tşe yarardı ama. Neyse, gel. Ne getirdin" Söylediği sözlerin hepsini ezberledim. "Sağlamını atmayacaktım da ne yapacaktım" dedi Müşfik, çekti kolumdan, girdik. Adam pencerenin önüne oturmuştu. Arkası dönük bize. "Kim bu" dedi. "Sarıkuma yeni geldiler. Bize yakınlar. Fikretlerin bitişik komşusu" Adam çevirdi başım, baktı. Önündeki işe daldı gene. Çepeçevre raflar vardı duvarlarda. Üstleri dolu. Çanak, çömlek, ipler, kese kâğıtları, içleri pamuk, paçavra dolu kese kâğıtları. Köşesinde, kapıya yakın bir yerde, salkım salkım kollar, bacaklar, bir iple bağlı, asılı. Gövdeleri aradım. Bir torba dolusu ot, saman, sap vardı karşı köşede. Üstünde, boynu buruk piliçlet gibi kolsuz kanatsız, ne kız ne erkek, duruyordu gövdeler, buruk. Sonra

râhime geldi mi
geldi
ne dedi
adamın arkasında
her zaman dediğini
büyü yapıp satıyorsun
bu bebekleri çocuklara
evini barkını sen yıktın
istanbullunun diyor
karısı ötekine kaçtığı gün
kızının elinde senin
bebeklerden varmış
pencerenin gerisinde bir raf dolusu baş
anan ne dedi
ne diyecek güldü
râhime saçmalama dedi
bizim oğlan da vaktiyle
bebek aldı ondan
reşit efendiyle arama
bir şey girdi mi
kinlinin gözü var kiminin yok. Cam gözlüsü de var, boyalı gözlüsü de.
hanım dedi nazarlık vardın
gömleğinin altında senin
hem sana büyü yapmamışsa
şükret
hamdolsun iyisin maşallah dedi
fatmanım iğne ipliklere döndü

süzüm süzüm süzdü onu herif
ona da mı
anam para verdi savdı
fatmanım iğne ipliklere döndü
bizden çıktığında
bunlara da gider bugün
hem yeni gelmişler

başların saçlısı da var, külâhlısı da. Adam birden döndü. "Bana bak, buraya geldin ya, paran varsa bir bebek alırsın, yoksa gene alırsın da parasını bir daha gelişte getirirsin. Bizim dükkâna gelip almamak olmaz" Cevap bekliyor gibiydi, vermedim. Müşfik gözlerimin içine bakıyordu. Bebekçiye baktım sonra. Dik köşe köşe bakıyordu gözümün içine. Sustum. "Paranla alırsın. Ama anandan istediğini öğ rennieyeyim. Anan kimden aldığım sorarsa, Bebekçi Osmandan dersin. Nereden diye sorarsa, anladın mı, nereden

bağırıyor

başların gözlüsü de
gözsüzü de
ona bakıyor

aldığını sorarsa o zaman, çayırda gördüm dersin" Gürlüyordu. "Erkeğim ben, dedim, erkek ler bebekle oynamaz ki, kızlar oynar. Değil mi" Gözleri büyüdü. "Bu köyün bütün çocuk-

lan Osmandan bebek alır. Gelir alırlar. Sarıkumlular erkek değil mi? Bir sen mi

erkeğim tabiî
neden ağlatmazlar evde

erkeksin? Haydi çıkar paran varsa. Haydi durma" Müşfik gene boynunu kırmış, gözleri güleç, başını salladı inceden, al demek istiyor gibi. Cebimi taradım. Çıkanı verdim Osmana ne kadardı bilmiyorum. Saydı. Masanın önünden çekildi. "Seç" Masanın üzerinde renk renk bebekler vardı. En öndekinin kolları bacakları yerinde duruyordu, başı daha yerleşmemiş. "Kimse benim gibi yapamaz bu bebekleri. Başım, kollarım, bacaklarını ayrı ayrı yaparım, sıkıldıkça bir baş, bir gövde, aklıma estiği gibi. Lâstikle bitiştiririm sonra parçaları. Ben öyle yaparım. Oynar böylesi, çabuk da kopar Ya" diyordu. Lacivertlisini seçtim. Elbisesi kefen gibi bir şey

babaannemin kefeni beyazdı
beyazdı

aldım, döndüm onlara doğru. Müşfik, dudağı tatlı, gözü güleç, Osmandan uzaklaştı. Döndü "Gidelim" Çakıllara bastık gene. Denizin kokusu serin, güzel geldi. "Müşfik, o büyücü karıyı görünce söyle, bir gece gideceğim, bacaklarını tuttuğum gibi ayıracağım" Sesi çok ka

İmdi. Uzaklaştık "Peki" dedi Müşfik. Denizin kenarında

o kurşuncu râhimeyse
ben de bebekçi osmanım
bana büyücü dediğini
duymayagöreyim

bir balık ölüsü yatıyordu

büyücü olsam müşterisini
elinden alırdım
cüce musibet

pis kokuyordu, leş gibi, karnı kapkara, çatlaktı. Ayrılmış ortadan. Geldiğimiz patika geride kaldı. Birden köpekler kalktı çakılların arasından, tüyleri ıslak, çamurlu. Hırladılar. Müşfik kolumu tuttu, sıktı. "Taş sektirelim" Çakılların küçüklerini seçti, bir avucuna doldurdu; bebeği yere bıraktım, taş toplarım diye. Sarı atıldı, bebeği kaptı, Barutla çekiştiler. Müşfik taşları sektiriyordu bana bakmadan. Onlar sessizdi. Bebek parçalandı. Müşfik diyemedim. Parçalarını tükürdüler, gene yattılar. Tiksindim. Önce bir kolu yakaladım, denize fırlattım. Barut hırladı, yerinden oynamadı, sonra öteki kolu sonra başı sonra

baş hemen batmadı
kollar ince
yan yan gidiyor

gövdeyi ufalayıp ufalayıp serptim denize.

Sonra bacakları, teker teker; Müşfik bebeğe bakmıyordu, hâlâ taş sektiriyordu. "Aferin" dedi attığı taşın ardından, "aferin! Seninle arkadaş olacağım" Son taşını atmış. "Gidelim" dedi gene. Kıyıdan yürüdük. Köpekler önden koşuyordu. Çok yürüdük. Sonra "Osman biraz deli" dedi Müşfik, "annem böyle söylüyor. Sarıklıma ilk geldiği zaman, Osmanı babamın yanında yamak bulmuş, hamuru o yuğururmuş. Sonra bir sabah kalkmış gitmiş. Bezdim demiş. Ben müşteriye gitmem. O gelsin ayağı ma. Ne yapacağımı bilmem ama bir şey yapacağını demiş" Uzun bir zaman görmemişler onu. Sonra bebek yapmağa başlamış. "Bilirim o zamanı. Önce pazarda satmağa kalktı. Cüce Râhinıe, büyülü dedi bunlar, pazardan kovdular. Ben acıdım. Babam çok kızıyordu ona. Deli dedi, hayırsız dedi. Ona yardım etmek istedim" Bir gün cayırda görmüş, ardından gitmiş, yerini öğrenmiş, çocukları kandırmış. "Hepsine bebek aldırdım. Sana da aldırdım. Parçalarım bebeklerini elime geçtikçe. Yenisini alsınlar diye" Sustuk. Yürüdük. Kıyı bitti bir yerde. "Pabucunu çıkar" dedi. Çıkardım Çorabımı da çıkardım. Çorapsızdı o. Suya girdik. Yüksek kayalığa

sürüne sürüne

baktım. "Dalma" dedi. "Bir adım ilerisi çok derin. Üç çocuk boğuldu burada!" Çakılların
denizin dibindeki çakıllar
kaygan olur
üzerinde yürümek güçtü. Yeşildi çakıllar burada. Az ilerisi, karanlıktı; ağaç ağaç yosunlar vardı. Burnu döndük. Kıyı gene başladı. Pabucunu giydi. Çoraplarımı giydim. Bekledi. Pabucumu giydim. Köpekler koşuyordu. Çok uzakta denize girenler vardı. Arkalarında, daha uzaklarda fener duruyordu, apak. Yürüdük Sonra "Sık sık gider misin Osmana" dedim, "Giderim" dedi. Çok severlermiş biribirilerini. Sonra "Buradan gidersin artık eve" dedi. Köpekleri çağırmadı. Çakıllı kıyının gerisinde çatlaklar içindeki kırmızı toprak yükselmeğe başlamıştı. Yarık bir yerinden tırmandı. Koştu. Göremez oldum onu. Çayıra gitmiş olacak. Tepemde bir kavurtu duydum birden. Saçlarım kızmıştı. Koştum. Tökezlendim. Koştum, ötekilere yaklaşınca soyundum. Donumu ıslatsara ne olacak. Ninem denize girdiğimi anlarsa nasıl olsa paylar. Anneme söylemez ama. Kuruturum da donumu. Güneş kızgm, çakıllar kızgın. Öğle vakti gelmiştir. Yüzme bilmiyo-

rum öğreneceğim, Müşfik Fikret de bilmiyor yüzmesini. Şimdi kuru her yanım. Eve gitmeli artık. Fikretin annesi de tere istemişti benden. Söylemez olaydım çayıra çıkacağımı. Ne yapsam...

1954

# ODALARDAN BİRİ

Fenerin ışığı yolun üstüne bir daha düştü; Suat uzaklaşmış bile; tek balığını sallıyor elinde. İstasyona 7 dakikada, evine 10 dakikada varır. Döndüm. Denize inen yolun başında ışığın sandalı aydınlatmasını bekliyorum. Sandal çırpıntılı ışığın içindeyken atıyorum balığı. Küt, kof, katılmış katılığının sesi geliyor. Eve gitmek uzun sürer. En azından 15 dakika, üşeniyorum. Usanç geldi bu yoldan. Babam kızmış, kapının sürgüsünü gene sürdürmüştür anneme. Otele gitsem. Ömrümde giremedim, gıcırtılı, esnedi esneyecek gibi duran kapısından içeri. Yıllardır da geçerim önünden. Ne zaman gelecektim sanki. Yatağımı, evimi severdim şimdiye kadar; oda demeli, oda demek daha doğru olur. Odamı, yalnız odamı severdim. Ondan da soğuttular sanki beni. Garip olacak, kılığım da pek uygunsuz, aldırma. Kapı sürgüm olsa bile bodrum penceresinden girerdim. O da olurdu. Otel, oteli denemeli. Yeni bir oda görürüm, sırası gelmişken... Param var. Nüfus cüzdanım yanımda değil. O gerekli

sanırım. Adama, Sarıkumluyum da diyemem, evine gitseydin der, inanmaz da kapının sürgülenmesi hikâyesine, kuşkulanır, inansa bile bir türlü, otelin önünden geçemem bir daha. En iyisi açıkça yanıma almadım, demek. Balığa çıktık derim. Lâf olsun diye zaten birer balık çektik Suatla. O, eli boş dönmesin diye aldı yanına. Eve götürür, tel dolabın orta yerine yerleştirir. Ailece paylaşacak olsalar, bir tadımlık bile düşmez her birine. Bilemedin, kedinin önüne attırır büyük hanım. Ama balığa çıkan Suat, balıkla dönmüştür eve. Anam bilir niye çıktığımı denize. Bir şey söylemeyi de Dilâver hanımlığına yediremez. Balığı attım zaten. Ölü eti ne yapayım. Otelde gülerlerdi tek balığı görseler. Hem onlara ne. Gider yatarım. Dertleri künye ise ezbere' okurum. Köyün yabancısı olsam eski mahalledeki oteli bilir miydim sanki. Gideceğim. Amma da çabuk yürümüşüm. Gömlek sırtıma yapışıyor. Yıvışık bir ter sırtımın ortasından belime iniyor. Geldim. Eski mahallede oturmadığımıza göre adam belki de tanımaz beni. Neyse ne, gireceğim. Birden bütün yıldızlar dökülüyor. Kapının önü karanlık; yelle birlik yıldız kokusunu sokuyorum içeri, farkındayım. Kapıyı bu sıcakta bile kapalı tutuyorlar. Göksüz içerisi, pis kokuyor. Böyle mi kokar oteller? Belli et-

memeli ama. Otele alışıkmışım gibi yürümeli Hasta bir ışığın altında duran kâtipten başka sı yok ortalıkta. Önünde duruyorum. Başını kaldırmadı daha, kitap okuyor. Kapı da gıcır dadı. Eğiliyorum. "Aşk Sanatı" okuduğu. Bili rim, başında da "metin harici 27 resim" diye bir şeyler yazar. Aşkı bir de bana sorsa... Başının gölgesi önüme doğru uzanmağa başladı. Pantolonuma bakıyor. Lekelidir, çamurludur —çamurlarını göremez ama— ıslaktır belki de. Ona bakıyorum ben. Masaya dayadığım el lerime bakıyor. Ölü et kokusunu almış olabilir. Ellerimde tuzlu suyun yıvışıklığı, sandal tozunun pütürlülüğü, küreğin kızdırdığı nasır var. Bilemez o bunları. Bakıyor gene de. Elle rimden anlamağa çalışıyor beni. Salak. Gözleri kemerimde. Gömleğimin yakası çok açık. Terliyim de. Göğsü terlemiş bir adam, bu saatte nereden gelir? Saatine bakıyor. Bir buçuğa geliyor. Gözleri yüzümde; gözüme dikili. Gözleri gözlerim gibi yeşil. Yaşlı bir yeşil, ağlamış gibi, kızgın kuma, kızgın denize bakmış gibi yahut. Ne istiyorsunuz deyiverdi gözler, gözlerimin içinde. Ne isteyeceğim. Kızgın, baktım yeşile. Oda istiyorum. Yeşil koyulaştı, daha yukarılara çıktı. Tuzlu kıvırcıklığı içindeki saçıma, terini duyabildiğim alnıma doğru. Gene yeşillerin içinden bakıyorum. Tek yataklı

mı olsun, dedi. Tek yataklı olacağım kendi de bilir elbet. Ne yapayım iki yatağı. Kaçıncı katta olsun, diyor. Bütün bunları sormasa... Sormak âdet de değildir herhalde. Bilmem. Gözlerinin yeşilinden apayrı şeyler bu sordukları. İkinci katta olacak diyor. Zaten iki kat bu otel. Bir gecelik mi, diyor sonra. Bir, beş, on, çabuk bitirsen işini, kitabına dönersin, diyesim geli yor. Yeşiller dolaşıyor gene üstümü başımı. Nüfus kâğıdın, diyor. Yok. Sesim çok sert çıktı. Birden gözleri çenesiyle birlikte yukarıya bakıyor. Onsuz olmaz ki diyecek gibi. Sorarsın söylerim dedim, yabancısı değilim buranın Bir şey söyleyecek oldu, vazgeçti. Eğdi başını Adınız, diyor. Müşfik. Ağır.geliyor yabancının sorması. Vazgeçesim, çıkıp gidesim tutuyor. Gözümü kaldırınca yeşiller gene güzümde Bekler gibi. Soyadınız, diyor bu defa. Yutkunuyorum. Börekçi demeli. Müşfik Börekçi, diyorum. Duraklamıyor bile yazarken. Şaşmadı. Suat Çuhacı da, Fikret Ünlü de deseydim şaşmayacaktı. Babanızın adı. Reşit, diyorum. Umurumda değil. Şimdi de, nereden geldiniz, diyor. Sarıkumlu olduğumu söylüyorum; bir çırpıda söyledim her şeyi. Rahat, bıraksın artık. Söyledim, yazdı; syledim, yazdı. Uzattı kolunu, anahtarlardan birini çividen aldı, verdi. İşkence bitmiş demek. İkinci kat, merdi-

venin karşısındaki kapı, dedi. Oda kokuyor. Çarşaf, diş macunu, uyku kokuyor. Pencereyi açıyorum. Deniz, yıldızlı deniz doluyor odaya. Bir kedi var bitişikteki balkonda. Denizin içinden çağırıyorum. Başını kaldırıyor, kalkıp geriniyor, oturuyor, çöküyor. Yumulan gözlerini görüyorum sanki.

İçeri çekiliyorum, deniz seyreliyor. Soyunuyorum. Gömleği iskemlenin arkalığına geçirdim. Pantolon bir köşede de dursa olur. Daracık oda, yatak geniş. Serin çarşafa oturuyorum. Yatmış, ısıtmış, kokusunu bırakmış gelip geçen. Yataklar çabuk soğur. Otelciler her gün insan görürler, tümen tümen insan. Bu yatak da öyle. Yepyeni bir odadayım. İlk olarak odamdan başka yerde yatacağım. Burası benim için yepyeni ama aşağıdaki kâtip için, bir başkalık olsun, olabildim mi? Boğuldum gitti öteki kayıtların altında. Benden sonra bir başkası yazılır o deftere. Yeşil gözleri vardı kâtibin. Geceleri denize çıkamayan gözler. Balığı getirseymişim, özlem içinde kıvranırdı belki. Gündüzün uyur herhalde. Denize çık maz - girip yüzse de. Sandalı ışıktan uzağa çekemez. İster de çekmeği. Belki. İster, belki değil, ister. Kapanmış kalmışa benziyor gözleri. Bu pencerenin dibine kadar uzanan suyu bile görmez belki. Denize bakan bir odada ilk ya-

tısım bu. Sıra sıra gelen çarpma sesinde, alışmadığım bir sertlik var. Alışmadığım. İşini gücünü bitirmiş gibi, çarpıp duruyor çakıllara, kabarıyor, çekiliyor. Kayıkhane sesi gibi, dam altına giren deniz sesi. Bu damın altında ben de varım. Kâtip de var. Su yeşili gözleri var kâtibin, o güneş görmemiş, hasta ışığın altındaki sajTi yüzünde bile parlayabilen su yeşili gözleri var. Bir daha dağıldım. Bunun da gözlerinde bir parçam kaldı. Bundan sonra bunu da hesaba katmalıyım. Beni tanıyanlar arasında bu da olacak. Olmaz ama. Unutur o. Benim tanıdıklarım arasında bu da olacak. Gelmeseydim keşke, hiç gelmeseydim. Tammayıverir, geçerdim. Şimdi o da var. Parçalarımı toplarken, bunun gözlerinde, yeşillerin dibinde kalanını da bulmak, unutmamak gerekecek. Odanın parasını verdim zaten. Erkenclen kaçayım yarın. Elimden gelse de, görünmesem ona. Erkenden kaçmalı. Pencereden içeriye dolmuş denizin, yıldızların içinde uyuyacağım. Kâtip "Aşk Sanatı" m okur şimdi. Işığı hiç yakmamışım, göğün aydınlığı yetmiş. Bir komodin de varmış odada. Yeni odada yatmak, heyecan gibi bir şey. Çarşafın serinliği duruyor hâlâ. Yatayım artık.

1954

# ODA ODA DÜNYA

Taksimde üç aydan beri oturduklarını bi liyordum ama, mektup yollamasaydı, bu gece, Taksimdeki kilisenin bahçesinde buluşabileceğimiz, gelemezdi aklıma.

Geceyarısma on kala, bahçedeki tek elektrik fenerinin dibinde elini sıktım. Konuştu...

"Boş yere kararlar verdik. Buluşacaktık nasıl olsa... Bundan sonra da..."

Mektubundaki yalınlık... Dört ay önce, evlerinden çıktığını gece bıraktığı yerden, başlıyor söze... Yüzüme baktı; gözleri kaşlarının gölgesinde...

Konuşmadım.

"Babam öleliberi, bu, ikinci oluyor."

Durdu.

Sesini rüzgâr titretiyor gibi... Babasını gömdükleri günün gecesi, odama çıkmıştı Pencerenin hemen dibindeymişçesine, yaz sesiyle akan karanlık Boğaza bakarak, babamın tabutu kiliseden çıkarken, demişti, ben de çık tim, bir daha girmemeğe karar vererek... Ama annesi, kendisini gece âyinlerine götürmesini

istiyordu. Evlerinden çıkmadan iki gün Önce, Noel gecesi, Yalıburnundaki küçük kiliseye annesini, birlikte götürmüş, dışarıda beklemiştik onu.

"Bu ikincisi. Bu gece de yanyana olmamızı istedim."

Üşümeğe başlar gibi. Sesi kesik kesik çıkı-

"Görüşecek miyiz bundan sonra?"

Yüzüme hâlâ bakmadı.

"Hm..." diye bir ses çıkardım.

Üşüdüğü besbelli olduğu halde, sevinçle konuşuyordu. "Annem sana hâlâ içerliyor. Lâfinin edildiğini bile duymak istemiyor... Nikoyu yatılı okula verdik de öyle çıktık Yalıburnundaki evden. Şimdi, Sıraselvilerin arkasında, annemin bir teyzesinin evinde oturuyoruz... Bir dericinin yanında çalışıyorum üç aydan beri... Okulu bıraktım..."

Durdu gene. Sesi zaten ancak duyuluyor. Bir şey söylememi bekliyor gibi...

"Annem, burada tanınmamamızdan memnun. Yahburnunda ise beni, bizi, çekiştirip duruyorlarmış daha..."

Ağzımın kenarı bükük... Ama, boşuna arıyorum değişik bir tarafını. Yüzü, sesi, kalbi, eskisi gibi. Kitaplarından bile, bir an olsun

**uzaklaşmamış olacak. Dalgın şimdi, eskisi kadar dalgın, kapkaranlık kumrallığında.**

Kilisenin ana kapısına bakıyordu. İçeri sığamamış kalabalığın başları üstünde yükselen, elde tutulmakta olan uzun mumların, rüzgârla, saz saz salınan uzun alevlerine...

"Hepimiz gibi kan içinden doğdu. Kan içinde öldü bazıları gibi. Doğumuyla ölümü arasında hemen her yıl dört ay uzanır. Yalıburnunda tepeler mavimsi aktır bu dört ay içinde. Önceleri kar vardır, daha sonra, papatyalar. Karların eridiğinin toprağın yeşerdiğinin farkına bile varamazsın. Beyazdır ortalık, beyaz kalır... Bulutlar vardır sonra; altına yatılan, masmavi göğü hep daha uzağa atan, apak bulutlar... İsamn kanı boyamadı bunları hiç. İnsan kanı değil o, tanrı kanı; bir yanda akadursun, tepeler apak kalır... hep"

**Annesi duymasın böyle konuştuğunu. Daha o zamanlar bile, rumcayı âdeta konuşamadığı için yakınır dururdu. Okudukça onu daha da unutacak, belki de unutmağa çalışacak. Yunanca, mektebi de bıraktıktan sonra, büsbütün yabancılaşmıştır onun için. Ancak okuduğu dili konuşabiliyor şimdi, kitap okurmuş gibi.**

"İsanın kanı; güzel şey; umurumda değil ama. Kanlı İsa, kanı beş çeşmeden akan Mer-

yemin oğlu, benden uzakta. Hayatım kadar kanım da benim... Kanımı yalatmak iste mem..."

Sustu.

Ne söylediğini bilmiyor. Dişlerini kenetlemiş; titremesi belli olmasın diye. Aleko, yahut Aleksandros Vratsis, İsanın kanını çevreleyenlerin gölgesinde büyümüş bir çocuk, böyle söylüyor. Yalnızlıktan, teklikten korkmadan.

îsamn ikinci doğumunun, sonsuza kanatlanışının bu gecesinde, nisan havası, bir kar soğuğuyla ikimizi de üşütüyordu. Oysa İsa, o sıcak ülkede, göğe ağarken çıplaktı.

"Kanlarını Babası silecek. Bak, sevinçle bağıracak içeridekiler. İsa, ayaklarının insan yükünü bir daha unutacak. Böğrü aşk içinde; ama bizden uzak..."

Uykuda gibi konuşuyor. Üşüyor, besbelli. Bakıyor bana... Eskisi kadar güzel. Ama ağzının kenarları büsbütün toprağa yönelmiş. İnkârın, inançtan korkma olmayabileceğini anlayamamış daha. Bağırmak istiyor, anlıyorum. Körpeliğin karanlığı bu.

Saatine baktı. "37 dakika oldu gireli, da ha da çıkacağı yok."

Sigaralarımız, ötedeki mum ırmağından hŞbp.rsiz. yamvordu koyuda arka arkaya. Yürüdük biraz. Gene fenerin dibine geldik.

"Dört aydır, adresini içimden tekrarlıya rum. Bir türlü yazamadım. Sonra bu gece annemi buraya getirmek gerekince, dayanamadım. Yazdım işte..."

Söyleyeceği bu değil ya, oyalanıyor.

"Ben hasıl olsa içeri girmiyorum. Hakkımdı benim de" Gene sustu. Bakmadı bana. "Biliyor musun?" Sesi ısınmış. "Gelmezsin diye korktum bir ara. Tam onbir buçukta buradaydım. Onikiye çeyrek kala buluşacağımız halde... Annem pek şaştı bu aceleciliğime. Ama, aklına bile gelemezdi seninle buluşabileceğim..."

Hava mum kokuyor. Rüzgâr, dalga dalga getiriyor alev kokusunu, İstesem, fitillerin cızırtısını, dua edenlerin mırıltısını bile duyabileceğim buradan...

"Arınıyor, içeride... Dua ediyor... Tanrı havası içinde başı dönmektedir... Senin burada olduğunu bir bilse..."

Heyecanlı. Susmak istiyor da susamıyor gibi. Söze başlarken dudakları titriyor. Gözleri, korkmuş hayvanlarınkine dönmüş. Nereye bakacağını kestiremiyormuşçasma, koca koca, kaydırıyor onları bir yandan ötekine. Zayıf yanını göstermek korkusu...

"Babam **öleli** dokuz ay oldu. Dokuz aydır onlardan durmadan uzaklaşmaktayım. Uzaklaşabiliyorum."

**Toparlandı. Toy kesinliğiyle konuşuyor Erkek dünyasının katı yalnızlığı, onu büsbütün sarar artık, hem yakında..."**

"Uzaklaşmak yetmiyor ama. Ayrıldığımı, onlardan başka olduğumu, yalnızca uzaklaştığımı bilmekle anlatmış olmam ki..."

**Övlesi de yapılabilir, demek isterdim ona, yeter ki hayatını bu bilişin içinden yaratıp çıkarasın. Ama anlamak değil, duymak bile istemeyecektir böyle sözleri. Benden de kuşkulanır üstelik. Ona, kendi malı olamayacak her şevden, kaçınmasını öğreten benden. Hem, ancak** kendi **yarattığının kendi malı olabileceğini sövleven gene ben değil miydim? Sustum şim diye kadar, gene de susmalı...**

Rüzgârı bir daha kokladık. Başlarımız daha da gömüldü yakalarımızın içine. Birer sigara daha yakarken, dudakları titredi.

"Sen vardın eskiden... O dört ay... Gecesiyle, gündüzüyle yanından ayrılamadığım o 4 aydan sonra, o Noel gecesinden sonra, evden çıkarken beni bir daha görmeyeceğini söylediğinde, inanamamıştım. Sonralarıysa, dedikodudan kaçtığını sandım. Anlayamadıkları bii

şey olunca, ağızları durmayan insanlardan korktuğunu, beni yalnız bıraktığını sandım..."

Baktı gözlerimin içine. **Gülüyor, ben de gütmeliyim.**

"Evet, böyle bir şeye inanmak, kolay geldi bana. Bu gece anladım seni. Senden de kurtuldum artık..."

**Acaba?... Kurtuldu mu yoksa ..."**

Gene güldü. "Bu mahallede beni biraz..." Elini şakağının yanında salladı. "Desinler. Ne olacak yani? Delilik alt tarafı..."

Kalabalığın uğultusu esti gene.

, "Bir saat on dakika... Gireli, bir saat on dakika oldu."

"Sabırsızlanma Aleko. Daha da uzun süreceğini biliyorsun, ben söyleyecek değilim ya sana... Yahburnund'a ben bile öğrendim âyinlerin ne kadar sürdüğünü..."

**Bula bula bunu mu buldum, söyleyecek ilk söz olarak... Neyse, geçti, söyledim artık...**

Unuttuğum bir şeymiş gibi, yeni öğrendiğim bir sevmiş gibi, gülmek istedim, gülmeğe çalıştım. "Sürer daha, sabırsızlanma, içeri gir sevdin..."

"Evet... İçeri girseydim... Dışarıdayım ama. Dışarısı da soğuk..."

Gene yürüdük. **Kilisenin arka kapısı, içerisinin, ön kapının ışığına, sevincine yabancı;**

soğuk, boş, karanlık. Fenerin altında konuştu gene. "Üşüyorum. Mumlara bakmak ısıtmaz insanı. Dışarıdayım. Dışarıda olmanın neye benzediğini sana..."

Anlatacak değilsin. Biliyorum. Konuş ama, susma. Başımı salladım yalnız.

"İçeride, o. Mumlar, tütsü, onun için. Isınıyor. Yüzlerce insanın soluğuyla, sıcaklığıyla, mumuyla... Acısını, özlemini duymasam... Olmuyor ki..."

Bendim ona, hiç bir düşünce seni ağma düşürmemeli, diyen; yolunu tek başına bul, diyen; şimdi de dayanıksızlığının tutsağı değil mi?

"Mumlarının alevi, sönmesine engel olmalan, bekleyişleri... Hiç bir zaman kendimi, onlardan biri bilemedim. Onlardan kaçarken, başkasının ağma düşebilirdim. Beni sen koru dun. Hiç olmazsa kendi ağıma düştüm... Böyle düşündün sen de, değil mi?... Üşüyorum."

Sapıtıyor. Yürüyoruz gene. Karanlık eriyip koyulaşıyor, açılıp katılaşıyor adımlarımızda. Dişleri biribirine vuruyor...

"Piç olduğumu duyurmasalardı bana... Duyurmasalardi. Anlamasaydım yabancı olduğumu."

Fenerin, tekliği gene tepemizde. Bakıyor yüzüme... Dalgın ama.

"Din değiştirmek bile pek yaramayacak işe... İyilik..."

Kilisenin bir yan kapısı açıldı. Ellerinde mumları, ikişer, üçer çıkmağa başladılar. Alevi elleriyle koruyorlar. Yalıburnunda da öyleydi. Ama hepsi tanıyordu bizi. Hepsi bizi gösterip gülüşüyordu. İçeridekilerin ikiyüz tanesi de temiz, biz günahkârdık. Alekoya belki kızıyorlardı ama, haddini bildi, o yabancının yanında kaldı, kiliseyi kirletmedi, diyenler de çıkmıştır sanırım... Bakıyor çıkanlara... Dalgın yüzü ışık içinde... Ama bundan sonrası, bölüm bölümdür onun için. Yabancı odalar tanıyacak. Birine ısmamadan, ötekine geçecek... Ürperip dikeliyor. İlerideki çocuğa bakıyor herhalde. Çocuk, sönmüş mumunu, babasmmkinden yakmak için yukarı kaldırıyor. Babası, herhangi birinden, o herhangi biri de mihraptan almıştır ateşini. Kolay, doğru...

Döndü.

"Bir saat kırk dakika..."

Ön kapıdakilerden hemen hiç biri kalmadı dışarıda... Hepsi girmiştir, Durulmak isteyen alevleri ellerinde...

"Annenin çıkması yaklaşıyor, değil mi?..."

Bu boş sözleri söyîemesem... Hemen hiç konuşmamış olduğumu yarın farkeder ancak. Yanlış anlamasa bari... Konuşacak gene...

"Nasıl da kar yağmadı, şaşıyorum..." Atlattı.

Birer sigara daha yaktık. Annesiyle karşılaşmak istemedim. Ellerini, sigarasının üzerinde kavuşturmuş, ısıtmağa çalışıyordu. Bir kaç güne kadar gelip beni bulmasını söyledim. Gözleri büyüdü. Sonra dönüp hızla sokağa doğru yürüdüm.

Dışarısı soğuk. Ama odam da soğumuştur ya...

1952 - 53

## DÖNENEN BİR

yalnızlık vardı erkeklerin içinde. Dumanın ardından "Kadınlar yalnız değil. Kadınlar yalnız olmaz. İçtiğinde bile" dedim. Duman parçalandı. Yalnızlık vardı erkeklerin içinde. Kadın, dumanların arasından sıyrılıyor, süzülüyordu. Işıklar kararda sonra.

ayrılacağız nasıl olsa buluşmak boş
Kadın, dumanları, akışıklıklarıyla yırtan kuşlara dikmişti gözlerini. Kuşlar ortada dönüyordu. Sonra bir kadının kolları karanlığın içinden geçti, onlara katıldı, kuşlar bu kollara uydu. Kuşlar yalnız değildi. Kadının kollarında yaşıyorlardı hep birlikte. Yalnız olan erkeklerdi. Kadın yanlarındaydı, yalnız olamazdı.

yarın ayrılacak olan o değil benim
İspanyollar dönüyordu ortada.

kabına sığamayan kıvranışlar içindeler
kurtulmak istermiş gibi kurtulmanın boş
olduğunu akıllarına bile getirmeden
Erkekler kuşlardan daha kuş, ayaklarının yerden kesileceği anı bekliyorlardı.

kadınlarsa yayılıyor yerde dağılıyorlar
dönmeler içinde
Topunun topukları sağır ediciydi. Erkekler başlarını gene önlerine eğdiler.
ikimizin de üzerinde ayrılık asılı ispanyollar dönedursun neden onlara bakmaktan içmekten gözümüzü örtünün ak üstüne ak nakışlarına dikmekten daha iyi bir şey yapamıyoruz
İspanyollar yay büklümleri içinde toprağa bütün ağırlıklarıyla bastılar.
uçmaktan bu gecelik de vazgeçtiler
Erkekler kadını unutmuştu bir ara. Birden hatırladılar. Ağır ağır içiyordu.
herhangi bir gece onun için içer de bakar da
Bakıyordu, ortaya gelen Barlini'ye. Baktık. On parmağında sekiz çubuk, çubukları dengede tutuyor, tabaklara isteğince can veriyordu Tabaklar, çubuklar, makaralar, sepetler, şapkalar, havaya uçtu, döndü, fırıldadı, kondu; eline, alnına, burnuna, kıçına. Herkes ona bakıyordu. O, tabaklarına dikmişti gözünü. Onlara karşı; yalnızlığın örten dalgası içinde. Işık çevresinde dalgalanırken bile. "Çocukluğunda anasından dayak yemiştir" dedim. "Okula gitmemiştir bu işleri kavramağa çalıştığı günlerde. Anasını ağlatmıştır belki. Dö-

vünmüştür arkasından kadın, oğlum serscı I oldu diye." Duman çekilmiyordu sözlerimin önünden. Sustum o zaman.

üçümüz de içiyoruz boş lâkırdılara gül
mekten kaçınmak için olsa gerek
Güldü karşımda, ağzının yalnız bir köşesiyle. Konuşmamak en iyisi.
yalnızlığı oyalamak yakışık almaz ama
/ yarını düşünmeli yüz adım ötede bir yerde ayrılacağız yarın yarın da değil bugün onsekiz saat sonra yatıp uyumak bu , onsekiz saati böler de uzatır da
İrkildik.
işte bundan fazlasını hiç bir zaman göremeyeceğim üçü de zenci kırması böyle bebopu anlarım bir gövde bundan fazlasını yapamaz uçuyor bunlar kadın boduk erkekler sırım gibi konmadan uçuyorlar uçtular

Kadın doygun bir küskünlük içindeydi. Adamlar gene üzünç çalıyorlardı çalgılarında. Ortada dönenler vardı.
biz yalnızız bu kedi de kucağıma çıktı sapsarı tüyleri dökülüyor bahar geldi mırıltısından boğulacak bu yabancı yerde bile yalnız değil kucağımda
Trenler artık uzaktan değil yakından ötüyor-

du. Çanın sesi duvarın arkasında. Paralar alındı, paralar verildi. Otomobil karanlıktı,

açık pencerelerinden baharla birlikte ölümü görüyorum bu ölüm aylarında bu yıl da öleceğiz yarım o düşünmüyor sarhoş belki ben de çok içtim önce evde içtik sonra orada yarını ben düşünüyorum

Öleceğimizi bilmeliydik. Bileti üç saat önce aldım. Durmadan ölümler içinde ufalanır dururdum, öyle kaldım. Her ölümden sonra daha yoksul, her ölümü daha doğumunda hazırlayarak, sürükleme içinde, sürüklendiğimi bile bile, ölümü en kısa gönenç içinde bile beklemek. Dost, ölümdedir. Bileti bir kaç saat önce aldım. Ama dünden İşeri, aldığımı söylüyordum. Ölüm gerek bana. Varsınlar evlensinler. Ölümü ararım ben. Ayrılık öncesi aksar her zaman. Boş boş bakılır dolu gözlerin içine. Sırıtılır, el sıkışılır, sigara içilir. Üstüste. Aynı şeyi yapar dururuz, aynı hareketi, aynıyı yenilemektir elimizden gelen. İki saat önce yabancılar karıştı aramıza, tren kalkıncaya değin ayrılmadılar. Onlar ayrılmadı, onlar kaldı, ben gittim. Yabancıların yanında büsbütün yaban-

cılaştık. Sırıtıldı, el sıkışıldı, sigara içildi. Tiksindim. Ayrılmadık, ayırdılar. Hepsi sevinç içindeydi. Kimse kimseyi kıskanmıyordu. Ben kıskandım.

Bahar havasında vagonların penceresi açılır. İçeriye ölüm esiyor. Yenisi, yenilenecek olanı. Baharın may;sinde ölmeliyim.

1954

# ZANZALAK AĞACI

**Sevda derdi dedikleri**
**Bi'r zanzalak ağacı kadardır**
**Zanzalak ağaçlarının altında**
**Siz yoksunuz gölgeniz vardır**

**S. N. Şener**

Denen ne? Rıza belki de. Daha doğrusu Demir Ankaradan gelmeden önceki Rıza. Bu gece anladım. Sevda olabilirdi ama olmadı. Kapımı üç saat önce tıkırdattı. Aylardır yapmadı bunu. O ara farkına bile varmadımdı. Girin dedim mi bilmiyorum. Başını uzattı önce. İlk günler gösterdiği çekingenliğe benzettim sanıyorum o halini. Yemek hazır dedi içeri girip. Annesini hemen sormalıydım. Şimdi gelirim dedim. Annesi evde olsa başkasına bırakmazdı yemeğe çağırmayı. Siz başlayın, şu zarfı yazar gelirim ben, dedim galiba. Kapının yanından ayrılmadı. Soyunmak artık. Yemek yiyecek kimseler yok bizden başka, dedi. Bu soğukta durulmaz öyle; soyunmayıp ne yapacağım. Şaşırdım, annen dedim, nerede? De-

miri yolcu edecekti. Unutmuşum. Pendikte kalacak bu gece. Yatmalı artık, bu soğukta dikilip durmak neye yarar? Zarfı yazmıştım Saat sekizi oniki geçiyordu. Odanın ışığını o söndürdü. Yemek odasına gittik, o önde ben arkada. Sinsilik vardı boynunda. Gergin, uzamış gibi duran bu sandalye arkalığı o boyun sanki. Üşüyünce kafası donuklaşıyor insanın, her yanım donmuş gibi. Masa... Soyunmam bitti bile oysa. Masa da uzamıştı. Güldüm. Neden açtın? Yalnız ikimiz yiyeceksek? Tek kişilik yatak da soğuk olur. Kalorifermiş... Sobalı evin soba görmemiş odasından da soğuk burası. Öyle, dedi, yalnız ikimiz. Aklım ısınmağa başlıyor. Yalnız ikimiz dedi. Açtımşa ne çıkar? Sen bir ucuna ben bir ucuna otururuz. Ayaklarımı uzatmalıyım. Bir türlü de olmuyor bu buz gibi çarşafların arasında. Karşıdan karşıya konuşuruz bir gece de. Uzaklaşmak demek istedi. Demirden önce, dört köşe masanın üç ayrıtını doldururduk. Sürahi, ekmek tabağı, tuzluk dizilirdi dördüncü kenar boyunca. Annesi sağ yanımda, o sol yanımda. Uzattım. Yatak ısmmcaya dek çekmemeliyim dizlerimi karnıma. Ayaklarım uzakta. Ayakları ayaklarıma yakın dururdu. Durmazdı yani. Dizini sallar dururdu. Uzak duralım demeğe getirdi. Oturduk. Demir gel-

dikten sonra dizini sallamadı. Taş gibi durdu bir hafta. Demirin yerinde, uzaktaydı bu gece. Pencerenin kenarı yumuşak bir ses çıkarıyor. Kar yığılmış olacak. Bakarım birazdan Pendikte de eser şimdi, soğuk, acı. Anası üşür. Kendi üşüyor mu? 0 uzun soğuk masanın iki ucunda konuşmadan oturmuş yiyor susuyor susarken yemeyi unutuyor bakıyor biribirimize bakıp gözgöze geldikçe başımızı gene tabağımıza indiriyor yemek yer gibi yapıp alttan bakıyorduk gene biribirimize. Kar adamakıllı beslemiş pencerenin önünü, yuva yuva, yumuşak. Dökülüyor, çöp gibi, temiz, acelesiz, gömücü, kirli. Isınmışken gene üşüdüm; pencereden bakacakmışım ille. Bakıyorduk biribirimize. Sonra bakmadım bir daha. Yüzünün uzaklığı yorucuydu. Demir Bilecik dolaylarındadır şimdi. Anası uyumuştur Pendikte. Kendi... Demiri kıskandı mı anlayamadım. Kardeşi. İlk geldiği gün görmedimdi zaten. Ertesi gün tanıştık.

Kumral, san kumral. Gözleri Rızanmki gibi soluk yeşil. Ama Rızanmkiler esmer yüzünde daha soluk, çok soluk durur. Gözlerine bakmadım artık yemekte. Karnımı doyurdum. İnatla, inadına. Mandalina yeyip yemeyeceğimi sorduğunda bile bakmadım yüzüne hayır derken. Sustu. Demir konuşkandı.

Daha ilk gecesi yanıma oturdu. Ankarayı, ba basını, okulda yaptıklarını anlattı. Yüzü bir gülümsemede donmuş. Gözleri gülen çeşitten. Rıza kıskandıysa neresini kıskandı. Yakınlık gösterdim diye mi. Bu gece belli etti ancak. Kıskanacak bir şey olmadığını bilir pekâlâ. Bilebilir. Bilebilirdi. Dört gün içinde oldu ne olduysa. Demirle dün gece vedalaştık. Tatili bitmiş, dönecekmiş, Ankaraya... Annesini, kardeşini tanımıyor gibiydi. Babasını daha çok seviyor belli, oradaki evi yeğliyor. Yalnız benimle konuştu. îri, serpilmiş hayvan yavrusu. Erkenden yattı, bu gece uyuyamayacağmı düşünerek. Anası da soğuk durdu. Böyle bir şey bile yapmış olabilir Rıza. Çekiştirmiş olabilir beni. Çıkarım evden o zaman. Yattılar sonra. Pencereden bir daha bakmam. Göreceğim ne, sanki. Yumuk kar, karın yumulmuşu, yokuş yok, arabaların, tramvayların sesi boğula boğul a üç cadde öteden gelir gibi çıkıyor. Uyuklamıyorum. Uykum yok. Yatak ısındı. Rıza da uyumuyordur. Isınamamıştır bile daha. Soğuk sızar penceresinin aralıklarından. Hele böyle esti mi... Derdi Demirse, gitti Demir. Anası Demiri sever, Rızayı sevdiği kadar sevmiyorsa da sever, öyle anladım. Rıza da biliyordur bunu. Annesinin, öyle dediydi, on iki yıldan beri Demiri yılda iki kez görmesine,

alışmıştır. Dört beş günlük bir sevgi paylaşımım hoş görür, sesini çıkarmaz buna. Yorgan ağırlığını biraz daha yitirdi. Kaskatı yatmışım. Yatak ısındı ama yorgana biraz daha sarmmah. Kalorifer ocağı bozulacağı günü bilmiş. Mandalina yiyecek yerde bir sigara yaktım. Gaz sobasının başında ellerimi ısıtırken sofrayı topladı. Soğuktu. Masanın kapaklarını gürültüyle itti. Oda büyüdü birden. Eski, bildiğim, küçük, üç kişinin üç yanına oturup dördüncüsü boyunca sürahiyi, ekmek tabağım, tuzluğu sıraladığımız, anası sağımda, o solumda, oturduğumuz, altında dizini sallayıp sallayıp, durduğu masa kalakaldı ortada. Uzaklık kalktı ortadan. Bakmadım gene yüzüne. Baksam gözleri dilenecek, biliyordum sanki. Bildiğimden değil. Benim bildiğim Rıza öyle yapar dîye düşünmekten korktum. Kar dursa uyuyacağım. Geniş, ak bir gurultu içinde uyurum.

Bileklerim sızlamaz o zaman. Saatin tıkırtısı masanın üzerinde. Rıza uyumuş olacak bu sessizlikte. Aydınlık yerinden - camları kırılmış olacak - eriyen kar löp löp beş kat yüksekten iniyor aşağı. Patlamış dolama gibi yayılır yerde. Uyuyabildi demek. Gürültüye omuz vererek, ona kulak asmadan. Rahatladı mı?

Uykusunda da Demiri kıskanır belki Demir neydi ki?

Geçen gün Beyoğlunda o kızın yanında yürürken, beni görmüş olsa gerek. Kızın koluna böylesine acemi, böylesine çirkin £;sılmazdı yoksa. Rıza çirkin. Güzelliğinde çirkin. Nasıl sevda olurdu. Korkuyor. Kardeşinden korkuyor. Benden korkuyor. Sevda korkusuz olmalı. Hele dert olacaksa. O kız kimdi. Bir arkadaşı olacak. Okuldan herhalde. Saat kaç kim bilir. Soğuk, sessizlikle boğuk. Kızla yanyana yürüyorlardı. Gözgöze geldiğimizde, bana kalırsa, gözlerini kaçırmak istedi, beceremedi, kızın kolunu aradı eli, eli beceriksizdi, eli kördü, kolu buluncaya kadar kızardı, sonra elini kızın koluna taktı, çekti yanma onu. Yanlarından geçtim. Gözucuyla gördüm, gözleri gözlerimi sanki arıyordu hâlâ. Sevdiğini, sevebileceğini mi göstermek istedi. İnanmıştım, sevebileceğine, zaten inanmıştım. Geçen gün inancım yıkıldı. Sevemez o. Hele sevda hiç olamaz. Kızı kullandı. Demiri kıskandı. Suçu daha da büyük. Uyuyordur artık. Çocuk daha. Bu *fece* bana küsmek istedi. Bunu da beceremedi. Ağaçlar nasıl ağırdır şimdi, karın altm da. Zanzalak ağacım anlatmalı ona. Geniş, asır, vüksekmiş. Yemişi güzelmiş, çok güzelmiş. Gölgesi genişmiş, koyu, derin, sıcak. Ya-

tak iyice ısındı. Başımı, alnımı geriyor soğuk. Zanzalak ağacının gölgesi sıcak olmalı. Yemişlerini bildiğimcc anlatmalıyım ona. Elini atarmış insan, bir ısırırmış. Rıza gibi olmalı... Isırırmış da tatsızlığını neresine yoracağını bilemezmiş. insan kötü oluyor sevdiğinde. Bağlandığımda kan isterim arada. Kan sıcak sıcak aktıkça, ısırıktan akmalı, aktıkça, ısı rıktan, akıp akıp bağlar. Ölüm, benim ölü müm gerek. Rıza gibi değil. O tatsız yemiş kam bilmez, tanımaz. Kansız o. Zanzalak ağacının altında siz yoksunuz, gölgeniz vardır diyordu Saffet. Ölünüz. Ölümüm olsa zanzalak ağacından iyisi mi olurdu. Ölümüm olmaz ama. Ölüm vardır. Benim leşim. Rıza sevda olamazdı. Korktu. Evden çıkmalı. Uykusunun içinde de korkar mı? Uykuda dostu dostluğu sevdalığı kalmaz korkmaz öteyi aramaz çekinmez kıskanmaz Demir uzakta yok annesi gücüyle yapayalnız korktu yıkıldı öldü acımam sevdiğime acımam yıkılan bir o değil ne çıkar yanıp tatlanacak bağrını güneşe açıp kanamalı sevda denen inanamam güç inanmak bu korkak tatsızlığına sevda soğuk kar gibi sevda denen

1954

# KAVRUK

**Vüs'at O. Bener'e**

Önce kapkaranlık bir gök gördüm. Sonra, camların üstündeki yağmur çiziklerini. Oda karanlıktı. Babam giyiniyordu, kalkmalıydım. Yatağımın ayak ucunda, çamaşır sepeti duruyordu. Bir yığın çamaşır vardı içinde, çamaşır günleri gördüğüm yığından büyük bir yığın, ütülü, ütüsüz, karmakarışık... Babama baktım, kalk dedi yalnız. Ceketini giymişti. Ne oldu diyemedim. Sonra pardesüsünü giydi. Yangın vardı, dedi, duymadın sen. Boğuldum, inanmam, dedim. Pencereden bak, dedi. O zaman, pencereye giderken, nerede, diye sordum. Önce Halûk beyin evi yandı, sonra da Rahmi beylerinki, dedi babamın sesi. Sokak kapısının önünde bir hortum uzanıyordu. Taşların arası çamurlaşmıştı. Fikreti gördüm, pencerenin altında. Elini kolunu sallıyordu. Sokağı dolduran kalabalığın uğultusunu duyuyordum, Fikretin sesi gelmiyordu. Pencereyi nasıl açtığımı hatırlayamıyorum. "Bütün köy ayaktaydı, bir sen uyuyordun" dedi Fikret, "haydi, in de Kör Meryemi görmeğe gide-

lim." Arka odaya koştum. İki evin damı çökmüş, çıplak kömürler, sivri sivri duruyordu göğe karşı. Giyindim. Aşağı inerken annem merdivende yakaladı. "Nazmiye hanımla çocuklar aşağıda. Kaçırdıkları eşyalarla aldık onları eve. Münasebetsizlik etme." Sarıldı, öptü sonra. Merdivenin altında koca koca üç bohça duruyordu. Yanık kokmağa başladı hava. Nazmiye teyzenin gözleri yaşlıydı. Nerminle Nazmi, yabancı gibi duruyorlardı taşlığın köşesinde. Nazmiye teyzenin elini öptüm, sonra, geçmiş olsun gibi bir şeyler söyledim galiba. Nazmiye teyze beni kucağına çekti, öptü. Hava, kovalara daldırılan marsıklar gibi kokuyordu. Nerminle Nazmiye baktım. Bir şeycikler söyleyemedim; gözlerini kaçırıyorlardi zaten. Başımı eğdim, önüme baka baka dışarı çıktım. Annem bir şey yedirmemişti, çıkarken farkına vardım, anlayamadım. Babamı gördüm birden, uzakta, çayırdan istasyon caddesine çıkıyordu. Evden çıktığını görememiştim. Birden Fikret durdu önümde. İçeriye baktı, fısıldadı sonra. "Sizdeler daha, annen almasaydı onları eve, sokakta kalırlardı. Bizde yer vok, biliyorsun. Sizin ev daha geniş. Hasan bev de şimdi geldi. Nazmiye teyzelerin eve bakıp duruyor hödük. Gel ama, önce Kör Meryeme gidelim." Yürümeğe başladık. Taş-

ların arası yeni kurumağa başlıyordu. Hortumu toplamışlardı, birden yokolmuştu. Otlar yemyeşildi, parlak, temiz, Marsık kokusuna ballıbabaların kokusu katılıyordu. Pıhtı pıhtı bir koku. Sıcak, kekremsi, pıhtılaşmış bir koku. Gök kapkaraydı. Kan gibi kokuyordu hava. Gök bile kokuyordu. Nebile bisikletten düştüğü gün de böyle bir koku vardı eczanede. Kara derisinin üzerinde kan kapkara duruyordu, kokuyordu böyle. Bir et kokusu, kanlı, yanık bir et kokusu. Gök kapkaraydı. Yağmur ne zaman yağdı, dedim. "Yangını söndürdüklerinde yağmağa başladı. Sahi, sen uyanmadın mı hiç?" Köşeyi döndük. Vıcık vıcık, kalabalık sokağa saptık. Fikret dürttü beni. "Bak Hasan beye... Sahi sen hiç uyanmadın mı? Söylesene." Hayır, dedim. "Amma uyku sendeki. Taa Demirli'den itfaiyeler geldi. Tulumbaların sesiyle bütün Sarıkum sarsıldı da sen duymadın ha? Atıyorsun." Hasan bey çırpmıyordu. Ona doğru gittik. "Üçte uyandım. Kapkaranlıktı. Annem bahçede babamla konuşuyordu. Ablam giyiniyordu. Sonradan farkına vardım, bahçeden bir aydınlık geliyordu. Haminnem aşağı indi, ışığı yaktı, yangın var, dedi, Nazmiyelerin orada. Ablam bahçeye koştu, biz de gittik arkasından. Sizin bahçede annenle baban vardı, bizimkilerle konu-

şuyorlardi. Seni sordum, uyuyor dediler. Haminnem, toplanın dedi annene, bir sıçrarsa mahvoluruz, bizim sıra da gider. Köyün tulumbası geldi o ara. Alevler Nazmilerin damından çıkıyordu ama, sonra anladık, asıl Halûk beyin evi adamakıllı tutuşmuş; birden parladı. Babamla baban yardıma koştular. Haminnem size geldi. Baban, uyandırmayın oğlanı, demiş. Annenle toplamışlar çamaşırı, sen hâlâ uyuyormuşsun.

İnanmadım. "Hiç uyanmadın mı?" Yüzüne bakıyordum. Hayır, dedim, sonra? "Sonrası, işte biz de toplandık. Sizin bohçaları aşağı kata indirdiler. Haminnem geldi. Annemle ikisi giyinip çıktılar. Sonra işte, Nazmiye teyzem çocuklarla, iki parça bohçasıyla kaldırımda kalmıştı. Babanla bizimkiler, onları aldılar, size götürdüler. Bizim Zehra bile uyandı» sabaha kadar ağladı durdu. Sen nasıl uyanmadın?" Hasan beyi dinledik sonra. Hiç durmamış, soluk almamış gibi söyleyip duruyordu. "Evimi yaktılar. Evimi yaktılar. Böyle evlâdın ölüsü dirisinden evlâ. Tövbe tövbe, ettikleri saygısızlık yetmedi, evimi de yaktılar. Yarabbi, bak şu Hasan kuluna da acı. Al şu kızin canını da Çuhacının kızı demesinler artık. Yüzüm kalmadı..." Yatıştırmak istiyorlardı, gülüyorlardı arkasında. "Hasan beyam-

ca iyiden/ iyiye sapıtmış," dedi biri. "Evimi yaktılar kahrolasıcalar." diyordu Hasan bey. Fikret çekti kolumdan. "Gel, Kör Meryeme bakalım." Rahmi beyamca nerede, dedim o zaman. "Gelir neredeyse, babam erkenden telefon etti. İstanbuld'aymış. Nazmiye teyzem, onu bekliyormuş zpten. Ellerinde kalanı alıp İstanbula gideceklermiş. Gel Meryeme bakalım." Fikretin babasını düşünüyordum. İstasyon şefi olmakjtelefonu açıp İstanbuldakilerle konuşmak, güzel bir şeydir herhalde. İstanbulda, babam da konuşur telefonda. Ama buradan konuştuğunu hiç bilmiyorum. Halûk beyin evi, dört duvar kalmıştı önünden geçtiğimizde. Pencerelerden, dökük, kara kara sıvalar görünüyordu koca koca direklerin arasından. Halûk bey nerede peki, dedim. "Uyuyormuş o. Neden sonra uyanmış da zor kurtarmışlar. Bütün arka taraf tutuşmuşmuş. Zaten kırık dökük evdi, ne yaptılarsa fayda etmedi. Çok bir şeyini de kaçıramadı. Kitapları, her şeyi yandı..." Zaten resimsiz kitaplardı onlar, bir gün karıştırmıştım, biliyorum. "...Kurtarabildiklerini bir bavula doldurdu, bir şeyler söyledi. İstanbula gitti galiba. Erkenden. İtfaiyeler Hasan beyin evi kurtulsun diye uğraştılar. Üst kat gitti ama altı kaldı. Gel be artık, Meryemi göreceksin." Marsık ko-

kuşuna et kokusu karıştı, sonra söndü. Bostanlara doğru yürüdük. Yanık otlar kokuyordu şimdi. Fikret uzandı, bir daldan iki kayısı kopardı, birini ağzına attı, ötekini bana verdi. Kıs kıs gülüyordu. "Uyuyorsun sen daha. Nereye gidiyoruz şimdi?" Bilmem, dedim, Meryemin bostanına değil mi? Hem neden Meryeme gidiyoruz? Kovar gene bizi. Fikret gülüyordu, çekti beni. Bostanın kapısı açıktı. Girdik, köpekler havlamadı. Sarnıcın suları yemyeşil, yosunluydu, her zamanki gibi; yapraklaşıyordu kıyılarında. Ağaçlardan düşen yapraklar, koyunlar gibi sokuluyordu biribirilerine. Fikret gene çekti omuzumdan. Mısırlığa gelmiştik. Sapların arasına daldık; yangın yerine geliyorduk gene. Sapların arasından evlerin arkasındaki arsaya geçtik. Buradan daha sivri, daha yanık gözüküyorlardı. Evlerin tam arkasında bir kalabalık vardı, başı eğik, yere bakan. Polisler, uzun boylu, dimdik dolaşıyordu. Ne oluyor, dedim, hani Meryem? Gene buraya geldik. "Öbür yandan polisler yaklaştırmıyor, bu yandan sokulabiliriz." Kime? Kalabalıktan iki baş bana döndü. "Sus be enayi" dedi Fikret, "kovalatacak mısın bizi?" Sustum. Bacakların, kalçaların arasından süzüldük. Başımı uzattım. "İşte Kör Meryem," dedi Fikret. Yerde, kapkara, insana benzer

bir şey vardı. Sonra bir kadına benzettim. Bacakları büküktü, dizkapakları başının yanında. Tulum gibi şişmişti. Başı, yüzü, seçemiyordum ama. Kollarını, sırtını, kıçını, butlarım teker teker görmeğe başladım. Kör Meryem yanmıştı yangında. Buydu Meryem. Hava birden kokmağa başladı. Meryemin, kapkara, yanık, yarık etlerinin kokusu göğe ağıyordu. Yarıklar kıpkırmızı, kanlı gibiydi. Kara deri, toprak gibi çatlamıştı; fenerin yakınlarındaki toprak gibi.

Bir dalga bekledim, kan dereleşsin, denizleşsin, çatlakları alıp götürsün diye baktım, fenerin dibinde yaptığım gibi. Et kokusu kaplıyordu ortalığı. Nebile beliriverdi yanımda. Ona baktım. 0, ağzı açık, çenesi sarkık, Meryeme bakıyordu. Sonra, kendi kendine, silik, pısnr sivri sesiyle "Allah, benim gibi olmuş" dediğini duydum. Meryemin, Nebileyi "Pis Arap" diyerek kovalayışı geldi aklıma. Meryem, yeşil bir tabutun içinde, bir sarı tabutun içinde, kapkara yatıyordu. Başı çatlak içinde yusyu varlak, kel; tabanlarının altında eski, kararmış bir pembelik sezdim sonra. Sonra birden, herkes konuşmağa başladı. Gürültünün içinden iki polis eli uzandı, tuttukları bir çuvalı Meryemin üzerine örttüler. Niye örtüyorlar, dedim Fikrete. O zaman bacaklar, kalçalar

aralandı. Gürültü içinde, gürültünün içinden atıldık. Gülüyorlardı, bağırıyorlardı : arkada. Kaçtım. Durduğumda, Çuhacıların evi karşımdaydı. Çayırın ortasındaki dut ağacı bile geride kalmıştı. Fikret de bana yetişti. Yanında Müşfik vardı. Onun da ardında, köpekleri. Yere çöktüm. Çuhacıların oniki odalı konağından ses gelmiyordu. Bütün köy çayırın • ötesindeki yolun ötesindeki evlerin • arkasındaki Meryemin çevresinde kaynaşıyordu. Onlar da iki yanıma çöktüler. Köpeklerin ikisi de karşıma yattı. Kulakları, kuyrukları, sesleri kısık, gözleri iri, kısa kısa uludular, başları ayaklarının arasına düştü. "Konuşmasan, saçmalamasan olmaz mıydı?" dedi Müşfik. Fikret, "Kovdularsa senin yüzünden oldu" dedi. Sustular, sustum. Ne görecektiniz, dedim sonra. Karşılık vermediler. Müşfik ağzını Kaçtı, üst dudağı kıvrıldı, dişlerini sıktı, şakakları oynadı. "Korkunçtu" dedi neden sonra "tiksindim. Gene de bakardım ama. Gelip kaldıracaklar neredeyse." "Bir daha da göremeyiz" dedi Fikret, "nereden görürüz artık?" Meryem nasıl yandı, dedim. Birden koku geldi burnumuza; kupkuru, sarı otlar kokamazdı. Rüzgârın estiğini anladım. Marsık kokusu, et kokusu, Sarıkumu kaplıyordu. Müşfik, "Ben biliyorum" dedi. Fikret, "Ben de biliyorum" diye atıldı.

"Bilemezsin sen benim kadar; babam anlattı." Fikret söndü. "Babam anlattı. Gece eski mahalleden dönüyormuş. Arife gittiydi. Arifi bilirsin, burunda, mezarlığa yakın oturan balıkçı. Hani pazar sabahları, asfalttaki köşklere İstakoz satar. İşte ona gittiydi. Dönerken kestirmeden geleyim diye, Meryemin bostanının arkasından dolaşmış, işte o zaman görmüş. Meryem, evlerin arkasındaki arsada, mısırlığın tam karşısında dört beş erkekle oturmuş, rakı içiyormuş. Yanlarında da şey Zehra varmış, o-o-orospu Zehra. Hepsi sarhoşmuş adamakıllı. Fazla ses çıkarmıyorlarmış ama kıs kıs gülüşüyörlarmış.Öpüşmüşler sonra, sarılmışlar, yere yatmışlar, altalta, üstüste..." "Baban mı anlattı bunları?" dedi Fikret. "Uyduruyorsun. Ne biliyorsun?" Müşfik solundu. "Uydurdum. Babam anlatmadı. Biliyorum. Biliyorsun." "Anlat Müşfik" dedim galiba. "Sonra, babamın dediği, gülüyorlarmış, fısıl fısıl konuşuyorlarmış. Yanlarında mumlar varmış. Babam sokağa, bostanla evlerin arasından çıkmış. Herkesler uyuyormuş. Kapılarını çalayım, haber vereyim, diye düşünmüş, vazgeçmiş sonra. Bizim bahçeye, tabiî arka kapıdan girmiş. Erikliğin kapısından. Kilidi de asmış, kitlemiş. Sarhoşlar bizim bahçeye girmesin diye. O zaman heriflerin kalkıp, Zehrayı da araları-

na alarak sallana sallana yoldan aşağı indiklerini görmüş. İyice uzaklaştıklarına kanınca, içi rahat etmiş, eve gelmiş. Ben, geldiğini duydum, o saatte. Uykum hafiftir." "Ya Meryem" dedim. "İşte, anlaşılıyor arkası. Arkadaşları gittikten sonra sızmış olacak. Yanında mumlar varmış ya, işte onlar otları tutuşturmuştur. Meryem de yandı, evler de." "Peki bağırmadı mı yanarken?"

"Sızdı dedim ya. Bilirim, babam bazan sızar. Annem öyle diyor, sızdı diyor. O zaman onu soyar, yatırmak ister, kaldıramaz, tartaklar, uyandıramaz." "Neden sızar baban?" dedim. "Neden olacak, insan rakı içince sızar." "Babam da içer" dedim, "sızmaz ama." "Az içer de ondan. Benimki içti mi çok içer." "Rakı, çok pis kokar Müşfik. İlâç gibi. Hani buraya ilk geldiğimizde, o pis ilâçtan içiriyorlardı her sabah bana. Önün gibi kokar. Nasıl içerler?" "Bilmem ki, büyüklerin hoşuna gidiyor belki... belki de..." "Demek Meryem de rakı içti, sızdı. Canı çok yanmış mıdır dersin?" "Elbet yanmıştır" dedi Fikret, "geçenlerde parmağımı yaktım, bilirim. İnsanın canı çok yanar." "Sızmıştı dedik Fikret, sızınca ölü gibi olurmuş insan, duymazmış. Hem önce entarisini tutuşturmuştur otlar, sonra da saçları tutuşmuştur. Sıcaktan bayılmıştır üste-

lik. Hem, cam yandıysa da oh olsun..." Fikret, "Ayıp Müşfik" diye atıldı, "ölü o..." "Günahtır Müşfik" dedim. Müşfik hmkırdı. "Oturup içmesi günah değil mi?... Tiksindim, tiksindim ama gene de bakardım..." "Bak!" dedim. Çuhacıların Hasan bey geliyordu.

Yanında iki kişi vardı, koltuk altlarından tutuyorlardı Hasan Beyi. Hasan bey yaklaşınca, köpekler yerinden fırladı, hırladılar. Müşfik Barutun kafasına vurdu. İkisi de venildiyerek önümüze yattılar gene. Hasan bey geldi geçti. Arkalarından baktık. Bahçelerinin kapısı önünde silkindi. Ötekiler hemen uzaklaştılar. Döndü, çayırın öbür ucuna doğru, "Lanetler" diye bağırdı, tükürdü, kapıyı itti, girdi. Ağaçların arasında onu gözden yitirdiğimizde, bir tren ağır ağır evin yanından geçti. Trenin geçmesine beşimiz de şaştık. Tuhaf tuhaf baktık arkasından. Tepemin ısındığını duydum o zaman. Bulutlar aralanmıştı biraz. Güneş tepedeydi. Karnım acıktı. "Kalkalım" dedim. Kalktık. Dutun altından geçerken, Fikret "Kalabalık azalmış" dedi; yürüdük. Annemle Fikretin annesi çağırıyorlardı bizi, ellerini sallıyorlardı. Yaklaştığımızda azarlamağa başladıklarını duydum. Yemek vaktinin çoktan geldiğini söylediler sonra. Müşfik, "Annem bekler" diyerek ayrıldı. Reşit efendi-

nin, yangın yerinden doğru geldiğini gördüm. Köpekler, gene kısık, yürüdüler Reşit efendiden yana. Müşfiğin, babasına görünmek istemediğini anladım. Koşa koşa uzaklaşmıştı, biz durduk. Bir araba yanaştı arsanın önüne. Adamlar, dolu bir çuval taşıyorlardı. Arabaya yüklediklerinde, çuvaldan sarkan iki kömür karası bacağı gördüm. Koştuk Fikretle. Tuttular bizi. Araba uzaklaşırken, Meryemin kara, kapkara, kırmızı kırmızı çatlaklar içindeki bacakları sallanıyor, sallanıyordu.

Nazmiler gitmişti evden. Annem tuttu, öptü beni. "Nazmiye yemin ettirdi. Öpmek istiyormuş seni, gitmeden önce. Göremedi ta biî... Nerelerdeydin?" "Meryeme gittik" diyor, annemin öpmesindeki soğukluğu düşünüyordum. Sonra anladım. Kendi için değil, Nazmiye hanım teyze için öpmüştü beni. O sıra, azarlar beni uyandırdı. Bağırıyordu. "Cevap versene, Meryemin başında ne işin vardı senin? Cevap versene!" Veremedim. Kolumdan tutun musluğa sürükledi. Her gün musluğa nasıl olsa gider, elimi yıkarım zaten; yemeğe oturmadan her gün yaparım bu işi. Elimi de o yıkadı bu kez. Sofrava oturduktan biraz sonra, babam çıkaaeldi. Günün cumartesi olduğunu o zaman hatırladık. Bekledik onu. Oturdu, yemeğe başladık. Konuştu sonra...

"Rahmi beylerle istasyonda konuştuk. Yolları açık olsun..." Lokmalar dizildi araya. "Bir şey değil, çocukların korktuğuna acırım. Onlara çok yazık oldu. Sersem gibiydiler hâlâ; o cin gibi çocuklar..." Ben, sedirin köşesine tıkılmış bulduğum, Nerminin ayılı geyikli mendilinin sözünü etmedim. "... Hem neymiş, biliyor musun? Komserden öğrendim." Sesini indirdi. Burnumu kaldırmadım. Dinlemeğe çalışıp, dinleyip, bir lokmayı lâf olsun diye yutuyordum arada. "Hani Reşit efendinin anlattıkları var ya... Asıl iş, Meryem yalnız kaldıktan sonra olmuş. Bunu Rahmi Bey anlattı istasyonda. Ona da Nazmiye hanım anlatmış. Bize söyleyememiş bunları kadıncağız. Meğer, o, geceleyin bir aralık uyanmış, arka pencereden bir ışık geldiğini görünce kalkıp bakmış; Meryem, tek mumun ışığında çırılçıplak, otların üzerinde..." "Yanında biri mi..." diye fısıldadığını sanıyorum annemin... Babamın sesi daha da silikleşti. "Hayır, canım, yalnız, yalnız; otların üzerinde kıvranıyor, çeşitli biçimler alıyormuş..." Dondum. Büsbütün silinen ses "...hasta... zehirlenmiş... düşünmüş... hasta... değilmiş... anlıyorsun..." dedi, söndü. Ellerinden, sesin bana baktığını anladım. Başımı kaldırmamağa çalıştım. Atıştırıyordum. Durmadan. "Sonra?" dedi annem. Ona

baktım o zaman, sonra babama. "Sonra yatmış işte. Geçince kalkar diye düşünmüş. Mu mu gördüğü halde aklına bir şeycikler gelmemiş. Hoş, zaten uyku sersemi, yatmış gene hemen. Yeriniyorlardı, ikisi de, bunları anlatırken. Yatmaz olaydım, diyordu Nazmiye, haber vereydin, uyandıraydın, diyordu Rah mi. Kime haber vereydim, kimi uyandıraydım, dedi o zaman Nazmiye. Sustum. Rahmi de sustu. Hasan beyden haberleri olmadı, Allah tan, yoksa... Pek fena olurdu. Rahminin göz leri yaşardı vallahi o ara... Neyse... Asıl iş komserde... Çık sen bakalım, konuşacağız ananla..." Eğdiğim başımın önünde parmağı sallanıyordu. Parmak tabağımın yanında durdu bir ara. Tabak muşmula çekirdeği dolmuştu. Şaştım. Kalktım. Arkamdan kapıyı kapadılar. Eşiğe oturdum. Sokak kanısı tıkırdadı daha sonra, birden tıkırdadı. Fikret gelmişti. Susturun içeri aldım. Gene eşiğe oturdum. "İçirip bırakmışlar yanma" diyordu babam içeride. "Herhalde, epey sonra çekmiş olacak. Bulup sorguya çekmişler onları da. Kaçmağa yeltenmemişler işin garibi." Annem bir şeyler mırıldandı. "Bilmem. Sızmış olacak adamakıllı. Mum erimiş tabiî. Otları tutuşturmuş, onu da yakmış. Bakkal, dün Meryemin on tane mum aldığını söylemiş." Sonra babamın

ayağa kalktığını duydum. Kaçtım kapının önünden. Fikretle sokağa çıktık. Konuşmadan yürüyorduk. Güneşin altında, duruluktan keskinleşmiş mavi, gözlerimle gözkapaklarımı çizik içinde bırakırken, çoğu sararmış çimenlerin yer yer kapladığı yolun kıyısından, kedi lerle duvar diplerinde biten osuruk otlarının yanından geçip gidiyorduk. Isınmış tahtalar, kendikendilerine tutuşabilirdi bundan böyle, ısınan taşlar, fırının taş sıcaklığında çatlayan ekmekler gibi, boydan boya yarılabilirdi. Müşfiklerin evi, sıcağın içinde yarık kokuyordu. Serin, küflü. Dilâver hanım, pencerenin önüne oturmuş, yanmasında kitap okuyan Müşfiğin saçını karıştırıyordu. Silkindi birden. "Buyurun çocuklar" dedi. Müşfik, kitaptan başını kaldırdığında, kıpkırmızı kızarmıştı. Yaptığını sandığımız işten bambaşka bir şeyle uğraştığı anlaşıldığı, dersine çalışırken damdan düşercesine, bambaşka şeyler sorduğu zamanlarda gördüğümüz gibi bir kırmızılık. Gözleri büyümüş... Bir şey sormadım o ara. Pencereden başlarımızı soktuk ikimiz de. Müşfik, boğuk bir sesle, "Girmeyin" dedi, "çıkıyorum ben de." İSTe okuduğunu sordum. Dilâver hanım, dalgınlığının içinden "Yahu bırak da gelsin içeri çocuklar. Bu sıcakta ne dolaşacaksınız dışarıda?" dedi. Müşfik ona bakmadı bile.

"Maymun elini" dedi. Sonra dışarı çıktı. Dilâver hanım büyük bir güçlükle konuştu gene : "Annen, ninen nasıllar?" "Ninem üç gündür İstanbulda; öbür gün gelecek galiba" dedim. "Selâm söyle. Size gelmek isterdim ama... Daldı gene Dilâver hanım. Müşfik çekiştirdi kolumdan o zaman, "Haydi gidelim." Denize doğru yürüdük, köşklerin yakasından. Bizi gö rünce, neden kızarmış olduğunu sordum Müş fiğe. Kulağıma, "Annemin eli saçlarımdayJı da ondan," diye fısıldadı; şaşırdım; hiç konuşmadık sonra; dolaşa dolaşa ilk buğday tarla sına vardık... Kısa, sert sapların, samanların üstünde, çıplaklığı —çıplak, çatlak, yanık, kararmış çıplaklığı— duya duya çıplak yola çıktık. Denize indik sonra. Çırılçıplaktı o da Uzakta, çok, çok uzakta, bir kaç çatlak dalga kıvırcıklaşıyordu, ak, ak... Dümdüzdü deniz Fener solda, dimdik, yalnız, sarı ile, duruk, derin, koyu mavi - yeşilin arasında, aklığında yapayalnızdı. Sağda uzakta, Sarıkumun denize yürüyen uzak burnunda, balıkçı Arifin evinin pencerelerini, ışıltının içinden gördüm sandım. Gök gürler gibi bir şey duyduk sonra. Fikrete bakıyordum. Birden döndük Müşfiğe. Çakıl sektiriyordu her zamanki gibi. Yadırgadım bu kez. Hiç konuşmamış olduğumuzu o îaraan anladım. Yadırgadım. Gene sustuk.

Sonra, Müşfik, okur gibi, "Meryem günahkâr bir kadındı. Öyle dedi annem. Orospuydu..."

.midem bulanıyordu.

"... Cehennemde yanacak dedi annem..."

.öğürdüm, Meryemin pembe çatlaklı kavrukluğunda cehennemde yanmağa yer yoktu, kalmamıştı.

"... Etlerini yakacaklar. Şeysine kızgın demirler sokacaklar..."

.ayıp dedi fikret. ayıp müşfik.

"... Ayıp olan, köpekler gibi, bostanın içinde üstüste binmeleri; kedi gibi, kuş gibi değil, köpek gibi..."

.dalganın uğultusu içinde susuyorduk.

"... Köpek gibi sürünüyorlardı yerlerde, dizüstü, gördüm bir gün, gördüm, mısırlığın içinden, erkek önce durdu karşısında, gülüyordu Meryem gıdıklanmış gibi..."

.uğultu kabarıyordu dalganın içinden.

"... Büzüldüm. Adamm pantolu gevşedi, sarktı, Meryemin bacaklarını, sonra kıçını gördüm, adam binerken Meryem kikirdeyişi içinde bağırdı, kocaman bir adamdı, sonra köpekler gibi ileri geri gittiler..."

.serpintiler geliyordu uğultuda, katılaştım.

"... Yere düştüler sonra, sapları eziyorlardı,

yeşillik akıyordu üzerlerine, adamın bacakları uzadı sonra, uzadı, uzadı, uzadı..."

.bağırıyordu müşfik dalganın içinde, avucundaki çakılları saçtı. ıslandık, fenerin dibinde

"... Kısıldı sonra..."

koca bir gürültü söndü. Dalga çekiliyordu. Müşfik yere çöktü. Çakılların küçükleri sürükleniyordu denizle birlikte. Uzakta bir gemi, eski mahallenin, Arifin evinin önünden dönüyordu burnu; ışıltının içinde eridi. Işıltı koyulaşmadı bile. Fenerin kayalığından sular damlıyordu denize herhalde.

Paralanan büyük dalganın ardından daha küçükleri geldi. Fenerin aklığı kirlenmeğe başlıyordu kamaşmış gözlerimde. Dönelim mi, dediğimi sanıyorum. Müşfiğin anlattıklarından, pek bir şey anlamadım ama, sorulmayacağını sezdim. Sonra gene Müşfiğin kulağına fısıldadım, "Annen ne biliyor Meryemin kötü bir insan olduğunu?" "Bilmez olur mu? Bilir elbet." "Peki neden saçını okşamasından sıkıldın?" dedim. "Onu sevmediğimi söylerim hep. Beni sevivor, fakat çok kırıyor. Onun için sevmem." "Öpmez misin hiç?" "Tabiî öperim. Her sabah, her gece. Sonra azarlar beni, küserim, barışırız gene. Ama kırar beni. Sevmem. Ondan, sizin önünüzde okşaymca..." Fikret,

"Ne fısıl fısıl söylenip duruyorsunuz yahu" dedi birden. Ben gene Müşfiğe baktım. "Reşit amcam, kırmaz mı seni?" Ondan sokakta her börek alışımda, babamın, annemin hatırını sormasına bakılırsa, terbiyeli adamdır, diye düşündüm. Annem, terbiyeli adamlar, iyi kimselerdir, der durur. Müşfik, "Kırmaz" dedi neden sonra. "Kırmaz, hiç bir zaman kırmaz ama, beni sevmez hiç. Sevmediği besbelli. Yabancrymışım gibi davranır. Öğünürüm kimi zaman onunla. Öğünmeğe çalışırım. Olmaz ama, bilirim sevmediğini. Hızımı keser. Oğlu değilmişim gibi diyeceğim neredeyse..." Daldı sonra. Reşit amcayı severim ben. Ama, severdim daha doğrusu. Müşfik böyle söyledikten sonra sevmeyeceğim, artık hiç sevmeyeceğim Reşit Amcayı. Müşfiği nasıl sevmez? Önce inanmadım, inanamadım. "Nasıl sevmez?" dedim Müşfiğe. Sonra Müşfik and içti. Yalan söylemiyorum, dedi. İnandım. Fikret ileride yürüyordu. Ona yetiştik. Asfalta çıktığımızda, karşıdan gelen babamla Suatın babasını gördük. Çocukları bırakıp koştum. Babamın elinden tuttum. Sıktım elini. O da benimkini sıktı galiba. Hasan amca bana aldırmadı. Babama anlatıyordu, "Yaşlandı, bunadı artık. Ali amcam, ne denli dinçse, ne denli güçlüyse, babam o denli çöktü. Sabahberi, evimi yaktılar

diyor da başka bir şey demiyor. Kardeşimin üzüntüsü yetmezmiş gibi, herhangi bir köylü olarak yangına, yanan evlere, hattâ yanan kadına üzülmek azmış gibi, bir de sayıklamalarını dinlemek onun... Rahmiyi kardeşim gibi severim. Babamın yüzünden ne Nazmiyeyi, ne Rahmiyi doya doya görebiliyorum. Yangını biz görmedik mi sanki? Vallahi kapının önüne gitti, durdu; onlara yardım etmeğe kalkarsanız, ölümü görün dedi. Yanan ev, kızının oturduğu ev, Rahminin evi, evin içindekiler kızı ile torunları; üstelik Rahminin iki gündür İstanbulda olduğunu biliyor. Yanan ev kendi evi kardeşçiğim. Gene de... Deli oluyordum hallerini düşündükçe. Ah, bir yandan da Hüseyini görecektin ya... Kardeşim o da, yermek istemem. İstemem ama, onun garipliği de bir başka gariplik. Güçten kuvvetten yana, amcama çekmiş. Derdi merakı, ona bir yetki verilsin, o da Sarıkumu, gönlünce, bildiği gibi yeniden kursun. Böyle işlere kalkarsa günün birinde, şaşmam doğrusu. İnanmazsın, bir ara, sevinir gibi bile oldu. Yahu, dedi, bu evlerin yerine çok daha güzeli yapılabilir; Sarıkumun en çirkin evleriydi bunlar. Bizimkiler, nasılsa canlarını kurtarmışlardır, dedi sonra, babamın nasıl baktığını görünce. Ben anladım tabiî, babamın niçin böyle baktığını

hemen aaladım. Kızmıştı, Hüseyinin çirkin ev demiş olmasına kızmıştı. Bilirsin, ev. Hasan Çuhacının oldu muydu, kulübeye de benzese, çok güzel olur. Çuhacının malı olsun da güzel olmasın, hele, çirkin densin, imkânı mı var? Daha bu sabah, sokağa çıkmadan, Hüseyin yakama sarılıp ne dese beğenirsin? Düşün, dedi, bu evlerin yenisi ne güzel olur. Yahu, koca sülâlede, Nazmiye ne oldu acaba, diye birisi olsun, ağzını açıp bir şey söylemedi, babamın o sözlerinden sonra. Yalnız, Nimet sabaha değin düşündü durdu onu, biliyorum, ama bana bile bir şey söylemedi. Suat, halasını sever, bilirsin. Bir şey yapamadığımızı görünce hepimize gücendi, küstü vallahi... Pes doğrusu..."

Sessizce yürüdük epey. Neden sonra "Sen nasılsın?" diye sordu Hasan amca. İyiyim, dedim. Dinlemedi bile. İstasyona geliyorduk. Orada ayrıldı. Arkasından baktık. Başını göremez oldum az sonra. Babamın elini yavaşça çektim. Bir tren geçti istasyondan; arkasından göğün mavisi ufka aktı. İstasyonun ışıkları yandı birden. Mavi akıp göçerken evin yolunu tuttuk. Karşısı kararıyordu artık. Bir güceniklik vardı havada. Sessizdi her yer. Bu suskunluk içinde asfalttan çayıra, çayırdan evimizin yoluna geçtik. Annem kapıda bekliyor-

du bizi. "Merak ettim*' dedi daha uzaktan. Konuşmadığımızı görünce, "Bir suç mu işledi babası?" diye sordu. "Hayır" dedi babam. Sofra hazırdı. Birden bir yorgunluk çöktü içime. Babam, anneme, mutfağa doğru giderken bir şeyler söylüyordu. Kenarda, duvara dayandım, kaldım, kıpırdamadan. Epey sonra an nem geldi yanıma. Havada çiçek kokusu vardı, yanık kokuyordu, et kokuyordu, sıcaktı hava, annem beni aldı, musluğa götürdü, elimi yüzümü yıkadı, kurularken canımı acıttı, ses çıkarmadım, babam geldi, soyunmuştu, radyom olsun isterdim bu akşam doğrusu dedi, sofraya oturduk, zeytinyağlı barbunya vardı, köfte vardı, salata vardı, pilâv vardı, Fikret açık pencereden seslendi, yeni dönüyormuş eve, annem gelemez dedi yemek yiyor şimdi, Fikretlerin kapısı açıldı kapandı, Zehra ağlamağa başladı, haminnesinin sesi ninni söyledi, Fikret duvara vurdu üç kez, ben de vurdum, onlar da yemeğe oturmuşlardı, Hasan bey lanet edip duruyordur kızma dedi babam, annem Nazmiyecik dedi bu gece rahat bir uyku uyuşa bari kadıncağız Rahmi bey onları nereye götürdü acaba, babam Rahmi zaten bir ev tutacağını söylüyordu nereye götürecek bu akşam otele tabiî dedi, vah vah dedi annem evi vardı düne değin bugün yok,

evi Hasan bey düşünsün dedi babam, annem zavallı kız dedi ne biçim baba bu amma kalbsizmiş, pilâvı sürdü önüme, hâlâ dargın kızı na felâketteyken bile koşmuyor kurtarmağa ağabeyleri bile gelmedi, ne gelmesi dedi babam ne gelmesi Hasan bey engel olmuş onlara kapıyı tutmuş ölümü görürsünüz demiş gidemezsiniz demiş evini bile yakmağa razı baksana, annem kalbsiz adam sanki bütün hınca Rahmiye de ne oluyor pekâlâ geçindiriyor da Nazmiyeyi bir gün kırdığını duymadım nasıl sevişirler biliyorsun çocukları herhalde dedelerinin evindeki çocukların hepsinden iyi, Suattan iyi değil diye düşündüm Suatı ben de çok severim Müşfik de çok sever ama anneme bir şey söylemedim, babam içlerinde bir Suat var dedi o çok iyi bir çocuk galiba sanki onun da anası Çuhacılardan mı akrabalarından mı değil kendini sevdiremediyse de Hasan beyin bir dediğini iki etmiyor kadıncağız ben ama asıl Hasandan korkuyorum hastalıklıdır o bilirsin Allah etmeye ona bir şey olursa Nimet de sürünür Suat da Hasan bey oğlunu şimdi yanında ister ama bir bir bir şey olsa ikisini de silker atar, vallahi dedi annem oğlu dışarıdan bir kadın aldı da mırın kırın etti gene de evinde oturması şartıyla kabul etti kızma kolaylık göstereceğine reddetti Rahmiyle ev-

lendiği için bundan iyisini mi bulurdu Çuhacı sülâlesi içinde nerdeee ama Rahmi bey onlarla oturmayı kabul ettiği halde istemem dedi Hasan bey gene de şaşarım onları bu evde oturttuğuna ne oldu sanki sonunda ettiği kötülükle kaldı Nazmiye bir daha dönerse .buralara budalalık eder, Nerminin mendili bende kalacak öyleyse diye düşündüm, bırak canım Allahaşkına dedi babam oğlana baksana dedi sonra uyukluyor, annem haydi dedi üzümünü bitirsene, uyuklamıyorum dinliyorum demedim, üzümümü yiyordum babam Nazmiye dedi gene sonra Hasan bey sonra soyunmak dedi annem Meryemi görmek dedi Meryem çırılçıplaktı çırılçırıl çırılçıplak çıplak çıplak

Başım üzüm tabağının içinde, uyuyakalmışım. Bu sabah söylediler. Meryem gözümün önünden gitmiyor; kavruk... Önce kapkaranlık bir gök gördüm.

1954

# ÇATAL

**A. Címcoz'a**

No me acuerdo quien fui
no me acuerdo quien soy,
ni de donde parti
ni hacia donde me voy.

Fucronseme a perder
raices de verdad,
que he perdido la fe
en mi inmortalidad...

**Miguel de UNAMUNO-**
**CANCIONERO**

## I

Güneşten çatlayan kabuğunun içinde evin sessizliği güç bir gebelik ağırlığındaydı. Arka kapısına götüren sarmaşıklı yolun kapkaranlık, ıslak serinliğinde yıvışık derimi iten susmuş bir çaba vardı. Suatı bir daha belki de görmeyeceğimi düşündüm; denizsiz, Suatsız geçecek geceleri... Suatı bir daha öpemeyeceğimi düşündüm. Yıllarca önce, gene böyle bir kavurtu gününü çizen bu yeşil karanlık serin-

liginde Suatla oynarken, onu kucaklayıp öptüğümü, tam o sıra arka kapıdan bize doğru geldiğini gördüğüm büyük hanımefendiyi hatırladım. Durdum gene o günkü-gibi-. Kucağımda Suatın soluyan ağırlığını duydum. Ama bugün kapı açılmadı. Suata "Büyük hanım geliyor, kocaninen" demiştim; "bizi gördü, geliyor"; başka bir şey söylemiyordum. "Aldırma" demişti, "görse de bir şey anlamaz, deli olduğunu bilmiyor musun sanki?" Büyük hanımefendi sarmaşıktı yolun ortasında durmuştu. Biz, katılaşmış, karanlıkla kavurtunun kesiştiği ağızda duruyorduk. Büyük hanımefendinin dudakları kıpırdıyordu. Durdu. "Ahlâksızlar" dediğini bir daha duyabildim bugün. Sessizlik pıtırdıyordu karanlıkta. "Ahlâksızlar yeşil inekler denizde mavi efendi sütlü otlar içeri yapma demiştim zaten fıkırdıyorlar gene" dediğini bir daha duydum. Sonra, gözü bizde değil, herhangi bir yerde, sarmaşıkların arasından, koca gövdesiyle bir sinek kadar küçük, geçmişti ötedeki kavurtuya. Suatm saçı terlemişti. "Deli ama gene de korktum bir ara. Bizi görecek diye..." Yol bomboştu bugün. Yıvışık derimden başka bir şey yaşamıyordu. Suatı evde bulamıyacağımı **bildim.** Dünden sonra bana görünmek istemeyeceğini **bildim...** Kapıyı tıkırdattım.

Sessizlik tıkırdıyı emdi, sindirdi; yürekler attı karanlık boşlukta. Pıtırdılar kesilmiyordu; yılların pıtırdısı bir türlü kesilmiyordu. Avucumun içini kapıya yapıştırdım, parmaklarımla bir daha vurdum. O zaman kapının kapalı olmadığını anladım. Gıcırtısız aralandı. Pıtırdıyı bölerek merdivene doğru gittim. Birden en üst katın tavana yakın penceresinden bir güneş eriyiği döküldü üzerime. Loşluk, pıtırdının yerini alan bir ığıltı içinde dağılıyordu. Üzerimde titreşen ışığın sesi, geride, serin karanlığın kapılarla bölmelenmiş ıssızlığı içinde yankılanıyordu. Basamakları gıcırdatmadan güneşin içinde yükselmeğe başladım.

Merdivenin en üst basamağında kavurtuyu da, yeşili de, loşluğu da unutmuştum. Gevşedim. Önce ışıktan sonra da sessizlikten sıyrıldım. Suatın oda kapısı aralıktı. Budalaca bir umutla yürüdüm. Çuhacıların bomboş evi birden gürüldemeğe başladı. Kapıyı ağır ağır ittim. ,

Bir reze gıcırtısı yanıp söndü. Eşyalar güneş içinde yüzüyordu ama Suatın başı sivrilmiyordu bir yerlerde. Bu odayı hep güneşler içinde hatırlayacağım. Bu odada havanın kararabileceği, gece olabileceği, penceresinden yeşil bir ayışığının içeri dolabileceğini aklım alamıyor, gözümün önüne hâlâ getiremiyorum. Belki de

hiç görmeyeceğim odanın bu halini. Haklıydı belki de geçen akşam...

## II

Kalan günler eksiliyordu. Suata iki gün sonra İstanbula gideceğimizi söyleyince ben de o da bir tuhaf olduk. Oysa ikimiz de biliyorduk bunu daha önce; biliyorduk, bekliyorduk. Çayırın ortasındaki ağacın dibindeydik. Başını kaldırdı. Göğe mi baktı, yapraklara mı, bilmiyorum. Dizlerimin arasında, bozaran toprağın koyu ot lekelerine saplıydı gözlerim. Uzaktan, eski bostanın içinden bir kurbağa sesi arada bir uzanıyordu bize değin. "Bak" dedi çok sonra, "odamın penceresi karanlık, bütün öteki pencereler aydınlıkken". Saçmaladığını düşündüğümü sanmasın diye baktım. Evlerinin ^.ütün odalarında ışık vardı; üçüncü katın bir tek penceresi kapkaraydı. Camını ay parlatıyordu. "Görsen odamı şu anlarda, nasıl kocaman, nasıl küçücük görünür... Ay başucuna vurur yatağın. Her sev büvür, irileşir, her şey uzaklara kaçar." "Odanı görmedim bu zamanlarda" dedim "doğru, ayısığmda hiç görmedim odam," "Göremeyeceksin de bundan sonra. Bu ^eceden sonra avm düşüşü, yıkımı başlıyor, p,ir dahakinde ise tstanbulda olacaksın.". "Başka bV zaman da obır; avın bir daha parladiği, tolunay olduğu bir gece seni gör-

meğe gelirim" dedim. Dingin, uzak, kısık, yakınlık sıcaklığında dolgun, pes, ağır sesiyle "gelmezsin" dedi. Bağırmak istedim, gülmek istedim, geleceğimi sen de biliyorsun demek istedim, saçmaladığını, çıldırdığını dünyada ondan başka dostum olmadığını bildiğini, böyle bir şeyi ağzından çıkarmakla, düşünmekle, beni, kendini, dostluğu yadsıdığını söylemek istedim, ağzım doldu, çenelerim kasıldı, boğuldum... başımı kaldırmadım bile. Gülemedim. Ölüm içinde, "gelirim" dedim. "Gelmezsin" dedi, "unutursun beni. Çocukluk arkadaşı bile değiliz. Yanyana büyüdük ama ikimiz de yalnız, ikimiz de ayrı. Birlikte oynadık. Birbirimizin içini de biliyoruz... dışını da belki. İki yıldır her gece bir aradayız... Balığa da çıktık... Gene de..."

## I

Geri geri çekildim. Elim kapının tokmağına değindiğinde ürkütücü bir ses çıktı. O zaman uzaktan, bitkin bir başka ses, sürüklene sürüklene "Kim o?" diye sordu. Suatın çocukken yattığı yatağın battallaştırdığı ara kapısının ardından ses bir daha "Kim o?" diye eridi. "Benim, Müşfik..." "Suat, sen misin, sen misin?" Ses tükenmeyecekmişçesine ağırlaşmış, sürüklenmişti. Sözü bittiğinde büyük bir sessizlik duydum. Her şey, yıllardır susmayan bü-

tün tahtalar susmuş gibi... "Benim teyzeciğim, Müşfik" dedim. Suatm odasından çıkıp annesinin odasına girdim.

## II

"Geleceğim" dedim. "... gene de ama, gene de gelmeyeceksin, unutacaksın çünkü bunları, bunlar önemli değil, oynadık şimdiye dek. Oyunlarsa unutulur. Geriye ne kalacak ki?..." Suçluydum, her şeyde suçluydum, Suat konuştukça suçluluğum artıyordu. Bağırmak istedim, suçluluğumu herkese duyurmak istedim, istedim, istedim... Sevmek diye bir şeyler geldivdi aklıma o anda... Toprak bozdu hâlâ dizlerimin arasında. Otların lekeleri biraz aydınlanmıştı. Bacaklarımı uzattım galiba. "Ama, balığa çıktığımızı sövledîğimiz günler..." Kesti sözümü. "Göstermelik bir iki balık çekiyor, karanlıkta biribirimizle oynuyorduk, biliyorum..." "Oynamak mı diyorsun" diyebildim. "Tabiî. Oynamaktı o yaptıklarımız. Ben senden, sen benden daha yakın bir kimse bulamadık da ondan biribirimizle oynuyorduk. Bir başkası da olabilirdi, hiç bir şey değişmiş olmazdı gene. Oynadık. Oynamaktan başka bir şey yapamadığımız için. Neden kabul etmek istemiyorsun?" Kötülük ediyordu, kötüleşiyordu. Öteki Çuhacılara benziyordu. Annemin için için, belli etmeden, belki de şerefine ye-

diremediği için bir şey söylemeden bana kızdığım, Suatla her gece buluştuğum, balığa çıktığım için, niçin çıktığımı bildiği için benden ağır ağır soğuduğunu düşünmek istememeğe çalıştım. Yer bile kararmağa başladı. Rüzgâr esti sonra. Kurbağa, susacağını anlatmak ister gibi gırıldayan bir ses çıkardı bir daha. Çok sonra Suat, "Kırdımsa bağışla. Gitmeliyim ben" dedi. Gitmesi gerekmiyordu. Herhalde artık uvumuş olan annesinden başka kimse beklemiyordu onu. Anahtarı vardı. Benim gibi değil. Geçen hafta benim yaptığım gibi otele gitmesi korkusu yoktu. Bu kez otele de gidecek değildim.. Bodrum penceresinden girecektim eve. Suatı kimse beklemiyordu. Evlerinin bütün pencereleri sönmüştü. îşi yoktu. Gene de gitmek istiyordu. "Yarın sabah" dedim, "yarm sabah, gelir misin? Fenere gel, altıda, ortalık daha serinken, sandala binelim... Gelecek misin?" Ayakta, ayın önünde duruyordu. Yüzünü ezbere okuyordum. "Evet" dedi. Uzaklaştığını duydum. Toprak kararıyordu altımda. Otelcinin gözlerinin Suatın gözlerine ne denli benzediğini birden anladım. Erdim. Bir horoz öttü... Benim de gözlerim yeşil ama su yeşili değil, yaşlı, yanmış, denizin özlemini çeken bir yeşil değil... Öteki horozlar da sıra ile ötmeğe başladılar... Suatm gözlerinin yeşili

kanmış bir yeşil, otelcininkinden başka bir ;şildi ama Suatın gözlerini anlamak için otelnin gözlerini görmeliymişim... Horozlar ötü-)rdu. Suatın penceresi, çayırdan yola, yoldan zim bahçenin arka kapısına vardığımda bile ıpkaranlık kalmıştı. Uyumuş olacağını düindüm; ışığını, bekleyeceğimi bildiği için yakamıştır dedim. Utandım sanıyorum sonra, ma gene de uyanamayacağmdan, gelemiyeceinden, gelmeyeceğinden korktuğumu biliyoım. Hatırlayamıyorum nasıl uyuduğumu dün ;ce...

Bir şarkı gibi geliyordu uzaktan...

## I

Çarşafların arasında başını güç halle görim. Karmakarışık, darmadağınık bir gürbüz jek gibi yatıyordu. Kokuyordu oda. Çocukktan kalma kapalılık, çarşaf, ne denli silkerse silinse tozun sinip kemirdiği kumaşların ıkusuna, sabun kokusu karışıyordu. Yalnız ıtün kokuları bastıran, ince, ekşimsi bir koı daha vardı. Yatağa yaklaştıkça daha tanık, daha belirli bir hal alan bir koku; içki kuşu... Çarşaf büklümleri içinden beliriveı bedenin bükük boynu doğruldu, başı biraz ilkti, sonra gene yığıldı. "Ben de Suat şanstım". Ses şimdi biraz daha canlı, gene de nsuz bir acının ağırlığı altında ezik çıkmıştı.

"Ne diye sen geldin? Neden Suat gelmedi? Oğlum nerede?" Sonra birden, "Onun nerede olduğunu bilmiyor musun sanki? Senin yerine o neden gelmedi?" "Teyzeciğim" demeğe yeltendim. Başını yastığının üzerinde hızla bir sağa bir sola vurarak "hayır" demeğe başladı. "Hayır hayır hayır hayır hayır ben senin teyzen falan değilim beni bir parçacık sevseydin daha sık uğrardın Suata beni böyle yalnız bırakmamasını söylerdin hayır hayır hayır hayır beni sevmiyorsunuz ne sen ne oğlum Suat Suat niçin gelmiyor nerede nerede çabuk söyle Suat nerede?" Başı birden durdu. Yüzü, midesi bulanmışçasına ekşidi. Şaşkındım. "Beni bö}'-le bırakıyor, yalnız, yapayalnız bırakıyorsunuz da sonra neden hastalandım diye şaşıyorsunuz. Sevmiyorsunuz ki beni, sevmiyorsunuz ki... Sevmiyorsun ki..." Yorgun, durdu. Bir adım daha attım. Çarşaf kıvrımları içinden ince, yontulmuş eli uzandı. "Gel, gel yanıma. Bütün ömrüm yalnızlık içinde geçti. Gel, gel, biraz otur, hemen gitme, Suat da yok, gel bari, sen otur biraz yanımda." Sesi sönüyordu gitgide. Ter kokusunun içinde ilerledim. Başı yastığa gömülüyor, beli yükseliyordu. Çarşaf, biçimini almağa başladı. Eli, havada, yaklaşmamı bekliyordu. Kolumu yakalayınca çekti. Oturdum. "Gel işte, gel dedim. Büyüdünüz,

sözümü bile dinlemiyorsunuz artık. Hastayım da hâlâ bana acımıyorsunuz." Pencereden giren güneş önce bana saldırmıştı. Nimet teyzenin elleri kolumun üzerinde, güneşin içinde kıvranıyordu. Sözleri güneş içinde eridi. Gözleri duyardan yana kaymıştı. Epey sonra, duvara karşı, bir şey daha söyleyebildi. "Neden geldin? Suatm burada olmayacağını bilmiyor muydun?" Güneş her şeyi susturmuştu. Ondan başkası ses çıkaramryordu. Güçlükle "gidiyoruz yarın; gidiyoruz da teyzeciğim... Allahaısmarladık demeğe geldimdi..." dedim. "Suat gideceğini, bugün geleceğini biliyor muydu? Neden sokağa çıktı öyleyse?" Cevap veremedim. "Ne dedin?" Gözleri yüzümdeki güneşe takıldı. "Ne dedin?" Sesinin boğulduğu kabarıyordu. "Gidiyor musun? Gidiyor musunuz?" "Evet, îstanbula. Artık bir daha dönmeyeceğiz burava. Oraya yerleşeceğiz. Siz de bizi görmeğe gelirsiniz değil mi? Ben de arasıra Sarıkuma geleceğim tabiî. Annemle geliriz. Değil mi? Değil mi teyzeciğim?" Durdum birden, kesildim. Söyleyecek başka lâf bulamadım. Kuru boğazımı hızlı solunuşum korkuttu beni. "Babam orada bir dükkân açmağı her zaman düşünürdü" demeği denedim. Kendim bile duymadım söylediklerimi. Sağ gözü gözüme saplı susuyordu. Aralık dudakları kıpırdamıyordu

bile. Sol gözünü bir güneş damlacığı biraz ısıtır gibiydi. Kolum ellerinin ağır donu altında uyuşmağa başladı.

## II

Bir şarkı gibi geliyordu uzaktan. Alacalı sabahın içinde, gecikmiş, kararsız, koyu, acelesiz, acı, gücüyle doldurucu, gerici, bolartıcı bir şarkı gibi... Koşarak denize indim. Bir serinlik uçuyordu. Otlar kokularını salmağa başlıyordu. Kırışıksız deniz, kıyılarına çarptığı küçük dalgaları nereden çıkarıyor diye şaştım. Kenardaki çakıllara diktim gözümü. Önce bir sürüklenme sesi, sonra hafif bir hışırtı, sonra da suyun kırılması duyuluyordu. Sandal her zamanki yerindeydi. Yanına gidip oturdum. Çakıllar soğuktu. Pabuçlarımı çıkardım sonra, paçalarımı sıvadım. Ayaklarımın ucuyla çakılları eşeledim, ıslak toprağı eşeledim. Suat yoldan iniyordu. Gözümün ucuyla kumlu yoldan çakıllara geçmesini bekledim. Başımı kaldırmıyordum. Lâcivert keten üstlü, lâstik tabanlı pabuçları yanımda durdu. Buruşuk keten pantolonu, ince bacaklarının üzerinde, denizle çakılların önünde, bir sallantı içinde... Başımı o zaman da kaldırmadım. Elimi ince, sivri kemikli bileğine uzattım, tuttum, sıktım. Oturmak istediğini, oturmasını istediğimi sandığını sezdim o zaman. Bileğini daha çok sıktım.

Katılaştı, oynamadı, kıpırdamadı artık. Başımı ağır ağır kaldırdım. Bana bakıyormuş. Yüzünü sarsılarak, acı içinde gördüm. Güzeldi. Güzeldi. Yüzünü o güne dek hiç görmemiştim sanki. Gülüyordu.

Yepyeni, tanıdığım, hiç görmediğim bir yüzdü bu. Gözleri çukurda, kaşlarının gölgesinde; yeşil, yunmuş, arı yeşiller... Burnu ince, ucu köşeli, burun kanatları kabarmış. Büyük ağzı, dişlerini bütün, çocukluklarıyla açıkta bırakıyor, çenesi uzuyordu. Saçları düşüyordu kaşlarının arasına. Güzeldi. İnce, karanlık, ışıklar içinde. Gene aklıma günah sözü çakıldı. O dakikaya değin, yüzüne bu denli az bakmış olduğuma, gözlerimi, onunla konuşurken hep yere diktiğime, çevreye yönelttiğime sevindim. Bildiğim yüzünü yeni görüyordum. Tutuluyordum. Güzeldi... Bileğini o zaman, oturmasını istediğimi anlatırcasma çektim. Yavaş yavaş çöktü. Bileğini bıraktım. Konuşmamıştık daha. Denizin yüzü ağır ağır, pul pul ışıdı, açıldı, kızdı. Fenerin dibindeki kayalar, suları bölerken keskinleşti, dalgacıkların sesi irileşti. "Erken uyanabilmişsin" dedim. Cevap vermek istemediğini homurtusundan anladım. Gürül gürül konuşmak istedim. Uzandık sonra. "Dün gece" dedim, "söylediklerin..." Büyük bir kaya yardır fenerin dibinde,

dibi oyuk gibidir, üstü bir saçak gibi denize uzanır; kayanın dibine yuvarlanarak sokuldum. O da yuvarlandı, yanıma geldi. Başlarımız saçağın altındaydı. "Söylediklerin..." dedim, "yersiz lâkırdılardı, biliyorsun..." Çekişmek istemiyormuşçasına, sustururcasma, "Evet, evet, gerekli olan anlaşmak, anlaşıyoruz" dedi. Sustum. Anlayamadım. Susuyorduk. Güneş denizin üzerinde yansımağa başladı. Ayaklarım ısınıyordu. Gevşedim, gevşediğini duydum. Yüzüne çevirdim gözlerimi. Yunmuş yeşiller, kirpiklerin arasından, sızlatarak bakıyordu. "Haydi" dedim, "sandala binmeyecek miydik?"

Kirpikler, gücenik, yeşilleri örttü. Güneş gözlerimin içine dek saplandı. Gene ondan yana baktım. Elim, aralık ağzının üzerinden dolaştı, gözlerine süründü, saçına tutuldu. Çektim. "Haydi kalk." Homurtusu elimi kaçırdı, parmaklarım kıvrılıverdi. Sandalın yanma gittim. Pabuçlarımı içine attım, "kalk" dedim bir daha. Neden sonra denize açılabildik...

## I

Önce dizleri titremeğe başladı. Sağır vuruşlarını duyuyordum belimde. Sonra ağzı kapandı, elleri canlandı, gözleri yeniden baktı, içini çekti ağır ağır. "Gitme, gitme daha". Güçlükle anladım. Güneş başımı aşmıştı. Suat gel-

miyordu, gelmeyecekti. Gece beiki ağacın altına gelir diye çocukça umutlandım. Gelmeyecekti. Ama öteki Çuhacılar evlerine dolacaklardı neredeyse. Uzaktan, yoldan doğru, çocuk sesleri duyduğumu sandım. Yekindim. Birden gözleri açıldı, çeneleri zayıf yanaklarım dalgalandırdı. Elleri demirleşmişti. "Gitmeyeceksin, kalacaksın, beni böyle yapayalnız bırakamazsınız. Annenin, babanın gitmesi umurumda değil. Onlar beni kaç kez gördü, ben onlarla ne zaman ahbaplık ettim. Sen gidemezsin ama. Yalnız kalamam kalamam kalamam". Sesi tizleşiyordu. "Suat yokken sen benim oğlum sayılırsın. Oğlumsun sen, öteki oğlum." İspirto kokusu yaklaşıyor, ekşiyordu. "İçtiğim için kızıyor bana Suat. Kızmağa hakkı varmış gibi. Babası ölmeden de bütün bu sürünün kahrına katlanmam onun içindi, babası öldükten sonra da. Bu odada, hepsinin içinde yabancılığımı, onlardan olmayışımı duya. duya, yabancılıklarına, düşmanlıklarına katlana katlana, hepsinden uzakta, yıllarca bağrıma taş bastım. Anlıyor musun? Onun için, onun için bütün bunlar. Geceleri çıkmağa, sabahlara doğru dönmeğe başladığı zamanlar da bir şey demezdim. Oysa beni sevdiğini bilirdim, sanırdım... Ötekileri akşamdan akşama görüyorum zaten. Verdikleri yemek boğazımdan

aşağı inmiyor ama gene de ayrılmıyorum bu evden. Onun düzeni bozulmasın diye. Ona onlar bakıyor, ben bakamıyorum. Anlıyor musun? Ama anlayamazsın sen. Sen de onun arkadaşısın. Sen de onun gibisin." Başı kof bir gürültüyle yastığı ezdi. "Kalk, şu gözden ilâç şişesini al." Başını duvara çevirmişti. "Çabuk ol, ver şu şişeyi." Kolumu bıraktığını gördüm, duymadım ama. "Ne duruyorsun. Konsolun üst çekmesinde. Çabuk ver." Çekmede bir hap şişesi vardı. "Hâlâ bulamadın mı?" Duvar sesini boğuyordu. "Uzun şişe." Mendillerin, tülbentlerin, altından bir ucu gözüken kahverengi uzun şişeyi aldım, uzattım. Mantarını çekip ağzına dayadı. Keskin kokuyla toparlandım. Şişeyi gene tıkamış, yastığının altına saklamıştı... "Ne yapıyorsun teyze!" Sesim boğulduktan kurtulmadan sivrildi. "Karışma, karışma sen. Anlayamazsın. Anlayamazsın yalnızlığın ne olduğunu. Gel yanıma." Yüzü hâlâ duvara çevriliydi. Sesi düzgündü ama. Büyük bir üzünçle ağır, nemli, düzgün bir ses. "Gel." Gene koluma yapıştı, oturttu yatağa. "Geceler boyu onu bekledim, biliyor musun? Geceler boyu. Seni sevdiği, seninle gezdiği için kıskançlıktan parmaklarımı dişledim durdum. Geceler boyu, uykusunun içinde bile olsa, bana seslenmesini, beni yanma çağırmasını bekledim.

Başı ağrıdığı, üşüttüğü, hastalandığı günler, kulağım kirişte, çocukluğunda çağırdığı gibi çağırsın diye bekledim. Bana ihtiyacı olsun diye hastalanmasını istediğim zamanlar bile oldu. Bu aradaki kapının önüne çocuk yatağını o çekti. Bu kapıdan girmeyeyim diye odasına. Üzerinden de atlardım ben. Tek çağırsın o. Ama olmadı. Hiç bir zaman çağırmadı. Geceler içinde yalnız, bekleyip durdum. Yalnızlığım her geçen günle biraz daha artıyordu... Sonra içmeğe başladım." Acınma. Sesi dileniyordu şimdi. Ama eli hâlâ koluma kenetli. "Sürü, evden uzaklaştığı zamanlar serbestim. Bugün gibi. Demirliye gittiler. Hepsi. Çok geç döneceklermiş. Sabahtan beri yapayalnızım' evde. Yemek de yemedim.Yalnız,yapayalnız..." Sesi mırıltıya dönüştü. "Sabah beri içiyorum ben de. Suat gelince beni bu halde görsün..." "Üzülecek ama, üzülmesini ister misiniz teyzeciğim?" "Üzülecekmiş... Ben de çok üzüldüm onun yüzünden. Hem sana ne onun üzülmesinden. Onu benden çok mu seviyorsun yani. Sen ne karışıyorsun, ha?" Gitmeliydim. "Hem üzülmez, üzülmez. Geç vakit gelince odama uğramaz ki. Seni uyandırmak istemedim der ertesi sabah. Görmez bile..." Gitmeliydim. Sesinin düzgünlüğünden cesaret aldım. Camın üzerinde bir sinek birden evi gürültüyle doldur-

mağa başladı. Davrandım. "Ben artık gideyim teyze..." Eli kolumdan kaydı, çarşafın katlarını ezdi. Birden kasıldı sonra. Yastığın üzerinde başı gene umutsuzluğu vurmağa başladı: bir sağa> bir sola. Gözleri uğramıştı. Beni görmüyor gibiydi. Önce peşten başladı: "Hayır hayır gitme daha gitme daha hayır hayır..." Başının hareketi hızlandıkça vücudunun kasılması artıyordu. Beli, başıyla ayakları arasında köprüleşiyordu. "Müşfik Müşfikçiğim gitme daha daha gitme kal yanımda beni yalnız bırakma..." Gözleri devriliyordu. "Yalvarırım kal gitme ben sensiz ne olurum sonra bekle kal biraz daha Müşfik Müşfikçiğim Müşfikçiğim Müşfikçiğim" Elleri, havaya, çengeller gibi kalkıp düşüyordu. "Gitmeliyim teyzeciğim, gitmeliyim. Gideceğim ama mektuplar yazacağım size. Gene geleceğim. Sizler için geleceğim. Sık sık görüşeceğiz..." Ağzıma doluveren sözler çıldırmıştı. "Şimdi gitmeliyim. îşim çok daha. Yarın sabah gideceğiz, düşünün..." Elimi uzattım, çekti. "Gel bari gel öpeyim seni nasıl olsa bir daha gelmezsin gelecek misin..." Çekiyordu, bütün gücüyle çekiyordu. "Bayramda gelirim, geleceğim, söz, teyzeciğim..." "Bayram mı hangi bayram bayrama daha çok var yalan söylüyorsun değil mi bayrama ne kadar var daha?" İspirto kokusu bütün kes-

kinliğiyle yüzümü dövüyordu. "Bir buçuk ay sonra." "Bir buçuk ay sonra mı?" Bütün ağırlığı, bütün gücü elinde toplandı. "Gelmezsin ki gelmezsin ki ama sahi gelir misin bir buçuk ay sonra?" "Gelirim tabiî. Geleceğim. Elbet geleceğim. Doğru buraya geleceğim." "Ben bir buçuk ay nasıl kalacağım ya yapayalnız Suat gene beni burada bırakıp gidecek yok ama sen yoksun diye belki kalır burada gitmez..." Vücut hâlâ köprüleşiyor, baş hâlâ sağa sola vuruyordu. Sesse daha yüksek, daha dolgun, daha az çırpıntılı. "Gel Müşfikçiğim gel Müşfikçiğim biraz dur gitmeden önce bir öpeyim seni..." Hareketleri ağırlaştı, dindi. Eğildim. Ansız sessizlik içinde camdaki sinek gene egemen... Gözlerini yummuştu. Yüzü, olduğu gibi, ispirto kokusuna dönüşüyordu. Şakaklarımdan tuttu. İspirto kokusu içinde açılan dudakları bir yanağımdan bir yanağıma ağzımın üzerinden geçerek nemli bir yol çizdi. Birden bıraktı, uzaklaştım. "Git şimdi, git, gelirsen bir gün memnun olur, seviniriz. Git oğlum, güle güle, annene çok selâm söyle. Yolunuz açık olsun. Güle güle evlâdım, güle güle" diyen sesi dingindi; dingin, çok uzaktan, utancın içlerinden gelen bir ses. Geri geri yürüyerek çıktım kapıdan. Suatın odasına yaklaşmadım bile. Merdivenin sahanlığı koyu, sıcak bir eri-

yikti şimdi. Koyuluk, aşağıdaki serinliğe doğru yol yol akıyordu. Denize dalar gibi akışkan sıcaklığı böldüm. Merdivenler gıcırdamadı sanıyorum. Kapının hemen önünde, bir esinti içinde, sıcağın ardımda kapandığını duydum. Terim soğumağa başladı. Öteki Çuhacıların hepsi Demirliye gitmişti. Geç vakit döneceklerdi. Dışarının sıcağına daha sonra da dalabilirdim. Esintide, belki biraz da Suatı bekleyerek durdum. Terim kuruyordu.

II

Demirliye doğru çekiyordum. Sandalın başında, hâlâ küskün, bir eli denize sarkmış, uyukluyordu. Çok sonra fenerle Demirlinin ortasındaki kumluğun karşısına geldik. Kürekler hafiflemişti. Önce bir ığıltı duydum, sonra da altımızda kumlar ince ince gıcırdadı. Suya atladım. Yosunları geçmiştik. Suatı dürttüm. Canlandı. Paçalarını sıvadı, atladı suya. Kırık demiri attık, sandalı saldık. Biraz ötede salınmağa başladı. Güneş yarılmıştı iyiden iyiye. Kumlar kızmağa başlıyordu. Şimdi Sarıkumda, fenerle balıkçı Arifin evi arasında bir sürü insan denize giriyor olmalıydı. Fenerin berisinde, bebekçi Osman öleli, tek insan kalmamıştı. Fenerle Demirlinin arasında yapayalnızdık. Sararmış kir, çok uzaklarda, bir yandan Sarıkumun bir yandan da Demirlinin küçücük

. evleriyle sınırlanıyordu. Bağırmak istedim. Kulağına fısıldadım o zaman, "Ne demek istedin, anlaşma derken?" "Anlaşıyoruz işte." Sonra gene sustu. Kıyının gerisinde, kırın başladığı yerde, büyük bir incirin gölgesine uzandık. Otlar bir daha kavruluyordu. Deniz, ışığın içinde her günkü gibi yorucuydu. Terliyorduk gölgede. Sıcak, yumuşak, lif lif kokan bir ter doluyordu aramıza. Gölgelik, bir kuyu dibi gibiydi. Güneş çevreye döküldükçe gölgenin serinliği eridi. Konuşmağa çabalıyordum daha. Sonra Suatm bir parmağı, bir parmağıma değdi. Gölgelik gene serinleşti, serinlik birden eridi gene sonra. Susmamağa, konuşmağa çalışıyordum. Üçüncü parmağım da parmaklarına takıldığında cevap verdim. O zaman bütün parmaklarımız kenetlendi, eli elime doldu. Isınmış bir denizin içinde elinin yumuşaklığını öğrenmeğe, bilmeğe başladım. Deniz kabardı, eli elimde yoğruldü. Elimi kaldırdım, çektim, ellerimiz, yüklü, karnımın üzerine yıkıldı. Omuzlarımız değiniyordu. Ellerimiz çıldırdı sonra. Birden açtım gözlerimi. Onun gözleri vumuktu. Kıpırdamıyordu. Terliyordu, terliyordum. Büvük bir güneşin içindeydik artık. Eriyorduk. Deniz sıcaktan uğulduvordu.

Güneş tepevi geçti. Sıcak artıyor, gölgevi yiyor, ayaklarımıza doğru uzatıyordu onu. Gev-

şedik. Uzandım. Günler geçmiş gibiydi. Başı omuzumda ağırlaştı. Bir tren düdüğü ulaştı uzaktan. Kırın kenarında dumanını gördüm. Gözlerini açmadan, bacaklarını uzatmadan yatıyordu. Kolum uyuştu başının altında. Kurak toprağın üzerinde Suat bir kırık çizgi gibiydi. Acıktım birden. Arandım, uyuklamadan başka doyurucu bir yiyecek olmadığını bildiğim halde... O zaman gözgöze geldik. İncecik bir karanın boydan boya böldüğü kirli yeşil gözleriyle dimdik bakıyordu. Kapkaraydı. İnce, çevik. Nereden, ne zaman geldiğini kestiremedim. "Pusu" diye çağırdım, kulaklarını dikti. Elimi uzattım, ürken kasları parlak kara tüylerini dalgalandırdı. "Geh" dedim, biraz daha uzanmak istedim. Yıldıradı, apaçık kırda yitti gitti. Sonra bir tren daha geçti. Deniz uyanıyordu. Suatı dürttüm. "Uyumak istiyorum" dedi. Gözlerini hâlâ açmıyordu kıyıya geldiğimizde. Sandalı çektim, bindik. Demiri aldım, küreğe oturdum. Güzel yüzü güneşe karşı ağlar gibiydi. Açıldım önce, Açıklarda, gözlerini açtı. Yeşiller, yunmuş, temiz, ışıklıydı. Çenesi uzadı, ağzı açıldı, çocuk dişleri parladı, esnedi; saçları kaşlarının arasında dolaşıyordu. Rüzgâr çıkmıştı. Soyunmağa başladı.

Denizin yemiş serinliği içinde biribirimizi kovalıyor, sandalın ardından yüzüp yakalama-

ğa çalışıyor, bordaya tutunduğumuzda yeşil etlerimize bakıp gülüyorduk.

Ben giyinirken küreğe o geçti. Benden usta olduğunu göstermek istedi. Güneş gene kızmağa başlıyordu. Gömleğimde kuruyan terin kokusu ağır geliyordu şimdi. Küreği elinden aldım. Bir katılık vardı içimde. Suat daha güzel olamazdı, olmamalıydı zaten. Gülüyor, dudağı sarkıyor, kıvrılıyor, gevşiyordu. Sandalı her zamanki yerine çektiğimizde ikimiz de susmuştuk. Kumlu yoldan tırmandık, yolu geçerek, buğday tarlasının kıyısından yürümeğe başladık. İçimin katılığı, yeşile, güzelliğine, gömük yeşillerin gömük güzelliğine sağırdı. "Müşfik" dedi. Yeşillerin içine baktım. "Geleceksin gelecek ay, geleceksin, değil mi?" Gözümü yumdum, başımı "evet" dercesine salladım. Sustu. Koluma girdi. Ağırlığını ömrümün sonuna değin kolumda duyacağımı sandım. Katılık çözülür gibi oldu. Tren yoluna vardığımızda elini kolumdan çekti. Katılık katılaştı birden. El sıkıştık. "Buradan ayrılsam iyi olur. Evden merak ederler..." "Annenin ellerinden önerim. Yarın bir ara uğrayıp Allahaısmarladık demek istivorum zaten..." dedim. Sevindi. Güneş evlerinin damına değivordu. Işık içinde uzaklaştı, eridi. Katılık katıldı. Bir gün sonra gidecektik. Ölümsüz olunamayacağım anlama-

ğa başladım. Geride büyük, unutulmayacak bir şey kalıyordu ama... Dün yoktu, yarını bilemezdim, bugün bile yoktu. Katılık vardı yalnız. "Ölüm" dedim, "ölüm..."

I

Dışarıda beni, arada bir tavukların, kedilerin noktaladığı bir sessizlik karşıladı. Gece onu evde bekledim. Ağacın altına gitmek istemedim. Gelmedi. Eminim ağaca da gelmemiştir.

•

Bu sabah tren, her zamanki gibi Sarıkumla Demirlinin arasındaki uçsuz bucaksız kırın üst başından geçti. İncir ağacı, uzakta, denizi lekeliyordu. Sarıkuma bu gece, yarın sabah, ertesi gün, ertesi gece dönmeyeceğiz. Biliyordum. Biliyordu.

1954- 1955

# NEREDEN DE ANDIM ŞİMDİ.

A. K.' ya

Bir gün, şey demişti, hatırlarım, kadınlar demişti, hayır hayır, siz kadınlar demişti de alınmıştım, kızmıştım ona, sinirlenme demişti, bağırmak istiyorsun gene besbelli, sus ama sus da dinle, bıktım usandım bu çığırmandan demişti, susmayı o anda sanki neden kabul ettim bilmiyorum, siz kadınlar derken susmayacaktım ya, budalalık ettim, bütün ömrümce ettiğim gibi zaten, bu denli budala olmasaydım, ne babasına varırdım, Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın adamcağız, işte beni bir o sevdi, ona da varmadım, varamadım, o hain kaza aldı onu elimden, budala olmasaydım ne Reşite varırdım yani ne de, şey, yani Reşite varmazdım o olmasaydı arada, kimbilir ne de iyi olurdum, yok belki de daha kötü olurdum ya, işte onun yüzünden, onu sevdiğimden, ona deli gibi,,daha doğumundan çok önce karnımı tekmelerken deli gibi bağlanmıştım, onun için börekçiye varmağı kabul ettim ya zaten bir de beni sustursun, susturmağa kalksın, beni sev-

diği, beni sevmemesine imkân olmadığı halde, beni sevdiğini, beni sevmemesine imkân olmadığını bildiğim halde, hayatında onu benden çok sevecek, sevebilecek bir kadın, hattâ bir erkek bulamayacağım bildiği halde, beni üzerdi, susturmağa kalkardı, o gün nasıl sustum nasıl kovmadım yanımdan nasıl atmadım kendimi denize, siz kadınlar desin bana, siz kadınlar, sanki ben de öteki kadmlardanmışım gibi, siz kadınlar bir şeye bağlanınca kusurları mil olup gözünüze çekilse gene de görmezsiniz desin, görmezsiniz desin, görmezden gelirsiniz demiyorum görmek istemezsiniz demiyorum görmezsiniz diyorum desin, görmezsiniz körsünüz çünkü desin, ben kusurlarını görmüyormuşum, ben kusurlarını görmüyor muydum sanki, bağrıma taş basıp bir şeycikler demeden günümü zehir gecemi gündüz etmiyor muydum, susuyordum gene, susuyordum da bir şeycikler söylemiyordum, kusurunu görmediğim için mi, görmezden geliyordum tabiî, biliyordu üstelik o da, sonra kalksın görmezden geliyorsunuz demiyorum görmüyorsunuz desin, sizde onu görecek göz olsaydı kadınlığınız kadınlık olmazdı çünkü desin, onu karnında taşımış onun uğruna herşeye katlanmış olan anasına - kadın desin, kadınım tabiî kadınım ama onun için değil onun gözünde kadın olma-

malıydım, zaten o karnımda kıvılcımlandıktan sonra kadınlığım mı kaldı ki, görmüyorsunuz körsünüz çünkü desin, evet, geçmiş gün, geçti hepsi, gitti benden uzaklaştı uzaklar girdi aramıza vücutlarımızın odalarımızın yemeklerimizin ısınmalarımızın arasına, benden başka kimsesi benim ondan başka kimsem olmadığı halde, aynı evde oturuyor yatıp kalkıyor göründüğümüz halde, uzaklaştı benden sonra bir gün geldi çattı geldi yanıma yollarımız yeniden kesişti, batacağını anladıkları bir gemiyi farelerin bırakıp kaçtığını anlatırlar onun gibi herkes de onu bırakmış anlaşılan, yapayalnız kalınca gene ben aklına geldim, belki de hastalanacağını anladı, yavrum bana döndü, sahi bunu hiç düşünmemiştim şimdiye değin, bana döner dönmez beni görür görmez hastalandığını sanmıştım, bana dönmeğe mecbur olmağa dayanamadı sanmıştım, beni çekemiyor sanmıştım, hic mi hiç aklıma gelmedi, bağışla beni Tanrım bağışla beni oğlumun günahına girmişim, bilmem belki de yanılıyorum ama yok havır eminim eminim hastalanacağını bildiği hastalanacağını sezdiği için döndü bana, ben de alındığımı göstermeğe çalışmıştım, suç benim günah benim, Tanrım bağışla beni, seni cok unuttum kadınlığıma kapıldım gözlerim körlenmişti görmüyordum görmem görebil-

nem gereken şeyleri, haklıydı belki de, haklıy-
Iı o da ama,

b a ğ ı ş l a beni Tanrım, gene de bana döner
lönmez hastalandığı aklımdan çıkmıyor, has-
alık diyorum kendikendime söylenirken bile,
tastalık kelimesinden başka bir şey geçirmek
•ile istemiyorum aklımdan oysa hastalık ol-
aasma hastalıktı ama, aklı karıştı oğlumun,
ıldirdı, sokağa çıkmak istemiyordu öldürecek-
;r beni diyordu duymuyor musunuz diyordu
2sleri gürültüyü savaş var dışarıda Tanrı dün-
ayı cezalandırıyor cezalandırmak için şeytanı
ildi yeryüzüne bütün erkekler ölecek ölmek
temiyorum yalnız gebe kadınlar kurtulacak
nlar çocuk doğuracak hepsi iyi kadın değil
ıların hepsi iyi kadın değil ama çocukları iyi
malı o çocuklar şeytanı yenecekler Tanrıya
den yolu yeniden bulacaklar Tanrının istedi-
gibi adamlar olabilecekler kadınlar ölmeye-
k,

a n r ı m nasıl da hâlâ kulaklarımda çmlı-
>r sözleri/şimdi kulağımın dibinde bir daha
ylüyormuş gibi, sonra sonra top tüfek ses-
:i eskisi gibi gelmez oldu, daha rahattı tedir-
ılığf kalmamıştı, Tanrım diyordu artık seni
buklardan başka kimse bulamaz dünyanın
1 gözüne kaçmamış çocuklardan başka kim-

se ulaşamaz sana, o zamanlar evde dolaşıyordu artık, yatırmıyordük, ama eve bir yabancı gelir gelmez, kapının çalındığını duyar duymaz odasına kaçar kapısını kitler sürgüler otururdu, öyle zamanlarda içime korku düşer kapıyı vursam nasıl olsa cevap vermeyeceğini bilirdim zaten sonra kızıp da bir şey yapmasından korkardım gider anahtar deliğinden bakardım ona, odanın bir köşesine sığınmış otururdu, yere otururdu, iyileşeceğinden umudu kesmiştim, bağışla beni Tanrım, senden bile umudumu kesmiştim, bağışla beni bağışla beni,

d a h a  s o n r a bir gözlük lâfı tutturduydu gözlük gördüğü yerde saldırıyordu, kör gözlere gözlük zaten yaramaz diyordu, sonra bir gün kendi gözlüğünü istedi, kırdın oğlum demiştim de hatırlamadı, nasıl kırdım anneciğim dedi, iyileştiğini o zaman anladım, şükrettim sana Tanrım, beni gene kaldırmıştın elimden tutup, secde ettim Tanrım, bağışla beni bağışla beni,

b e n d e n artık nefret etmediğini görünce sevinçten ne yapacağımı bilmez oldum, kör müşüm meğer, gerçekten körmüşüm göremeyişim benden nefret etmediğini, hastalık gelecekti ona hastalık gelecekti, ondandı bu halleri, bana döner dönmez kavga etmeğe başla-

mıştı gene, anacığım diyor sonra gene de kavga ediyordu, hastalandı sonra, iyileşti de, ama sonra benden gene ayrıldı, aramıza beş sokak girdi bu kez beş sokak otuzdokuz kapı, geliyor bana ben de ona gidiyorum ama eve dönmek istemiyor, eve gelince zaten odasının kapısına bile yaklaşmıyor, deliliği sanki o odaya kapanmış bekliyormuş gibi onu, korkuyor odadan kapısından bile korkuyor ama ne olursa olsun rahat şimdi, odasına kapanıp yazıyor okuyor, çalışıyor da, her ay gelip anneciğim senin paran diyor bırakıyor bir şeyler bana da, memnunum memnunum öyle olduğuna, parayı bırakıyor çok oturmuyor beni ne zaman gelip göreceksin diye soruyor, söylüyorum yüzü gülerek ayrılıyor, sık sık gidince sıkılmasından çekmiyorum gene de arıyor beni geciktiğim zamanlar, Tanrım ne olurdu sanki ne olurdu gene dönse evine, ona başka bir oda verirdim, ev benim nasıl olsa Reşitten gördüğüm en büyük iyilik bu, geçinecek kadar para getiriyor bu ev, Allah rahmet eylesin Reşit bana çok iyilik etti günahına giriyorum doğrusu ama hayatımın bütün yükünü de ondan biliyorum, neyse Reşitin sırası değil,

ş i m d i bana gelmek istemiyor, bekliyorum ama, umuyorum, bir gün gelecek,, her şeyden

usanacak bezecek öyle gelecek bana, bezginlik içinde ama artık hasta olmayacak, Tanrım bağışlayacak onu bana, bezginlik içinde gelecek ama kucağım açık, onu nasıl beklediğimi biliyor biliyor biliyor,

n e r e d e n de andım şimdi o günü, gene de unutamıyorum o gün söylediklerini, hem kimin yüzünden de kavgaya tutuşmuştuk şimdi hatırladım, bir arkadaşı yüzündendi, ciğeri beş para etmez bir arkadaşını bana yeğ tutuyordu o zamanlar, şimdi de öyle belki ama sevdiği insanları artık gelip bana anlatmıyor, artık kıskanmadığımı sanıyor da onun için olacak, yaptıklarını teker teker kafama vurmuyor artık, bir zamanlar öyle yapardı ya, artık kıskanmaktan vazgeçtiğimi sanıyor, oysa ben ben ben hâlâ kıskanıyorum onu, dostlarından sevdiklerinden benim sevgimi paylaşanlardan nasıl kıskanmam onu, ama kıskandığımı ona ne zaman belli ettim ki, iyiliği için söyledim ne söyledimse, nasıl razı gelirdim olur olmaz adamlara tutulmasına sevmesine, içlerinde ya bir kişi ya da iki kişi beğenebildim, zaten hepsi onu yalnız bırakmadılar mı, hastalandığı zaman biri bile gelip yokladı mı ki, zaten onlar hiçbir zaman sevmediler onu, o sevdi yandı uykuları kaçtı elinden geleni yaptı

onlar için gecesini gündüzünü haram etti onların varlığı uğruna, yanında olmaları yetiyordu, sevilmeği istemedi ki hiç, bunun da mı farkında değildim sanki, ama şimdi bir şey söylemiyor artık, erinç diyor arada bir erinç diyor gülümsüyor, sevilmeği de bir öğrense,

kıskanıyorsun d i y o r d u o zamanlar, kıskanıyorsun ayıp sana diyordu, oysa kıskandığımı kendime bile açmıyordum o zamanlar, nasıl da söyleyebilmişti o sözleri, siz kadınlar diye, kusurumuz buymuş, evet sevdiğimiz insanın kusuru olmasını istemeyiz, kusuru varsa görmezden geliriz, ama hayır körmüşüz de ondan görmezmişiz, hayır demiştim zaten o gün, bir kadının gözü on erkek gözünden daha iyi görür hakikatleri demiştim, inanmadıydı, anlamadıydı, dinlemiyordu zaten beni o zamanlar, hoş ne zaman dinlemek istedi sanki, hep kendisi konuşurdu, ben de ağzımı açıp bir şey söylemeğe kalktım mı hemen susturmak isterdi, ben de sözümü sakınmazdım tabiî, doğruyu söylüyorum da onun için kızıyor susturmağa kalkıyorsun deyince büsbütün köpürür, ağzına geleni söylemeğe başlar ikimizin de günü zehir olurdu onun yüzünden, oysa ne zaman eğriyi söyledim ona ben, ne zaman olmayacak bir şey söyledim, ama hakikatin söylenmesini

sevmezdi besbelli, hep yalan söylememi istediler, bütün ömrümce bütün ömrümce,

ö n c e babası ile bir yalan hayatı yaşadık, onun bu yalan hayatı öğrenmemesine hiç duymamasına nasıl da dikkat ettim, kimselerle görüştürmek bile istemezdim bana kalsa, ama babası, adamcağız gerçekten de babalık etti ona, onu ne kadar da severdi, Müşfik de Müşfik de az buçuk sayardı onu ama hiçbir zaman gönlünü almak için de olsa yüzüne gülmedi sarılıp babacığım demedi, biliyormuşçasına ama bilmesine de imkân yoktu nereden bilebilirdi, sonradan hastalandığında boyuna böyle bir şeyler söyledi durdu ama aldırmadım, hem sahi az önce bu söyledikleri aklıma gelmemişti, ben de unuttum demek, bilemezdi ama kuruntulu bir çocuktu zaten, babası babası bambaşka bir adamdı çok severdi beni, o da Reşit de hiçbir zaman yanlış söylüyorsun demediler, biribirimize kırıldığımız günler olduğu halde, yanlış söylemektense sustuğumu bilirdi Reşit, bir şey söyleyince de doğru olduğunu anlardı sen daha iyi bilirsin derdi, Müşfik, benim oğlum, bana böyle bir şey söylemek istemedi hiç, ona sorsan benim her dediğim eğri her dediğim yanlış olurdu, neyse

ama, o gün Tanrım beni sınamak istedi galiba, oğluma böyle bir söz ettirdi,

s a n k i buna ne diye bu denli takıldım, bilmem ki aklıma geldi şimdi, siz kadınlar körsünüz bir adamı sevdiniz mi en ufak kusurunu bile görmezsiniz de, yok en ufak kusuru dememişti, şey demişti, hiçbir kusurunu görmezsiniz de en ufak bir suç işlemeyegörsün size karşı, evet öyle demişti, size karşı o zaman gözünüze bir başka perde iner, ağzıyla kuş tutsa da dünyanın en kötü kişisi olur demişti, yalan da değil, bir insan iyiyse iyi kötüyse kötüdür, bir insanın kalbini kıran adamdan hayır mı gelir, o benim kalbimi çok kırdı ama oğlum tabiî, ne yaparsa hoş göreceğim ne yaparsa bağışlayacağım, onu gene eskisi gibi seveceğim, hiç yapmasa işlemese daha iyi olur tabiî, ama hangi oğul anasının kalbini kırmaz hele ana oğlunu benim gibi seven bir ana ise, ama oğlunu benim sevdiğim kadar seven ana bulunur mu kolay kolay, hangi ana benim kadar kendini feda etti, hangi ana gençliğini bir kalemde sildi oğlu için, ah nereden de aklıma girdi bunlar, uykum kaçtı, nereden de aklıma geldi gecenin ortasında, yatağımda onun için hâlâ dört döndüğümü uykularımın kaçtığını bilir mi, bilse de anlar mı sanki,,kızar belki de

ama yok kızmaz artık kızamaz, sevilmeği öğrendi belki de, sevilmenin erincini öğrendiğini sanıyorum, daha geçen gün dalmıştık ikimiz de, dalıp gitmiştik, birden yekindi, Tanrıya giden tek yol aşktan geçer anne dedi, ikimiz de bunu aradık ömrümüz boyunca, sen bulamadın ama ben buldum, tek bir insanın aşkını yemeği içmeği giymeği uyumağı Tanrıya içyükümü minnet borcu diye sunmağı sen aradın sonunda ben buldum dedi, sevilmeği öğrenmeyen insan bunu böyle söyler mi,

ama s e v i l m e ğ i artık biliyorsa bile anlamaz gene istemez gene uykularımın onun yüzünden kaçtığını, anacığım nur içinde yatsın, neden girdi rüyama, bir şey mi olacak gene, duruyordum, evimizin denize bakan pencereleri çoktu ama ben bir tanesini pek severdim, Hisardan Arnavutköyüne kadar her yeri görürdüm sedire oturduğum zaman, kucağımda Müşfik vardı, emziriyordum, südümü emerken her zaman yaptığı gibi zevkten homurdanıyor, boğulacak diye korktuğum halde mememi ağzından çekemiyordum, gözleri kayıyordu, süzülüyor kısılıyor kapanıyordu her yutkunuşunda, bakmağa doyamıyordum, yavrusunu göremeyen babasını düşünüyor ağlıyordum, Reşit yokmuş daha ortalarda evlenmemişmi-

daha onunla, odada yapayalnızdım, karşıdan vapurlar geçiyordu, bizim yalının önünden az vapur geçerdi, birden bir vapur belirdi rıhtımın önünde, düdüğünü öttürdü, ölümmüş o gemi, yavrumu almağa gelmişmiş, Müşfik hâlâ mememi bırakmıyordu, onu sıkı sıkı tutuyordum, vapur düdüğünü bir daha öttürdü, düdük sesi yırtıcı delici bir sesti, evde kimse yokmuş yapayalmzmışım, vapur düdüğünü bir daha öttürdükten sonra birden ilerledi, öteki pencereden baktığım zaman göremedim, sonra odanın kapısı açıldı, annem girdi içeri, birden ürktüm, Müşfiği mememin üzerinde sıkıp duruyordum, annem anneciğim o bembeyaz yüzüyle incecik ışıyan kar aklığında saçlarıyla kapkara elbisesiyle anneciğim yanıma geldi, korkma yavrum dedi yavrunu kimse alamaz elinden, bir kadın oğlunu kime kaptırdı ki şimdiye değin, ben böyle bir şey duymadım, kadın ölür ama yavrusunu vermez, sonra yüzüne baktı, bu çocuk doymuş dedi görmüyor musun, neden hâlâ meme veriyorsun, uykusu gelmiş uyuyacak artık, ver onu bana, annemin vüzüne baktım, tatlı yüzlü anneciğim değildi karşımdaki kadın, yabancı kötü yüzlü çocuğumu hile ile elimden almak isteyen birivdi, Müşfiğin gözleri kapalıydı ama zevkinden yummuştu onları, doymamıştı daha. emiyordu,

südün kemiklerimden sıyrılarak mememe indiğini duyuyordum, nasıl bırakabilirdim, bir kadm çocuğunu kimseye vermez kimseye kaptırmaz ölse de çocuğunu korur diyen sen değil miydin dedim, b zaman kadın güldü, kendimi birdenbire bir kırda buldum, kadm gülerek arkamdan koşuyor ben kaçıyordum, Müşfik hâlâ kucağımda memesini emiyordu, süt gelmiyordu artık, oğlum ağlamağa başladı, ben kaçıyordum o kadm kovalıyordu, oğlumun ağlaması ile kadının gülmesi biribirine karıştı, o zaman uzakta annemi gördüm, kollarını açmıştı, bana gel koş yoruldu o kesildi artık yetişemeyecek sana diyordu, soluk soluğa tepeye tırmanıyordum, kadm çok aşağıda kalmıştı, neredeyse anneciğimin kucağına atılacaktım, Müşfik durmadan ağlıyordu, anne süd'üm kesildi dedim, annem başım salladı, tam yetişecektim, kayboldu yitti birden sır oldu, Müşfik sustu, mememi ısırdı, başını çevirdi sonra, uyandım, ter içindeyim, uykum kaçtı, Müşfik başım çevirdiği zaman gözleriyle bana sanki sen kusurlu bir annesin, südün kesildi, bir annenin südü korkudan kesilir mi diyordu, ben ne kusur ettim, ne zaman bir dediğini iki ettim, o insanlarla düşün kalkma dediğim zamanlar mı kusur ediyordum. Müşfik onları eve getirdiği zaman ağzımı açıp bir şey dedim

mi hiç, ama kaba kötü çocuklardı, onları o seviyordu ama ben her zaman onların kusurlarını görürdüm, onun için mi kusurlu oluyor kadınlar, doğruyu söyledikleri için mi, ah biraz uyusam biraz uyusam, yarm gidip görmeliyim onu, saçını okşamalıyım öpmeliyim, her kusurunu hoş görmeliyim bağışlamalıyım, Tanrım bağışla beni, kadmsam ana değil miyim?

Ona, o n u n hatırı için arkadaşlarına masallar anlatırdım bir zamanlar, bir kez ona darılmıştım dört yaşlarındaydı evde bırakıp çıkıyordum arkamdan bakıyordu gözucuyla görüyordum ağlayacakmışçasma yüzünü buruşturdu sonra birden yüzüne korkunç bir umutsuzluk geldi sen beni bırakıp gidersen ben de arabı çağırırım gelsin beni yesin derim demişti, ne olurdu ne olurdu şimdi de aynı şeyi söylese şimdi de anne bir masal anlatsan a dese, ne olurdu?

**1954-1956**

# ANAHTAR

Camın ardından kedilere bakıyordum. Güneşin içinde yüzüyorlardı yerde. Alaca, boylu boyunca uzanmıştı, karnı tokmuşçasına, gözlerini kırpıştırıp duruyordu bana bakarken; ağzı aralıktı, yaşlı dişlerinin uzamışlığmdan yorgun... Bebek, az ötedeydi, aklı karalığının kasılı çevikliğiyle dimdik, kurulu, —iri pençeleri tortop—, duruyordu. Gözleri olanca bönlükleriyle açılmıştı, ortadan bölük yeşiller iri iri bakıyordu. Donmuştu taş sıcağında. Yavru —adsız, körpe, titrek, yumak, iki aylık bile olmamaklığm bilisizliğinde adımı kararsız— anasıyla ağabeyi arasında gidip geliyordu. Önce anasının kuyruğuna saldırıyor, ondan yüz görmeyince ağabeyinin önüne seriliyordu. Karnından çenesine uzanan apaklığı, dudaklarının, dilinin, dişlerinin pembeliği sınırlıyordu. Bebek dimdik, donuk, yaltaklanışlara, sataşmalara direniyordu hâlâ. Sonra birden çözüldü. Kuyruğu öfkeyle titreşti, yavruyu kapıp ısırmağa başladı. Alaca, hâlâ kıpırtısızdı, yavru ağabeyinin dişleri altında çırpmıyor, pençele-

rinin içinde yuğruluyordu, acı acı bağırmağa başladı. Camı tıkırdattım. Bebek kulaklarını dikip bana bön, sinsi bölük yeşilleriyle baktı, dondu gene. Yavru silkindi, kendini gene Bebeğin önüne attı.

Hans —anası, Sarıkuma yazlığa gelen Almanların evinde iri ağır dolaşan kürk bozması Viyanalı bir Iran azmanının yanından ayrılmadığı için yavrusunu alırken adının Alman adı olmasına ses çıkarmamıştım, Firuz demeği denedikti ama beğenmemişti bu adı, Hans kaldıydı böylece— erkek yalnızlığının içinden bakardı bana. Karşımda durur, sarı gözlerini gözlerime dikerdi. Susardı baktığında. Kurt da öldükten sonra eve gelmişti. Köpek kokularının sindiği bütün köşeleri dolaşmış, koklamış, sonra elgin elgin mutfağın ortasına oturmuş, bakmıştı bana. O ilk günden beri sesi çıkmamıştı evde. Kitap okuduğumda, sabah gözümü araladığımda, yanımda türeyiverir, kendine baktırmak için konuşmağa yeltenirdi. Başımı kaldırmazdım, gözümü gene yumardım. O zaman gelir, kitanla gözüm arasında durur, yastığıma yan yatar, bildiği bütün sesleri dizerdi ardard'a; gene bakmaz, "Ne var?" derdim; kedi gırtlağının dibinden gelen boğuk, kısık, küçük sesler kedice değildi. Konuşmağa çabalar, anlatmak isterdi. Neden sonra bakardım göz-

lerinin içine, susardı o zaman. Hırıldardı.

İstanbulun sıkışık beton yalnızlığında büsbütün sustu. Bir kaç ay içinde konuşmaktan vazgeçti.

Bir kıvraklığı, yumuşak iriliği kalmıştı. Sonra sokağa indiği bir gün bir arabarim altında kaldı. Kucağıma alıp bahçeye götürürken —bahçe, betonu kemirebilmiş otların ardında yıllardan beri betona da, ise de, kömür tozuna da direnebilmiş birkaç cılız ağaçla bunların dibindeki uyuz topraklardı— sıcacıktı daha, çiğneyici lâstiklerin altında kalmış kuyruğu ile ard ayakları kaskatıydı ama boyun canlıydı, gözleri açıktı, donuk bal rengini incecik kanlı yollar çiziyordu, Hans dedim, konuşmadı, bakmadı. Ağaç diplerinin en yumuşağını buldum, —Reşit Beyin Sarıkum geleneğinde, ilkyazdan güz sonuna değin bir ağaç esintisi altında içme geleneğinde direnerek ilk güneşli günleri görür görmez birkaç akşamdır sofrasını kurdurduğu ağacın dibiydi bu bulduğum— çukurunu kazdım.

O akşam Reşit Bey —babam mı demeli? o zamanlar babam olmadığını öğrenmemiştim daha onu hâlâ babam biliyordum— Hans'ın ölümünü sofrasının kurulmasına bakarken duyduydu, "oh olsun sana" dediydi. "İstanbulun Sarıkum olmadığını sana söylemiştim, bı-

rakalım demiştim bu hayvancağızı buraya, hatırlıyorsun değil mi, o gün hayvanı sepete sokmağa uğraştığında söylemiştim bunu, demiştim şehir buna yaramaz diye, başına bir şey gelir bunun diye, söylemiştim sana bunları değil mi?" Ben de Hans'ın, sofrasını kurduğu üç karışhk toprağın altında yattığını söylemedim, ölüsünün üzerinde içsin dedimdi içimden.

Önündeki paket bitince, gene cıgarasmı getirmemi istemişti benden. Annemle ben - biz de o Sarıkum geleneğine uyuyorduk - mutfağın tel kafesli penceresinin ardında duruyorduk. Annem yıllardan sonra gene İstanbulda oturmanın belli etmek istemediği sevinci içinde dalgındı. (Ne yıldızlar vardı artık, ne Derecik, ne halası, ne de savaş yılları, her şey yitmiş bitmişti, ikinci savaş bile, yorgundu artık, kendi çocukluğunun, benim bile çocukluğumun ötesinde, çözülmenin artık başladığını duyduğu bu anda gene İstanbula dönmüş olmanın mutluluğunu bana bile belli etmeden yaşamaktan başka bir düşündüğü yoktu, bense derslerimi bitirip yanında durduğum zamanlar, eskisi gibi, içen babama - Reşit Beye bakıp Sarıkum'un son gecelerini ansırdım, bir yıl öncesini... Suat gelirdi aklıma, göremediğim yıldızlar, ötede olmayan deniz, bahksız, oteli bile olmayan geceler, kedisiz geceler, De-

mirliye doğru tek başına duran incir ağacı, Suat, yalnızlığım, açlığım gelirdi aklıma; yumruklarım sıkılır, kollarım gerilir, dişlerim kenetlenirdi.

Yalnızlığıma benden başka kimsenin çare bulmayacağını anlardım ama elimden ne gelebilirdi? Bilmiyordum.) Dimdik, donuk, duruyordum pencereye karşı. İçen babama - Reşit Beye - bakıyordum. Kaygısız gibiydi o. Aradığını sonunda bulmuş gibi. Sarıkumdaki umut çuvalı dolmuştu ama bizden büsbütün uzaklaşarak. Nasıl dolmuştu, ikimiz de bilmiyorduk. Ne anam, ne ben.

Onu görüyordum ama arkasında Hasene hanımların tahta duvarı, ahşap evi, kuyu yerine bir beton duvar vardı. Başının üzerinden gündüzün çamaşır asılan - bilmediğim, tanınmak istemediğim üst katların sabah temiz asılıp akşama doğru kömürle beneklenmiş olarak toplanan yadırgadığım çamaşırlarının asıldığı - teller aşıyordu.

Gene karanlıkta içiyordu Reşit bey, mutfak ışığının yakılmasını gene istemiyordu ama onu üst katların ışığı aydınlatıyordu, beton duvarın kestiği, emdiği ışık... Birden arandı, önündeki kutuyu tutup yırttı. Homurdandığını duydum. Annem bana döndü, bir şey söylemedi, gene önüne baktı. Ben kımıldamı-

yordum. İçkisini dikti. Pantolonunun ceplerini karıştırdı. "Cıgaramı getir içeriden" diye bağırmakta neye bu denli geciktiğini düşünüyordum. Ayağını yere vurdu. Hans'ın yattığı toprağa. Davranacak oldu sonra gene oturdu. Sesi yumuşak, südrek çıktı: "Müşfik, oğlum, ceketimin cebinde cıgara var, getirsene". "Getireyim" demedim. Ama terliklerimi sürüye sürüye odalarına gittim.

Lâmbanın gözümü kamaştıran kirli sarı, sayrı ışığında kalakalmıştım. Elimde bir Yenice kutusu bir de pirinç anahtar. Bildiğim bir anahtar. Ama bizim evin, bizim kapılardan birinin anahtarı değil. Bu anahtarı daha birkaç gün önce görmüştüm bir yerde, daha birkaç gün önce...

Babam - Reşit Bey - sesleniyordu içeriden, "bulamadın daha" diyordu südrek sesi. Ses çıkarmıyordum. Cıgarasmı bekliyordu. Sabırsızlığını bilirdim. Sesim donmuştu. Soluğum tutulmuştu. Pirinç anahtar... Şimdi babamın - Reşit Beyin - gözlerinde yıldızların avuntusu sönmeğe başlamış olacaktı, anamın pencerenin ardında durduğunu bildiği yere doğru kötü kötü bakmağa başlamış olacaktı, inceden anamın da sesi geldi. Bulamadın mı daha oğlum diyordu. Oğlum deyişinde bir tehlike sezmişlik buldum - tehlikeyi onun gibi sezen

kimse yoktur -, bu kez de doğru bildin dedim, içimden. - Ben de öyle değil miyim sanki, ben de daha şimdiden bir şeyler olacağını bilmiyor muyum, bugün bile bilmiyor muyum önümde büyük bir kesinti olduğunu? - Anamın sesini hâlâ duyar gibiydim. Dudaklarımı ısırıyordum. Anahtar elimde duruyordu. Ceket askıya asılı. Cep, elimin kalıbında aralanmış kalmıştı, kapatmamıştım bile. Sonra, daha anahtarın hangi kapının anahtarı olduğunu bilmeden, bulamadan, içimde bir eziklik, o sarı kötülüğü cebin karanlığına bıraktım. Anahtara dokunduğumu, anahtarı gördüğümü babamın - Reşit Beyin - bilmemesi gerektiğini sezerek.

Şimdi elimde yalnız cıgara kutusu vardı. Yabancı bir şey gibi, bir yol kıyısından topladığım taşlar arasından bir taş gibi. Bir taş gibi demek doğru olacak. Ne olduğunu, ne için içeriye götüreceğimi düşünecek denli aklım kalmamıştı. Birden anamın eteğinin hışırtısını duydum yambaşımda. Başımı kaldırıp baktım- Kızgın gözlerle bakıyordu bana. Biliyorsun nasıl sabırsızlandığını, biliyorsun nasıl naletleştiğini, ne yapıyorsun sanki iki saattir burada? Cıgara içmeğe mi kalktın yoksa? Gözümün içine bakıyor, sözünün doğrulanıp doğrulanmayacağını görmek istiyordu. Oysa cıga-

ra içtiğimi biliyordu. Bir şey yok anne dedim, bir şey yok ancak, şey, sana bir şey söylemek istiyordum ama dur, cıgarayı götüreyim, sonra, sonra, o yattıktan sonra sana bir şey söylemek isterdim, kötü bir şey galiba anne, galiba çok kötü bir şey, bir... Babam - Reşit Bey - kükremişti sonra. Cıgarayı hâlâ mı bulamadın diye kükremişti. Sonra hemen pişmişti sesi. Yoksa boşaltamadın mı daha diyordu südreyerek. - Sarıkumda olmadığını ansımış olacaktı -. Anam kolumu sıktı. Dinleme dedi bu sözleri, ben de söylediklerim için utanıyorum şimdi, kusuruma bakma oğlum, haydi git, dikkat et de... (Dikkat etmenin ne demek olduğunu iyi biliyordum, dikkat etmek, babamı kızdırmayacak, babama köpürmek fırsatı vermeyecek gibi konuşmak, alttan almak, ayık olduğu zamanlar dünyanın en iyi adamı olduğunu unutmamak, sarhoş olduğunu unutmadan, babam olduğunu unutmadan beni kırsa bile ağzımı kötü sözler söylemek, "cevap vermek, karşı durmak" için açmadan konuşmak demekti). Aklım sarının bilinmezliğinden sızman bir kötülüğe takılı, gidiyordum bahçeye, betona, boğuntuya, babama - Reşit Beye - doğru... Hans'm gömülü olduğu toprağa doğru... Bahçe yanık kokuyordu bu gece, bir yanık kokusu içinde içkisini içiyordu o. Beni gö-

rür görmez bağırmağa başladı, ama boğuk, peltek, kısık bir sesle... Nerede kaldın, bitiremedin mi kutuyu daha, bir şeyler daha kaldı mı içinde, bir iki cıgara falan?... Eline sıkıştırdığım kutunun heyecanı içinde sustu. Elleri titriyordu karanlıkta, biliyordum, kibrit yalımı da titrekti, sesi kesilmişti, derin derin soluduğunu duyuyordum yalnız... Dumanı çekiyordu, emiyordu, cıgarası ortalığı aydınlatıyordu...

Havada bir yanık kokusu vardı. Yıllarca önce yanan Meryem'in bostanını ansıdım, başımı korkuyla kaldırıp baktım. Artık yalnız en üst kattan ışık geliyordu. Ne duman vardı havada ne yalım. Ama o yanık kokusu hâlâ geliyordu burnuma. Sonra bir yanık değil de bir saç, yağlı, yeni boyanmış bir saç bir kadın saçı kokusu olduğunu anladım, anlayıverdim. Bir kadm saçı kokusu, hafif yanık, yağlı bir boya kokan bir kadın saçı... Alna doğru taşan bir boya gördüm sonra...

Ne dikiliyorsun dedi babam - Reşit Bey - birden, ne dikiliyorsun? Sanki hiçbir zaman göğe, bana, içen bir adama, karanlıkta içen bir adama bakmadın şimdiye değin... Cıgarasını isteyen, bekleyen, oğlundan istediği cıgarası iki saatte gelmeyen bir adamın sabırsızlığını hiç görmemişmiş gibi...

Alna doğru taşan bir boya görüyordum, şakaklardan aşağı, kulak arkalarından enseye doğru akmış bir boya... Kara bellediğimiz saçların üzerinde kızılımsı bir esmerlikle parlayan bir boya. Yağlı bir derinin, her bir gözeneği bir iğnenin yumuşak bir kumaşta açtığı çukurlara benzemiş yağlı bir derinin örttüğü bir yüz uzuyordu. Burnu uzuyordu, yüz çeneye doğru inceliyordu, kaşlar gözlerin dış uçları üzerine doğru iniyordu, yüz her zaman acılıymış, sancılıymış gibi duruyordu, her zaman durduğu gibi, hele benim bir yanlışımı çıkardığında...

Dikilip durma dedi bir daha babam - Reşit Bey -, dikilip durma orada, git ananın yanma, beni her gece gözetlediğiniz yere git, bırak göğe bakmayı, olmayan yıldızlara başka zaman bakarsın, ben öldükten sonra bakarsın yıldızlara, durma karşımda öyle...

Kaçmıştım. Yüz, şişman bir gövdeye binmiş geliyordu bana doğru karanlığın içinde. Yanlışımı bulduğu zaman baktığı gibi, gözlerini devirerek bakıyordu şimdi de, beğendin mi yaptığını der gibi bakıyordu...

Yanından geçerken, anam, kolumdan tuttu beni, çekti yanına. Gel, kaçmanın sırası değil, ağzından baklayı çıkar, söyle bana ne olduğunu, bir şey var mutlak, yoksa sen öyle

şeyler söylemezdin... Susuyordum. Öteki yolu denedi: Baktım da, babana bir tek söz söylemedin, bir tek karşılık vermedin, iyi ama senin huyun değişmediğine göre, bütün söylediklerini ya işitmedin ya da umursamadın, aklın dalgadaydı demektir. Hangisi, söyle, söyle bana, hangisi, söyle, oğlum benim.

Gene eski yola dönüyorduk. Parmaklarım omuzuna geçti, saçlarını kokladım, anneciğim, anacığım dedim. Sesini çıkarmadı, neden sonra yeter oğlum dedi, canımı acıttın ama ses çıkarmadım, yeter, söyle bana ne var, ne oldu? Ne geldi birden aklına? Seviniyordum canının yandığını açıkça söylediğine, benim de istediğim oydu. Bütün kadınlar gibi canı yanmalıydı, sevilirken bile...

Şey, anne, şey, diyordum; bir türlü ağzım varmıyordu, emin değildim daha. Anne dedim, babamın cebinde, cıgara kutusunu alırken, altında bir şey bir anahtar buldum bir kapı anahtarı...

Susuyordu, bana bakmıyordu bile. Kötü anne, çok kötü bir şey, sana belki de söylememeliydim - nasıl söylemezdim söyleyecektim söylemem gerekiyordu - sarı, pirinç bir anahtar anne, uzun, bildiğim kapıların hiçbirine uymayan, ne evin ne de başka bir yerin, ancak evet, bir tek kapı var, bildiğim bir kapı,

geçen gün anahtarını elime almıştım, biliyorum, bir dişi kırık gibi duran bir anahtardı geçen günkü, bu da öyle anne, Tijen Hanımın anahtarı...

Söz, boğazıma takılmadan geçivermişti. Geçen gün derse gittiğim zaman Tijen Hanım kapıyı açmak için inmemiş yukarıdan anahtarını atmıştı. Saçını yeni boyamıştı o gün, ders boyunca yanlışlarımı çıkarmıştı ardarda, derse çalışmıştım ama o gün nedense yanhşsız söylediklerimi bile daha doğru söyletmek istemiş, kızmıştı bana, sonra da öpmüştü, kusura bakma bugün biraz sinirliyim demişti, dudakları kalın, yıvışık, pis sıcaktı, yüzümü kaçırırken burnuma dolmuştu saç boyasının kokusu...

Yıllardır evime girip çıkan o kadın dedi anam, sesi boğuk değil, sesi kısık değil, sesi tiz değil, yıllardır evime girip çıkan o kadın... Sana ders vermesini zaten istememiştim ben, senin bebekliğini bile bildiği halde o erkek delisi, erkeklerini yanında tutamamış, hepsini kaçırmış, gene de herhangi bir erkeğin karşısında eriyiveren o kadından ders almanı istememiştim ben, istememiştim, senin için korkmuştum, oysa... Demek babana yaptı bu işi, baban bana bu işi yaptı demek, demek ikisi de bana bunu yapmaktan çekinmediler,

demek... Reşit kaç aydır eve biraz geç geldiği günlerde yüzü gülerek konuşuyor, ona nerede kaldığını hiç sormayacağımı bildiği halde bana olmadık iş hikâyeleri anlatıyor, işlerinin düzeldiğine, düzeleceğine inandırmak istiyor beni, çok para kazanacağız diyor öyle gecelerinde, kaç aydır öyle deyip durdu, ben de içtiğini sanıyordum ilk zamanlarda, sonra anladım, ağzı içki kokmuyordu, heyecandı bu, ben de sevinmeğe başlamıştım, senin için sevinmeğe başlamıştım, başka türlü bir hayat da görebileceksin diye sevinmeğe başlamıştım, geliyor, sevincinden içiyordu evinde, demek...

Hayır hayır olmaz öyle şey, sen çıldırdın mı çıldırdın mı Müşfik - bunu inanmadan söylediği ne de belliydi, gerçekten çıldırdığım zaman bütün bunları söyleyememiştir, kimbilir ne yapmıştır o zamanlar ?- tövbe de yavrum, söylediğinin günah olduğunu düşünmüyor musun, günah, günah, babanın günahına giriyorsun oğlum. Gel dedim o zaman, gel de kendin gör, o zaman anlarsın uydurup uydurmadığımı, neden iki saat durdum o cebin başında? Neden kuşkulanıp geldin sanki? Önsezisinin kuşku konusu olmasına dayanamadı, kendisinde epeydir görmediğim bir çeviklikle kalktı, odalarına gittik. Anahtarı cepten çıkarıp verdim. Duruyordu avucunda, sarı, par-

lak, uzun, bir dişi kırık gibi... Bütün kötülükler gibi... Bu anahtar o anahtar anne dedim, şimdi artık yemin bile edebilirim, ama bu bir şey demek değildir, değil mi, hem sonra kavga etmeyin anne, o kadını bilirsin, belki de anahtarın bir eşini yaptırmak yahut da törpületmek için vermiştir babama...

Yatağını düşünüyordum Tijen Hanımın, daracık evinin en geniş odasının yarıdan çoğunu kaplayan iki kişilik, yüksek, geniş, kabarık, kaçan kocasından kalma karyolasını; yatağın sağ yanında karşıki evlerin damlarına bakan pencereyi - o pencereden bakmağa bayılırdım daha küçükken, şimdi de bakarken hoşuma gider ya, tranvaylarm tepeden görünüşü o daracık sokak içinde, insanların altıncı katlardan önemsizleşen boyları... - ansıdım; o yatakta yıllarca önce...

Sarıklımdan anamla İstanbula gittiğimiz bir gün, Tijen Hanıma da uğramıştık, onlar içeride oturup uzun uzun konuşmuşlardı, uykum gelmişti, Tijen Hanım hemen beni kucaklayın yatağına götürmüş yatırmıştı, çok rahat bir yataktı o zaman, yumuşacık, sancı... Onları düşünüyordum o yatakta, çökkün, düşkün kadmlığıyla sarılan Tijen Hanım, o vatağa dinlenmek için yatan babam - Reşit Bey -, anama - yoksa onun parası mı onun pa-

rası mı diyordu şimdi anam kafası gene o yana işliyordu yoksa onun parası mıydı getireceği diyordu şimdi - anlatacağı masalları uydurabilmek için o yatağa yatan Reşit Bey, bana epeydir Tijen Hanımın ders parasını sarı zarflar içinde vermeyi unutan Reşit Bey, saçını, alnını, kulak arkalarını, şakaklarını boyayarak onu bekleyen Tijen Hanım... Sıcak, yumuşak, yıvışık, içkisiz, denizsiz, güneşsiz, düşsüz, kuru umutlu, para kiri rengi örtülü, diş macunları kokan yatak... Saç boyasının yağlı yanık kokusu nasıl sinmezd'i aralarına?

Unut artık bunları dedi anam, unut artık, sen bir şevcikler bilmeyeceksin - Dilâver diyordu öfkeli sesi bahçeden, Dilâver, biraz peynir getirsen e - senin hiçbir şeyden haberin olmayacak, - Dilâver. Müşfik, nerelerdesiniz gene, peynir getirseniz e, ses boğuktu, Sarıkumdaki gibi çınlamıyordu, komşular duymasın diye, betonlar aşılmasın diye kısılmış bir sesti artık bu - ben konuşacağım onunla, yok korkma, şimdi değil, yarın, öbür gün, ne zaman olursa olur, sen varsın çünkü, - bahçeden betonların yankılandırdığı bir şangırtı duvdum, anne peynir istiyor dedim, geliyor galiba - ama anahtarı ben bu gece bulmuş olacağım, sen ötesine karışma, sen unut bunları haydi git yat yatağına... Kendini, Tijen Hanı-

ma karşı, bende korumak istiyordu. Beni odadan dışarı itmiş, kapıyı örtmüştü ardımdan, mutfağa gene de ondan önce yetişti, peyniri kapıp ona götürdü, çocuğun yatağını açtım da dediğini duydum, öteki homurdamyordu. Oturduğu yerde ayağını topraklara vurup duruyordu, Hans'm gömülü olduğu yere...

Ama hiçbir şey bilmemek, babamın - Reşit Beyin - doğruluğuna hainlik etmek olacaktı, ansımıştım birden, beş yaşlarındaydım, bir komşuların evine gitmiştik, büyükler oturup konuşurlarken ben kapıları açıp sessizce odalara giriyor, geziyor, çıkıyordum. Hiçbir şeyi karıştırmadığımı bildikleri için bana bir şey söylemiyorlardı. Sevdiğim bir karanlık oda vardı, korkmazdım oraya girmekten, karanlık olduğu halde bir güleç yanı vardı. En son o odava girmiştim. Dolaşırken masanın üzerinde, bir yirmibeşlik görmüştüm. Çil, yusyuvarlak, yumuşacık bir yirmibeşlik: kötü bir şev yaptığımı bile bile cebime atmıştım onu. O gece eve döner dönmez de yantığım işi söylevince babam kimlere binmişti, çabuk, şimdiden tezi yok götürüp geri vereceksin demişti de anam engel olmuştu, deli misin Reşit demişti, yaptı bir kere, bir daha yapmayacağına, ömrü boyunca böyle bir şev yapmayacağına söz verdi oğlum bana, ama imkânı yok oraya

bir daha göndermem demişti, oğlunun para çaldığını, bir hırsız olduğunu mu anlatmak istiyorsun konu komşuya demişti, oğlunun bir hırsız olduğunu düşünmüyorum ama bu yaptığına da hırsızlık derim demişti babam, hemen götürüp verecek yoksa hali duman demişti, ağlıyordum, ağlıyordum, bir daha yapmam babacığım diyordum, ama beni ne olur oraya gönderme diyordum, sen gitmezsen ben giderim demişti babam, beni kolumdan tutup yatağıma atmış kapıyı çekip gitmişti, dışarıda anamın yalvardığını duyuyordum, utanıyordum onu bu hale sokmuş olduğum için, ne olur gitme Reşit Bey diyordu, ne olur gitme, beni düşün, bırak onu, beni düşün diyordu, böyle söyleyerek onu yumuşatmağa çalışıyordu, sonra birden Müşfiğin hırsız sayılması sana pek dokunmuyor eninde sonunda, öyle mi anlamalıyım demişti, anlamamıştım o zaman, babamın - Reşit Beyin - sesi yükseldiydi, dokunur, dokunur. Reşitin yetiştirdiği çocuğa bak derlerse senin yüzün kızarır mı ki diyordu, ne halin varsa gör demişti sonra, bu yirmibeş kuruşluk hırsızlık benim değil ama senin başını yakabilir bir gün, nasıl olsa ben onun o yaşını göremeyeceğim... Sonra sokak kapısı gürültüyle kapanmıştı. Anam odaya girdiydi sonra, beğendin mi yaptığını dediydi, o d°ğ[u]

adamı vazgeçirinceye değin ne çektiğimi ben bilirim... Boynuna sarılıp ağlamıştım.Hıçkırırken bir ara, bıraksaydın anne, gidip söyleseydi, artık beni bir daha eve almazdınız, kavga etmezdiniz diye söylendiğimi hatırlıyorum.

Adama değil, bütün özdenliğiyle inandığı doğruluğuna hainlik etmekti bu yaptığım.

Dört gün sonra akşam üzeri eve birlikte döndüler. Her şeyin olup bittiğini anladım. Bir şey sormadım anama, gözleri kıpkırmızıydı. Odasına girdi, yatağa yattı, ağladı durdu. Yanma yaklaştığımda, artık ders mers yok dedi, başka bir söz çıkmadı ağzından. Sonra geldi sofrayı kurdu, yemekleri çıkardı, yemeği babamla —Reşit Beyle— karşı karşıya yedik o akşam, anam yanımızda yoktu. Gözgöze geldikçe babamın —Reşit Beyin— gözlerinde bir acılık görüyordum. Bir şey söylemedi ama. Öldüğü güne değin. Anahtarı kimin bulduğunu biliyordu, eminim. Ama iki ay önceki kavgadan sonra hic oturmadığı park sıralarına gidin oturan, bizlere, karakoldan karakola giderek kaza olup olmadığını sorduran, bulduğumuzda da benim hıçkıra hıçkıra ağladığımı görünce bir daha vapmam. bir daha ayrılmam vanından oğlum diven adam bu kez hiçbir şey vapmadı, ölümüne değin anamla kavga ettiklerini duymadım, ölüm dolmuştu eve, ilâç is-

temesine aldırmadan okula gittiğim sonra da ölüsünün basma çağırıldığım o güne değin kavga olmadı evde, dirim de...

Bütün bunlar kedilere bakarken geldi aklıma, anam dalgınlığımı neye yoracağını bilememiştir gene...

Bu gece, eski kâğıtlar yığınını düzene sokarken buldum bunu, yazalı altı yıl olmuş. Bugün ayın 12' si. Reşit Bey'in 10 yıl önce bu aym 10 'unda öldüğünü ansıdım. Sekiz yıldır bu ayın 10' u öylece gelip geçer, unuturum onun o gün öldüğünü, —beş yıl önce bugün beni hastaneye kaldırmış olduklarını biliyorum ama bunu da unutuyorum, unuttum— anam içlenir, —anam bugünü de ansıdıkça içlenir, bu sabah bana bakıp bakıp dalıyordu, oysa bugünün ne günü olduğu ancak az önce geldi benim aklıma, dalıyordu anam ama benim ansımamı istediği bir gün olmasa gerek bugün—, anam içlenir, beni de öyle unutacak dediğini bilirim içinden, ama bilir onu unutamayacağımı, bilir ya içlenmek gene de hoşuna gider,.. Bununla yaşıyor.

Ama benim için artık her şey geçti. Şimdi o var, adını her yazımın başına yazdığım. Benîm dirimim onunla başladı. Gerisi, her şey ulaşılmaz, kavuşulmaz, bir geride...

1957

# ACI KÖKYACMURUN TADINDA

T.' ye

MÜŞFİK

Mayıstan sonra toprak çatlar, cılız otlar dibinden sararır, devedikenleri, pisipisiler, hardallarla osurukotları kimi ortada kimi kıyıda gürleşmeğe başlarlardı. Gergin yanık toprağın çatlaklarından bütün bu otların, bitkilerin kokusu gökleri tutarcasına fışkırır, gökler yağmurdan yana yoksullaşırdı. Geceleri Meryemin bostanından kalkan kurbağa uğultusu, bahçede rakı içen babamın yanma değin sokulurdu. O duymazdı ama onları. Anam, bu ses bulutuna kulak verir, içine dalar, ötesinde çocukluğunu bulur anlatırdı yıldızlı göğe karşı. (Derecik denen yeri anlatırdı ben yıllarca sonra oraları gördüm onun anlattıklarını bulmağa çalıştım ama boşuna uğraştım oraları o zaman vardı her yaz babasının bavulları nasıl üzerlerine oturarak kapadığını onları Haydarpaşadan nasıl trene bindirdiğini trene bindikten sonra Dereciğe gitmek için indikleri istasyona varana değin geçen

zamanın nasıl uzadığını istasyonda inip kendilerini bekleyen arabaya binerken her kezinde annesini nasıl kızdırdığını nasıl yerinde duramadığını anlatırdı bana. İki aylık bir yaşayışın özlemini kişinin on ay nasıl da her şeye katlanarak —İstanbulun yağmurunu çamurunu okumanın sıkıntılarını hocalarının terslikleri babasının eğilmek bilmez sevgisiyle anasının parlayıp sönen öfkeler arasında süzülen akan besleyen sevgisini çiçek aşısının korkusundan bir gün sokaklara fırlayıp babasını ardından koşturmasını hepsini hepsini bir araya getirir on ayın içine sığdırırdı— her şeyi o on ayın sonunda gelecek olan iki ayın doluluğuna güvenerek taşıdığını o zaman bellemeğe başlamıştım.) Mutfağın penceresinin önüne otururduk, (anlatırdı Dereciğe girer girmez annesinin yanından ayrılarak koştuğunu annesinin öfkesini sokaktakilerin bakışlarını umursamadan halasının evine doğru önünden kaçan kedileri bile geçerek koştuğunu aralığın başına gelir gelmez durakladığını ilk evin kapısının önünden sümüğü durmadan akıp duran Bamyacıların kızının önünden geçerken salına salma kırıta kırıta yürüdüğünü kız ben geldim birazdan bizim kapıya gel de oynayalım dediğini ondan sonra gene ok gibi fırlayarak soluğu halasının kapısının

önünde aldığını anlatırdı. Eve girer ninesine seslenir ninesi o ufacık oğlunun kucağında trene bindirilen trenden indirilen ninesi vücudunu yuvarlaya yuvarlaya merdivenden aşağı inerken halası yetişir onu kucağına alır öper sıkarmış. Ninesinin böyle bir şey yapabilecek hali yokmuş tabiî aradan birkaç yıl geçtikten sonra anam ninemi kollarının arasına alıp kaldıracak güçteymiŞ; Ninesiyle de öpüşüp koklaşma bittiği zaman sıra anamın sevmediği acıdığı halasına gelirmiş sevmezmiş onu Tanrının günü gizli gizli rakı içen annesinin de ablasının da kendisinden uslanmasından da değil kendisinden umudu kestikleri küçük halasını daha küçükken soluğu koktuğu rakı koktuğu için sevmezmiş ama acırmış o haline acımak gerektiğini sanırmış ailenin yüzkarası sayıldığı sözü edildiği zaman adının önüne ardına hep bir zavallı eklendiği için o da acırmış ona ama sonraları onun da sevilebileceğini öğrenmiş. Yağlı yağlı elleriyle derdi bana yağlı yağlı elleriyle mutfaktan çıkar elleriyle bana dokunmamağa çalışarak kollarıyla beni göğsüne bastırırdı oniki yaşlarıma değin takıldım ona derdi ardından gider yüklüğe sokulduğunu köşelere sığındığını gördükçe sessizce sürüne sürüne neredeyse eteklerine do-

kunacakmışçasma yaklaşır yatakların gizlediği bir köşeden önlüğünün altındaki büyük cebinden —o cepte de neler vardı bir bilsen her zaman merak eder her zaman elimi atmağa kalkar her zaman da eli hafifçe elime iner ürkütür kaçırırdı ne simit kırıntıları ne mantar parçaları sicimler anahtarlar vardı o cebin içinde ama ille de anahtarlara aklım ermezdi evde anahtar kullanılan bir tek yer yoktu onu da sonradan öğrendim bavulunun anahtarlarıymış onlar çeyizini yirmi yıl önce katlayıp yerleştirdikten sonra kitlediği bavulunun anahtarlarıydı bunlar bavulunu içinin çok sıkıldığı ağlayası geldiği günlerde karıştırır örtüleri işlemeleri birer köşesinden tutar çeker kimi zaman da birine gözünü siler bavulu gene kapatır gene kitlerdi böyle olduğunu çok iyi biliyorum kaç kez onu seyretmiştim sandık odasının kapısının ortasındaki çatlaktan ağlardı ama yıllardan beri kararından dönmemişti bunu da çok sonraları öğrendim. Yirmi yıl önce çeyizini düzdüğü gerdeğe girmesinin artık gün sayısına bindiği zamanlarda bambaşka titiz bir kızmış sonra evleneceği adamı da sevdiğini Derecikte herkes biliyormuş ama düğün günü gelmiş çatmış küçük halam evlenmek istemediğini söylemiş Derecik biribirine girmiş hiçbir şeye kulak asmamış odası-

na kapanmış durmadan kıyarım kendime deyip duruyormuş odası dediğim de sandık odası diye anlattığım oda işini orada işlediği için orayı odası sayarmış bavulun bir tanesini kapının önüne getirmiş kapıyı açmağa çalışırsanız kendime kıyarım der dururmuş yirmi gün sonra sesi kesilmiş kapıyı açabilmişler o zaman bakmışlar ki küçük halam halsiz halsiz odanın ortasında yatıyor kapının önünde duran sandık açık ekmek kırıntıları çamaşırların üstünü örtüyor odanın bir köşesinde de bir sürü şişe testi tas, maşrapa bomboş duruyor. Küçük halamın bu işe çoktan hazırlandığı anlaşılmış ama üstüne pek varamamışlar o günden sonra cin tutmuş onu. Yıllar geçmiş dedikodular sönmüş her şey unutulmuş ama —ben hâlâ o sara nöbetlerini çok iyi hatırlıyorum birkaç kez gördüm önümde tutuldu— geriye evde kalmış cinli ayyaş bir kız bırakmışlar her şey unutulmuş geçen yıllarla ama neden o işi yaptığını kimse anası bile ablası bile öğrenememişler öleli de yirmibeş yılı bulduğuna göre bu işin içyüzünü kimse bilmiyor bilmeyecek hoş onu hâlâ hatırlayan olur mu Derecikte bilmiyorum— işte önlüğünün altındaki o büyük cepten şişesini daha doğrusu şişelerinden birini çıkarır susuz susuz içerdi rakıyı birkaç şişesi vardı öyle ayrı yerlerde gizlen-

miş hâlâ annesinin ablasının ona engel olmak istediklerini sanırdı hoş engel olmak isterlerdi ya artık iş işten geçtiği ellerinden hiçbir şeyin gelemeyeceğini bildikleri için bundan da vazgeçmiş kadıncağızı Tanrıya emanet etmiş bir halleri vardı ama sevmekten çok acırlardı ona mutfak işlerini ona bırakmışlardı işte dediğim gibi elleri yağ içindeydi sabahtan akşama değin pişirdiği yemeklerin tadını hâlâ unutamam o yağlı ellerden çıkan yemek beni arasıra tiksîndirirdi ama o tadına doyum olmaz dolmalar kızartmalar ne de tatlı gelirdi bana denizden döndüğüm bağdan geldiğim öğlelerde akşamlarda. Sık sık takılırdım ona o yemek kaplarının tencerelerin sebzelerin zeytinyağı şişelerinin pirinçlerin unların hamur tahtaları oklavaların arasında çırpındığı anları seçer saati sorardım mineli bir saati vardı...) Anlatırdı böylece. Mutfak penceresi açık olurdu, parmaklığını bir tel örgü örterdi. Oturduğumuz yerden bakardık babama gümüşü bir dumanın ardından. Babam, iki gül fidanının arasında rakısını susuz çekip acı peynirle tatlı kavunu denkleştirirken önüne, ağzı serbestledikten sonra da gökyüzüne bakardı, (mineli bir saati vardı diye bıraktığı yerden sözü bağlardı anam güzel incecik renk renk bir saatti bu babası dedem almışmış ona bu

saati her gece yatmadan önce dikkatle kurar kulağına götürür dinler ağzına götürür öper kılıfına sokar başucuna bırakırdı işte o saate bakması çok hoşuma giderdi o kargaşalığın içinde yanına sokulur halacığım benim derdim saat kaç acaba kaçsa kaç kız sana ne saatten ne yapacaksın saati diye çıkışır güler benim bir tanem diye ellerini uzatır havada bir şahin görüp yolunu değiştiren kuşlar gibi yağlı olduğu aklına gelen elleri bileklerinden kıvrılır kollarını yanaklarıma değdirirdi sonra gene Allah iyiliğini versin kız bula bula bu zamanı mı buldun saati sormak için der gene de için için sevinir —öyle iyi bilirdim ki sevindiğini belki de benim ona verdiğim en büyük sevinçlerden biri de buydu— serçe parmaklarıyla önünün düğmelerini çözmeğe çalışır uzun uzun uğraştıktan yüzü kıpkırmızı kesildikten sonra alnında boncuk boncuk terler parıldamağa başlarken önünü açar kat kat gömleklerinin arasından ipi bulur çeker gene serçe parmaklarıyla kılıfı çeker saati yüzüne yaklaştırarak gözünden çok burnuna yanaklarına, sürecekmişçesine yaklaştırarak bakar uzun uzun zamanı o anda dondurmak ölmezliğinde ezberlemek istercesine bakardı saatin durmuş olduğunu sanırdım çoğu zaman yüzünde okurdum o durmuşluğu ama gene yüzünde okur-

düm durmadığını yelkovanın sezdirmeden hep bir ötedeki çizgiye doğru süründüğünü yüzünde acılık görürdüm daha sonra zamanın hâlâ durmadığına üzülür kendi çağının hâlâ kapanmamış olduğuna yanar gibi bir hal olurdu yüzünde saati mineli renkli incecik saatini gene serçe parmaklarıyla önce kılıfına sonra kat kat çamaşırların arasından koynuna sokarken. Ah nasıl acımazdım nasıl kıyardım oncağıza.) Pencereden bahçenin tahtaperdesini, onun ardında Hasene hanımların pencere kafesinin üst kıyısını, onun üstünde ahşap duvarı, en üstte de yıldızlara boğulmuş sütsü koyu maviye bakardım. Anam sözünü sürdürürdü. (Ah o zamanlar geçti geçti bir yaz günü istasyona değin gelen ninemi kucaklayıp kaldırırken bizi almağa gelmiş olan babam annesini kucağına alıp arabasına bindirir arabacı çocuğa sürmesini söylerken ninem gözyaşları içinde başını mendiline gömerken bir daha buralara dönmeyeceğimizi ninemin o kış öleceğini İstanbulu kıran savaş yıllarında Dereciğe gitmenin artık düşünülemeyeceğini küçük halamın her zaman içtiğinden bir yudum fazlasını içmeden saatini dikkatle sevgiyle taparcasına kurup kılıfına yerleştirip başucuna bıraktığı herhangi bir gecenin sabahında artık uyanmayacağını büyük halamın babama ha-

ber bile vermeden evi satıp bir sabah kapımızda lokmaların artık dört boğaza ancak yettiği kapımıza dikileceğim bilmiyordum. Bamyacıların kızını yanıma çağırıp sümüklü burnundan sümüklü dudaklarından yıkanmaya yıkanmaya yaraya boğulmuş sümüklü dudaklarından tiksindiğim halde bir on paralık vererek salt hoşuma gittiği için ninemi de anamı da kızdıran o bacaklarımı kaşıtma işini bir daha yaptıramayacağımı bilmiyordum evet ya bacaklarımı kaşıtırdım ya da başımı bayılırdım öyle tatlı tatlı kaşınmaya Bamyacılarm kızı da beni sever şehirli komşumuz diye över benimle oyun oynamağa can atardı ama ben o sümüklünün yanımda oyun oynamasına dayanamazdım tabiî ancak deniz kıyısında bağda bacaklarım güneşten yanıp kaşındığı uzun örgülü saçım sıcakta ağır gelip çözdüğüm zamanlar kaşımasına razı olurdum- O bağlara salkımdan salkıma gidip birer tane ama yalnız birer tanecik tadarak doyduğum günler deniz kıyısına inip erkeklerin gelemediği yolun geçtiği iki kaya arasının bile birkaç peştemalla kapatıldığı yüzüp açıldığım arkamdan annemi acı acı bağırttığım günler bir daha gelmedi gelmedi bir daha. Savaş yılları babamın da ağabeyimin de canını aldı anamla ben gene de, yaşayacak gücü bulduk kendimizde ama o

eski günler bir daha gelmedi bir daha gelmedi...) Anamın, dışarıda içen babama bakarken neler düşündüğünü hâlâ tasarlayamıyorum ama. Ölümünü özlediği zamanlar olmuştur sanırım. Bana çocukluğunun ışıltılı öyküsünü anlatırken o adama, pencere parmaklığını örten tel kafesin ardında göksü gümüşsü titrek ağın ötesinde içkisini içen adama şaşkınlıkla baktığını sezdiğimi biliyorum. Bir o kadarını... Bugün bile anlayamıyorum o adama varışını. Ama iyi bir adamdı. (Bana başkalarının babası gibi her akşam bir şeyler taşımaz, istediğimi ağlasam da yırtmsam da almazdı. Ama birdenbire yolda giderken beni herhangi bir şey almakla sevindirebileceği aklına gelir gelmez alırdı, dergi olsun kâğıt helvası olsun, balon olsun bayramlarda bayrak olsun. Belki severdim belki de sevmezdim, hâlâ bilemiyorum. Onun ölümünü istediğim zamanlar oldu ama, ölümünü istedim anamla başbaşa kalmak istedim. Beni kırdığı zamanlar, beni kırdığı zamanlar çok olurdu, beni kırdığı zamanlar ölmesini isterdim. Ama belki de her çocuğun isteyebileceği gibi değil, ölmesini kaskatı kesilmesini evden alınıp götürülmesini bir daha dönmemek üzere götürülmesini isterdim, bütün gücümle. Ama anam onu severdi sanırım, hem sever hem sevmezdi. Beni kırdığı za-

manlar, onu kırdığı zamanlar, bizi kırdığı zamanlar çok olurdu, o da onu sevmez belki de için için, utana utana günah işlediğini bile bile ölümünü isterdi. Kavga ederlerdi, çok ettiler ama hiçbir zaman kırıcı kavgalar olmadı bunlar. Biribirlerine hiçbir zaman hakaret etmediler kötü sözler söylemediler. Sabırlı adamdı o. Anam kaç kez beni haşladıydı ona gerektiği ölçüde saygı göstermediğim sevgimi belirtmediğim için. Baban o, der dururdu, baban o. Ama kendi için hiçbir zaman bu sevgiyi bu saygıyı istemedi, annenim ben annenim ben demedi. O zamanlar daha bir şeyler sezmiyordum ama bunları çok sonraları hatırladım da... Hatırladım da ne oldu...)

Gök kararırdı sonradan. Babamın içkisi tükenmezdi. (Bugün ona babam diyebiliyorum artık. Ne öfke kaldı ne kin. Belki biraz acılık. Ona hâlâ kızdığım zamanlar oluyor, kendini aşan ölümünden öteye çağların sonuna değin uzanabilecek bir sorumluluğu bilmeden düşünmeden yüklenmiş olduğu için, ama bu kızma da kızma sayılmaz biliyorum, acılık demek daha doğru olacak. Anamın, savaş yıllarında babasının ağırlaştığı bir gece ilâç almak için, yabancı askerlerin sarhoş olup yıkıldıkları sokaklardan adam geçirmedikleri Senegal'li askerlerin söylentilere göre genelev-

lerin birinde bir kadının göğüslerini ısırıp kopardıkları kadını öldürdükleri günlerde tanıdık bir eczacının evine gözünü kırpmadan giden anamın o adama varışını hâlâ anlayamıyorum. O mühendisten sonra, düğünlerine birkaç gün kala bir otomobil kazasında caddenin orta yerinde kanlara boğulan adamın, babamın —bunu ilk olarak açıkça düşünebildim— babanım can verdiğini başucunda durup gören, yüreğinin durduğunu anladıktan sonra düşüp bayılan kadın o adama nasıl varırdı? Bana baba olarak onuverirken, benim için börekçiye katlanırken gerektiği anda kendine bir hayat kurabilmiş, kadınların çalışmağa yeni başladığı günlerde bir erkek gibi para kazanmasını bilmiş olan kadındı sanıyorum. Ama o adama varıp Sarıkuma yerleştikten sonra da penceresinin önüne oturarak işlerinden artakalan saatlerini düşlere, artık bir daha yüzüne çıkamayacağı bir denize dalıp yüzerek, gitgide batarak, dibi hiçbir zaman bulmadan, bulsa da ayaklarını dibe vurun kendini yukarıya atacak gücü duymak bile istemeyen, evinden çıkmayan, yaşıtım çocuklara korkunç masallar anlatan, nereden çıktığı belli olmayan saraylı hanım lâkırdısını yüklenen kadiri oldu. Eski kadınlığın ilencini de yüceliğini de taşımağı taplayan bir kadın. Ba-

banı Reşit Börekçi'ye çocukçasma bile olsa saygısızlık etmemi, gereken sevgiyi göstermememi telâşla, sinirlilikle karşılıyordu. Kendine güvendiği için benden öyle bir şey istemiyordu. Boğazdaki yakım, kâtiplikle başlayarak yükselen bir adama kız yeren bir babanın yalısı olmasına alışmıştı; Derecikten gelen adam zeki çalışkan sadık bir adamdı ama yalı anneannemin babasmmdı, efendiliğin ana yoluyla geçmesine alışıktı anam. Ama dedem yalının efendiliğini pek yapamamış, savaşın yıkıntısı başlarken yalı satılmış şehre inmişler. Oradaki evde önce o ölmüş sonra da dayım. Anneannem ailenin kuruyan erkek damarlarını gömerken kendi gücünü göstermiş ama o damarların yerini tutma görevi de anama kalmıştı, o zaman kadın yolundan geçen efendiliğin tadını tattı anlaşılan. Ama o da yenilmek istedi sonunda. Ona vardı. İyi bir adamdı ama...) Kavkıhr, küçücük içki sofrasının altından bacakları karşı göbeğe uzanırdı. O zamanlar, pencerenin ardında ikimiz de susmuş olurduk. Bizi bir kez bile çağırmadı yanma. Her sevi sofrada olurdu. Yedekler de. masanın ardında kaldığı için görünmeyen bir sehpanın üzerinde dururdu. Kavkıldığı. bacaklarım uzattığı, sofranın üzerindekilerin artık bittiğim anladığımız zamanlarda, eli uzanır,

aranhktan bir tutam kiraz, üzüm, erik çeker yaratırdı. Karanlığın doğurduğu bu yemişleri az sonra • seçemez olurdum zaten, gök büsbütün kararmış, gözlerim uykulanmış olurdu. Anam suskunluğunu bir iç geçirişle deler, sonra korkuyla, daha doğrusu ürkeklikle o deliği hemen yamar, elimi sıkıştırırdı avucunda. (kavgalarının sonunda çenelerini kasarak yanıma gelir beni kucağına alır pencerenin önüne yahut anneannemin odasına götürür orada sessiz sessiz ağlardı beni göğsüne bastırarak. Senin için katlanıyorum bütün bunlara, senin için katlanıyorum deyişini hâlâ kulaklarımda duyuyorum. Dışarıda ağustosböcekleri yeşilliğin aralarında titreşen sıcak havayı vmlatırdı.) Tek dayanağı olmayı daha o zaman öğrenmiştim. Ama benim de bir o denli ötelere uzandığımı, tahtaperdeyi, kuyunun çıkrığını, damları, gümüşün örttüğü karanlık yeşillerin durmadan için için kaynaştığını bildiğim Meryemin kurbağalı havuzunu aşarak göğün büsbütün karardığı, koyu bir isin altında yatan köy sınırı mezarlığını, o mezarlığın ötesindeki —bana yasak olduğu için karış karış bildiğim— kırları bir sıçrayışta aştığımı bilmeden bakardı yüzüme, (benim dalgm bir çocuk olduğumu bilirdi ama kendi düşlerine dalıp suyuna dönen balık gibi büyük kuyruk vuruş-

larıyla karanlıklarına daha da saplandığında benim dalgınlığımı da unuturdu, dalga geçmeme kızan babamdı yani Reşit o istemezdi dalga geçmemi o engel olurdu bir köşede sessiz oturmama o dayanamazdı o kıskanırdı düşlerimi onun yüzünü gördükçe düşlerim kesildi yıllar boyu kesildi kısırlaştı, o kıskanırdı, annemse benim daldığımı bile farketmezdi belki...) Ben oralardan bir daha dönmez, beni bana çok bir düşünce payı vermeden bu denli sevdiği için içerler, (çocukluk duyarlığım birçok şeyleri anlamama yardım etti ama birtakım şeylerde de ne denli yanıldığımı anlayınca...) ta yukarılarda, iki havanın ara döşeğinden bahçeye, rakı içen babama, durmadan dinlenmeden, tüketmeden, tükenmeden, ertesi sabah fırınına gidip börekleri satıcı çocuklara dağıtacağım, bir zamanlar börek sattığı başka başka yerlerde aynı anda birkaç çocuğun eliyle böreklerinin satılacağını düşünmüyormuşçasma içen adama bakardım, (anam Sarıkuma ilk geldiği zamanlarda babamın bir tek yardımcısı varmış, Allah rahmet eylesin Bebekçi Osman, o da kaçınca yalnız kalmış yıllarca bu işi kendi kendine yürütmeğe çalışmış, o zamanlardan tek hatırlayabildiğim akşam üzerleri eve gelince yorgun argm çöküşüydü, son-

ra da anamı bir köşeye çekerek heyecanlı heyecanlı bir şeyler anlatışıydı, hâlâ açıkça hatırlayabildiğim, seçikçe görebildiğim tek yüz anamın yüzü, yorgunluğunu bile unutarak bir şeyler anlatan bir âdamm karşısında anamın yüzü, dalgın, inanmaz, düşlü... Sonraları toparlandı, istasyonda börek satmaz oldu artık, Sarıkumun başka başka yerlerinde çocuklar satıyordu onun böreklerini, kendine güveni önce meydana gelen sonra da pekişen adamların bolartısıyla içiyordu artık o günlerde.) Ama başını gökyüzüne kaldırdığı zaman (yaşamış olduklarını, yaşadığını unutup ancak yaşanacak günlerini düşünen bir insan olduğunu daha o yaşımda sezmeğe başlamıştım, iyi yürekli bir adamdı ama beni gene de sevmezdi) düşlerin ayakta tuttuğu bir torbaydı. Beni gene de sevmezdi (iyi bir adam olduğu halde) beni düşlerine hiç sokamadıydı d'a ondan. (Düşlerini hiçbir zaman gerçekleştiremedi sanıyorum, düşlerinin gücü yetmeyeceğini belki de bildiği iriliğinden, böreklerini kendi satacak yerele çocuklara sattırması onu düşündürmüyordu bile, savaşı, sıkıntıları atlattık, bıraktığı börekçiliğe bir daha döpmedi, îstanbula giderek yeni yeni atıldığı tecim işlerinde kendini sınamak istedi battı, düşlere erişememişti gene, düşleri gene ondan yüzlerce adım

ileride koşuyordu, beni sokmak istememişti onlara yardımımı istememişti ama beni yetiştirmeği de kendine borç bilmişti, belki yardımımı isteseydi belki isteyebileydi belki ben de bir şeyler...) Bense o zaman, kaçmayı düşünerek, neden kaçmak istediğimi bilemeyerek saatleri anamın dizleri dibinde geçirirken uykuyla birlikte burnuma sararan, gürleşen, çatlayan kırın kokusu gelir; anamın özlemlerinin ötesindeki çölü, kıskançlık yazısının yaban yaratıklarını canlandırıp semirtirken, bir gün çıldıracağımı bilmeden, kudurgan bir yalnızlığın öte sevinçlerine bilisizliğim içinde dalar, babamın bu yıldızları sönmüş karanlık içinde hâlâ durmadan dinlenmeden, tüketmeden, tükenmeden içmesine tutulurdum.

Yıllarca sonra, bir sabah, ağır hasta olduğunu söyleyen müdürün (ben durmadan sabah onu biraz rahatsız bırakmıştım ama bir şeyi yoktu neden çağırıyorlar acaba? ilâcı da evde ilâç da alacak değilim sabah bıraktığımda biraz rahatsızdı ama başkaca bir şeyi yoktu neden çağırıyorlar acaba? diyordum) bana bir izin kâğıdı imzalayıp eve gönderdiği, orada onu çenesi bağlı bulduğum gün anamın hıçkırıkları içinden gelen bir aydınlığa doğru aktım, (anamın hıçkırıklarında ölümün acılığından çok derin eski unutulmuş örtülmüş çev-

resine giden yolların bile unutulmuş olduğu bir pişmanlık vardı sanki, ona kötülük etmiş de ona ağlıyormuş gibi, onu yitirmekten çok düşlerini ayakta tutmağa yardım etmediği kendi düşlerine daldığı için pişmanlık duyuyormuş gibi, düşlerine karışmak onu yalnız bırakmamak beni de ona doğru itmek zorlamak elinden gelebiiu/di belki hiç değilse ömrünün bir yerinde bir anında onu yapabilecek durumdaydı belki ama yapmamıştı biliyorum düşlerinin tümünün bana dayandırılmış olduğunu o zamanlar bile sezerdim.) Artık ona, içtiği için, karanlıkta bizleri unutarak hiç gerçekleştirmeyeceği düşlerine daldığı, anlaşılmamış, ezilmiş, ne yapmışsa yaranamamış bir adamı oynadığı, hattâ o anda anama, benden başka tutunacak asılacak ilenecek kızılacak sevilecek bir şey, bir varlık, bir etten kemikten bahane bırakmadığı için bile kızmamanın, kızamamanm iki bulut arası yolunu buldum, (onu sevmiş miydim sevmemiş miydim, hâlâ düşündüğüme göre önemli demek, o gün, anamla kavga etmelerinden sonra parasızlığının acısı içinde ömrünce gidip oturmadığı, bir kez bile gece olup eve dönmediğini bilmem, ömrünce gidip oturmadığı bir parkın sıralarına sığındığı gece, onu saatlerce bekledikten sonra anamla sokağa çıkıp karakol karakol

dolaşarak kaza olup olmadığını sorduğumuz gece ağaçların karanlığında yalnızlığının doruğunda süzük süzük duran adamı bulduğumuz zaman ne onu yitirmenin ne de daha sonra bulmanın acısını sevincini duymuştum, kızmıştım ona, anamı da beni de böylece duygulandırmağa kalktığı için, bunun ne boş bir şey olduğunu bildiği halde gene de yapmaktan başka bir şey düşünmediği için kızmıştım ama eve döndüğümüzde, onlar soyunup yattığında ben ağlamağa başladım,hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladım, öldüğü gün de ağlamadım oysa, ağlayamadim, ama o gece onları yataklarından kaldıracak yanıma getirecek denli hıçkıra hıçkıra ağladım durdum, bana sarılıyordu, ağlama oğlum diyordu bir daha yapmam bir daha bırakmam hep yanında kalırım diyordu, ağlamamı bir çocuğun ağlamasıymış gibi kesmeğe kalkmıştı, yanımdan ayrılmıyordu başımı okşuyordu, bense neden ağlamıştım o gece hâlâ bilemiyorum, ama gene de bağışlayamıyordum bu yaptığını, bilmiyordum neye ağladığımı...) Babam geride kalmıştı, Suat da başkaları da. Gönül yordamıyla yürümeğe başladığım yolda babamı çabuk unuttum. Hiçbir zaman kıskanç olmamıştı, düşlerimden başka bir şeyi kıskanmamıştı, onları da belki kıskanmamıştı ya, kendi düşlerinin bana kapalı

tuttuğu kapısının berisinde kalan her şey için bana güvenmişti, yani güvenin ötesinde, güvenin bitmesi gereken yerde güvenmişti bana, güvenin hiçbir değerinin kalmadığı, varlığı ile yokluğunun arasında kıl denli ayrım olmayan bir yerde güvenmişti. Güvenin, öldüğü yerde başlayan yıkmttsını anam düşlerinde işledi, besledi.

Anam bana güvenmedi, biliyorum, biliyordum. Biribirimizi sevdiğimiz için. Ama ben sevdiklerime güvendim. Yanılmışım güvenirken. Güvendiğim için değil, eksik sevdiğim, sevmesini bilmediğim, sevginin kıyısında yaşayan çakıl kişileri denizin parçası sayıp saygıdan fazlasını gösterdiğim, sevgiyi onlara da sıçrattığım için yanılmışım. Bunu düşünürken bile yanlışlığa boğuluyorum. İnce hesaba kaçtığım için.

Bugün, çıldırdıktan, sevdikten, yanıp yıkılıp yeniden doğrulduktan, sonunda benim için yürünebilecek, tekliğinde şaşırtacak denli öteki yollara benzeyen tek yolu bulduktan, erincin taşırıcı garipliğinde Yehuda'yı anladıktan sonra her şey kolay geliyor. Bundan sonra güçlüğe rastlamayacağımdan değil, aşkın tüketilmez güçlüğünü bildiğim için kolay geliyor.

Yehuda îsayi ele verirken öpmüştü. Hainliğinden değil, İsayı sevdiği, kıskandığı, kendi artı onbir kişiyle paylaşmağa yanaşmadığı, onu, kendini aşan, onbir kişiyi de İsayı da aşan bir düşe bırakmağa razı gelmediği, ele verişinin onu öldüreceğini bildiği için öperek ele vermişti. Öpmekten başka bir şey düşünemediği, ölümün, açıldığını bilmediği eşiğinde duran İsayı uğurlarken kavurucu sevgisini başka hiçbir şeye güvenemediği, yükleyemediği, kurban edemediği için öpmüştü. Onu ölüme yollamadan çıldırmamak için. Ama öptüğü günün gecesinde gırtlağını soluksuzluğun sonsuzluğuna bağladığı zaman, İsanın öleceğinden emindi. Aşkın küçüklüğünden, cılızlığından başka bir köşesine tutunamamış, yakamozunu kendine göksel bir besin bellemişti. Güvenememişti kendisine güvenene; kıskanmıştı onu, ötekinin kıskandığı gibi. Öteki yani,

RÂNÂ

Ben onun her şeyiydim. Biliyordu, biliyordum bildiğini. Yolumuza bir ağustos güneşi gibi kavurucu, kurutucu Müşfik çıkana değin. Değdiğini eriten sıvılar gibi çıktı yolumuza. Rahattık, rahat değildik belki ama o kandırıcı rahatlığımıza inanmanın rahatlığı içinde kaygısızdık. Küçük kaygılarım, kıskançhk-

larım ördek tüylerinin üzerinde yuvarlanan boncuk boncuk duru sulardan farksız, süzülüp duruyordu üzerinde. Ben onun her şeyiydim. Gönlünde benden başkasına yer olamazdı...

MÜŞFİK

Rânâ gibi. Hâlâ anlayamadım onu. Yahut, anlamaktan ürküyorum. Olanaksızlığı destek edinen bir öykü yağmurun altında da başlasa, bozkır güneşinin altında da başlasa, olanaksız temeli, en olmayacak yapıyı en atak çıkıntısında çatlatıverecektir. O atak çıkıntıyı açıklamak için uğraşmaktan ürküyorum. Değmesine değiyor. Tekelci, kıskanç sevgiyi başka bir ucundan çözmeğe çalışmalıyım...

DİLÂVER

Beni gene unutmağa başladı. Artık yanıma uğramıyor bile. İstediğim olmuştu. Evini bırakıp gene bana dönmüştü, (beş sokak otuz dokuz kapı ötedeki evi bırakıp gene bana dönmüştü bir akşam, doğruca eski odasının kapısına doğru yürümüştü, açmış, bakmış, kapıyı gene ağır ağır örtmüştü ama artık kendi çılgınlığı da uysallaşmıştı onun için besbelli, onunla da barışıktı, benimle de.) Uçuyordum sevinçten. Erinci buldum, mutluluğu öğren-

dim diyeli beri bana dönmesini bekliyordum. Bir gün (ben hiçbir şey söylememiştim sevinçliydi yalnız ona bakıyordum yüzüne bakıyordum içinden bir güzellik bularak yeniden ışıyabilen harap yüzüne bakıyordum) birdenbire (ben böyle bir şey sezdirmemiştim bile hiç sıkmak istemiyordum onu artık yitirmiş olmayı kabul ediyor gibiydim öyle duruyordum artık) anne ben bu evden çıkıp yanma geleceğim dediğinde (Tanrım sen biliyorsun sen gördün en ufak bir şey yaptım mı öyle bir şey söylemesi için ağzımı açtım mı en ufak bir kırgınlık sezdirdim mi ona) ne söyleyeceğimi bilememiştim sevinçten, (uçuyordum uçuyordum geçen bütün acı yılları unutmuştum, anne bu gürültüleri duyuyor musun ölmek istemeyen ölümden kaçan ama ölmeleri gereken bu insanların seslerini duyuyor musun dediği bunları derken yavaş yavaş korkulu gözlerle pencereye bakarak odanın perdelerin loşluğunda kalan köşesine sığındığı o güneşli sessiz kokulu sıcak akşam üzerinden çok önce başlayan Reşitin ölümüyle bile değil ondan bile önce başlayan o garip sinirlilikle açılan acı yılları unutmuştum, önce gençliğine yaşına sonra da anlayamadığım şeylere yorduğum o sinirlilikle başlayan Reşitin ölümüyle yeğinleşen o kemik katıhğındaki acılık hastalığm-

da zehire dönen utancın yüz kızartısının suçluluğun nedeninin bilisizliği içinde çöreklendiği köşeden ok gibi fırlayan sokan uyuşturan kaskatı eden suçluluğun damıtıla damıtıla —bilinmeyen bir ocakta bilinmeyen bir erekle damıtıla damıtıla— zehire dönüşen acılık yılların arasına yatıyor benden uzaklaşıyordu.) Ama sonraları, bir gün (sonraları değil bir gün değil eve geldiğinin ertesi günü ama o ilk gün bana ne de uzun gelmişti neler de sığdırmamıştım ben o güne) sevdiği de eve geldi, (sevdiği demenin hiçliğini güçsüzlüğünü ben de biliyorum ben de biliyorum belki arkadaşı desem dostu desem onun dediği gibi dost desem dost sözünün içine onun sığdırdıklarından çok onun düşündüklerinden az şeyler sığıştırmadan dost demeliyim, yıllar boyunca onların yüzü değişti ama Müşfiğin onlarda aradığı onlarda bulduğu değişmedi galiba, bir de benim böyle şeylere ne akıl ne de gönül erdirebildiğimi söyler, dostu geldi demeliyim.) Onu Müşfiğin istediği gibi ağırlamak için elimden geleni yaptım, Müşfiği sevindirmek eski bağlarımızı (zamanın koparır gözüküp koparamadığı ancak gevşettiği çok gevşettiği beni bile kandıracak kertede gevşettiği bağları o doğmadan önceki karın yüreğimin atmağa başladığı zamandan beri elimi kolumu bağlayan

bana her şeyi başka türlü yaptıran bağları) yeniden bağlamak istiyordum (onu yeniden kendime bağlamak istiyordum yıllar boyunca iyileştikten sonra benden ayrı kalmasının bütün dev acısı içinde durmadan beklediğim istediğim can attığım şeyi yapmak istiyordum her şeyini benden yeniden bekleyebilmesini bana her istediğini yaptırmasını ömrümü tümüyle onun eline vermeği istiyordum), içmesine (dokunduğu halde doktorlar hep beni bir köşeye çekerek söyledikleri karşılarındaki sanki herhangi bir hastaymış gibi bana önem vererek özlediğim ama elimden yitirdiğim bir önem vererek içmeme]i içerse de az içmesine dikkat etmelisiniz hiç değilse çok az çok az dedikleri halde) yemesine yalnız kalmasına odaya kapanıp beni görmek istemediğini belli ede ede konuşmasına (çok sevdiği insanlarla konuştuğu zaman benim girmeme sinirlendiği ölçüde az şeye sinirlenmiştir bilirim bir zamanlar buna katlanamazdım girerdim birdenbire odaya bir şeyle bir şeyle korkunç bir şeyle karşılaşmağı beklerdim neredeyse onu kanlar içinde yerde yatar görmeği beklerdim ama hiçbir şey görmezdim asık öfke yağdıran yüzünün sessizliğinden başka bir şeyle karşılaşmazdım sonra sonra buna da katlanmağı öğrendim artık odaya hiç girmiyorum kapalı ka-

pınm ardından yıllardır unuttuğum bir yumuşaklıkla sesinin sönüp kabarmasını tatlı dalgalanışını öteki sesin noktaladığı o bütün çağlar kendininmiş gibi tutulmadan takılmadan akan duru mırıltıya kulak veririm) saygı göstermeğe çalıştım, elimden geleni yaptım, anne bana masal anlat demesinin boş umudunu kurumuş göğsümde gizlemeğe baktım artık, hiçbir şey istemedim ondan Tanrım tanıktır (hiçbir şey hiçbir şey ona ağırlık verecek onu köstekleyecek hiçbir şey), yalnız tek bir şey tek bir şey bekledim, sevinmesini (sevinmesini beni yeniden eskisi gibi sevdiği gibi sevmesini), gene öfkelendi bana bu gece, hiçbir şey söylemedi bağırmadı çağırmadı ama öfkelendi bana, ne yapayım tutamadım gene kendimi ama neden yaptım bunu, iyiliğini istediğim için değil mi,

bu gece Talha'mn geleceğini söylemedi, eve gelir gelmez çok yorgunum anne dedi gitti yatağına uzandı (belki bir saat kapısının önünden sık sık geçtim durdum gözleri tavana dikili yüzü bir gülüyor bir asılıyordu önce korktum sonra bir şeyler andığını anladım kimbilir aklından neler geçiyordu o anda ama yüzü gitgide asıldı gülmez oldu aklından geçenlerin acılığı etime battı neden dertli acaba bu gece

diye düşündüm neden sıkılıyor acaba) ama Talha'nın geleceğini bilmiyordum ki,

sonra daldı uykuya vardı, girip üstünü örtmek istedim kedi koltuğunun altına çöreklenmişti onu kaldırdım ama üstünü kendi örtmüştü bana hiç pay bırakmamıştı, kapısını örttüm, neden sonra Talha geldi,

geleceğinden Müşfiğin haberi olup olmadığını sordum, varmış, beni bekliyor dedi, o zaman ben de uyumakta olduğunu söyledim, öyle mi dedi Talha (yüzündeki şaşkınlığı hemen sevince sonra da kaygıya dönüşen şaşkınlığı hâlâ görüyor gibiyim), uyandırayım mı diye sordum, (Talha çok iyi bir çocuk ilk gördüğüm anda sevdim onu Müşfik ne olurdu başından beri onun gibilerle düşüp kalksaydı, o zaman bu olanların hiçbiri olmazdı belki de, hayır Tanrım hayır bağışla beni bunlar olmalıydı alnıma alnına yazılmış şeyler idiyse, bağışla beni), çok iyi çocuk Talha aydınlık gözleri var açık bir yüzü var güldüğü zaman sular akar gibi olur, Müşfik de çocukken öyleydi ama sonraları gözlerinin rengi döndü koyulaştı alnında ağzının kenarlarında çizgiler belirdi benim eski oğlumdan birşeycikler kalmadı geriye, sonra o hastalık o hastalık, Talhanm da yüzü kırışıklar içinde ama boğazı

kurumamış, hâlâ gülerken sular akıyor gibi, Talha gök gözlerini indirdi bana doğru, uyandırmayın dedi, odasına girdi sonra yatağının başında durdu baktı öylece, örtünün kayan bir köşesini düzeltti, ben düzeltememiştim, baktı elini uzattı yüzüne doğru sonra çekti, gözleri üzgündü ama ağzı sevinçliydi, ayaklarının ucuna basa basa çıktı, bir daha sordum uyandırayım mı diye, uyandırmayın diyeceğini biliyordum, öyle dedi de, oturun biraz bekleyin dedim, ince çocuk olduğu belli zaten, oturdu, Müşfiğin birden uyanmasını beklemiyor değildi besbelli kulağı kirişteydi ama Müşfik Talha yalımdayken uyanmadıktan sonra hiç uyanmazdı, onu nasıl sevdiğini biliyorum ama uyandırmağa da kıyamadım, zaten Talha demedi mi uyandırmayın diye, oturdu biraz bekledi kalktı gitti sonra, gideli beş on dakika olmuştu Müşfik gürültü ile kapısını açtı, gözleri büyümüştü, anladım, o sormadan ben söyledim Talhanın gelip gittiğini, yüzü bozuldu ağlavacak sandım, elimi uzattım, banyoya girip kapısını yüzüme çarptı, uyandırmak istemedim dedim kapının arkasından, uyandırabilirdin dedi beni ne bos şeyler için uyandırmışsındır dedi sarıcizmelinin biri için bile gelir dürter uyandırırdın dedi, Talhaya sordum dedim o da seni uyandırmamı istemedi, sor-

mayacaktm dedi ne zaman sordun şimdiye değin dedi Talha için ölüm döşeğinden yekinebileceğimi bilmiyor musun sanki dedi kapının ötesinden, ama Talha da uyandırmadı dedim, ince çocuk olduğu için tabiî dedi uyandırmak ister mi o hiç uyandırmak sana düşen bir işti dedi sustu sonra, ceketini giydi fırladı evden, Kıskanç diye bağırıyordu gözleri yüzü sessiz ağzı Kıskanç diye uluyordu Kıskanç, ah neden sanki sevgime iyiliğime kapıldım da öğin dedi Talha için ölüm döşeğinden yekinebilekelendirdim onu, yaranamadım gene yaranamadım ona, tutup uyandıracaktım bağrıma taş basıp, (uykusunu bölecektim ama öfkelenmeyecekti, doktorlar öfkelenmesinin de iyi olmayacağını söyler dururlardı bir zamanlar tabiî ona dikkat edemedik hiçbirimiz, ama öfkelenmeyecekti hiç değilse, bu öfkeyle fırlamayacaktı sokaklara, ben gene yapayalnız kalmayacaktım, onu üzmeyecektim, Tanrım nedir bu çektiğim, suçum ne günahım ne ne yaptım ne ettim ben hayatımda Tanrım neden neden...)

TALHA

Merak ettim. Sabah görüşmüştük, hasta falan değildi ama gene de kaygıyla sordum hasta olup olmadığını. Annesi hayır deyince

rahatladım. Yorgundu uyandırmak istemedim. Annesi çok istedi ama bırakmadım (annesini üzmek de istemedim sezdim uykusunun üzerine titrediğini ama ben de uyandıramazdım ben hiç uyandıramazdım). Onu bir daha gördükten sonra konuşmayı başka bir güne bırakabilirdim. Biraz oturdum ama uyanmadı kendiliğinden. Gittim. Kahveye oturdum. Kapılarının karşısındaki kahveye. Kapıdan fırlamasını bekleyerek. Kahveyi soğuta soğuta içtim. Gözüm kapılarına mıhlanmıştı. Çıkmadı. Kalktım, eve döndüm. Uyandırmadığıma nasıl üzülüyorum şimdi...

MÜŞFİK

Soluk soluğa, kestirme olsun diye arsadan geçerken bunlar geldi aklıma. Nasıl da anmışım bugün bilmeden nasıl da hepsi aklıma gelmiş. Birden bir daha Sarıkumun toprağım buldum arsanın toprağında, çatlaktı, otları diplerinden sararmağa başlıyordu. Aydınlık gecenin içinde sarılıklarım seçebiliyordum. Koku salıyorlardı. Kinsiz, kıskançlıksız bir kokuydu bu. Öfkem ağır ağır söndü. Kıskanmalarıyla kıskançlıklarıyla bana acı verenleri andım. Ona daha temiz gidiyorum böylece. Öfkem söndü. Onlar, eksik kişilerdi. Ben onun yanma daha tam, daha bir bütünlük içinde

gideyim, onun eksiksizliği benim de eksiksizliğim oluyor.

Anama güvenmem doğru olmadı. Bu küçük kıskançlığı ondan beklemezdim ama yapabileceğini de düşünmeliydim. Hâlâ uyku içindeyim.

TALHA,

Gözleri uykuya boğulmamak için iri iri açılmıştı kapıda beliriverdiğinde. Dili hâlâ, dolaşık duyguların arasında peltekleşiyordu. Niçin yaptın bunu dedi. İlk. söylediği bu oldu. Neden yaptın bunu,hakkın yoktu dedi.Bakıyordum yüzüne, (susturduğum bütün sözlerimin yüküyle dolu bakıyordum yüzüne, seviniyordum.) Gözlerini gözlerime dikmek için çaba gösterdiği belliydi. Bütün gün seni bekledim, nasıl hakkın olur uyandırmamağa, yapma bir daha dedi. Başımı salladım, ne diyebilirdim. Gözlerinin içinin yandığını ben duyuyordum (o ikiliğin birliği dediği hal içinde; yanan gözlerine bakan gözlerim yanıyordu; o da sussun istiyordum ama susmuyordu konuşuyordu tutularak da olsa söylediği sözlerin ardı kesilmek bilmiyordu), anama cok kızdım dedi, böyle söyleme büsbütün üzülürüm zaten seni uyandırmadığıma üzüldüm dedim, sen işine bak sen dedi, kolumu sıktı (gene susamıyor-

dü susamıyordu ama işine bak sen demekten başka bir söyleyecek söz bulamayacak hale gelmişti anlıyordum ne demek istediğini işime bakacaktım zaten istediği oydu çünkü, inanılmaz bir sevgi gücü içinde hem ağzı durmak istemiyordu hem de kolumu sıkıyordu sözlerin güçsüzleştiği yerde başka bir şey yapamıyordu), sustuk ikimiz de. (neden sonra ikimiz de sustuk bakıyorduk.) Bir daha yapma, hakkın yok dedi bir daha. Dik dik bakıştık sonra, yumuşak yumuşak. Dahfi sonra gitti. Karanlığa karıştı. Rahatım ama, rahatım.

MÜŞFİK

Yehuda erkek gibi davranmış hiç değilse.

RÂNÂ

Akşam üzeri yolda yanımdan geçti ama görmedi beni. Ne denli dalgın olduğunu biliyorum. Gene de bir ara, görmezden geldiğini sandım, kızdım. Sonra vazgeçtim öfkeden. Artık yapacağımı yaptım. Görmezden geldiyse de —ki gelmedi, eminim şimdi— artık her şeyin bittiğini o akşam anlatmış olmadık mı biribirimize? Ben de sanki neden o Talha denen adamı taş yapıp başına attım? Ona kızıyordum, kızmasını da istiyordum ama o son taşı da oynadıktan sonra oyunu kazanmaktan vazgeçmiş olduğumu bilmeliydim. Hem bilmiyor

muydum sanki? Oyunu o kesintiden sonra sokakta ilk selâmladığım gün elimden kaçırdım. Bu işi ne denli umut içinde, düzen içinde yaptırma da, bir yerde ipin elimden kaçacağını bilmeliydim. Ondan nefret etmek, onu baltalamak kaldı şimdi elimde. Ama bunu da yapayım mı yapmayayım mı, karar veremiyorum. Bundan sonrası, mutluluğumu, kocamı, sevgimi kıskanmak değil, onu kıskanmak olacak. O da farkında bunun. Artık vazgeçmeli.

Ama ortaya çıktığı güne değin ne iyiydik. Onu nasıl bekledik. Sadunla tanışıyorlardı, bir kez görüşmüşlerdi. Sadun onun sözünü çok etti ama yazışmadılardı uzunca bir zaman. Sonuna değin yazışmaz olalardı ya... Sonra Sadun yazmağa başladı, başladı o hikâye. Bir akşam eve dönünce onu kapının önünde bulduk. O gece, ertesi gece, daha ertesi gece —geceler ardarda sıralandı, haftalar aylar sıralandı— biribirlerini seviyorlardı- Kıskandım, dayanamayacak denli kıskandım. Evden uzaklaşması için kurduğum oyunda hepimiz çalıştık. O bile bu çalışmaya katıldı. Bilmeden. Uzaklaştırdım ama bir gün gene geldi. Sadunsuz yapamıyor edemiyordu. Bunu anladım, Sadunu ele geçirmem gerektiğini bildim. Bir su gibi sızıyordu aramıza artık. Ördek tüyleri suyu emiyordu. Sadunun benim olması için

Müşfiğin bir kusuru çıkmalıydı ortaya. Çıktı da, daha doğrusu, çıkardım da...

SADUN

Bu gece nesi var gene... Bir saattir radyonun başında düğmeleri karıştırıyor, eviriyor çeviriyor, oynuyor, besbelli aklı başka yerde. Oysa böyle olmaması gerekirdi. Yangını söndü artık, karnı kımıltıda, ikiliği büyüyor, bundan böyle herkes görebilecek. İstediği oldu. Yeryüzünden silinmeyecek (o büyük tutkusu doyunduruldu artık bu dünyada iz bırakacak kadının yüceliğine erdi artık) ona saygı gösterecek herkes (kısır dediklerim duymayacak yüzlerine baktıkça, kısır diyerek kendisini çiğnemek isteyen dünyaya karşı duracak alnı açık) hem de benden olacak bu çocuk, bağlayacak beni, yanından ayırmayacak. Hoş, çocukların bile bir adamı karısının yanında tutmağa yetmeyebileceğini gördü. Gördü de döndü dolaştı Müşfiği oradan vurmağa kalktı. Neyse geçti bunların hepsi. Bunlardan sonra olanlar da geçti. Müşfik nedense yılbaşı gecesi bir daha göründüğü halde ayağını gene kesti bir iki hafta içinde. Herhalde yaptığı denemenin boşluğunu anladı. Onunla artık bir daha geçi ilemeyeceğini anladı, (bunu anlamayacak ne vardı sanki artık anlamış

olması gerekirdi evet yeniden denemek istedi ama kimseye yaramadı sonunda...) Zaten son gelişinde Rânâ onu gene çok sinirlendirdi, besbelliydi. O da oturup alay etti Rânâyla. Beni hiçbiri düşünmedi o gece. (hiçbiri beni sevdiklerini söyledikleri halde ne biri ne öteki beni düşünmeğe katlandı her zamanki gibi ben kavganın dışında kalıyorum kavga benim başımdan çıktığı halde ben dışarıda kalmağa mahkûmum her zaman karışmıyorum ilgilenmiyorum bile diyebilirim yorganı varsınlar istedikleri gibi paylaşsınlar yırtınsınlar istedikleri ölçüde yorgan ben olduğuma göre kendi kendimi örtecek halim de olmayacak tabiî bütün bunların saçma olduğunu biliyorum bütün bunları kendi kendimi oyalamak kendikendime bağışlatmak için düşündüğümü biliyorum ama öyleyim işte ben soğuk soğuk elimden başka şey gelmiyor kendimi sevdirmek isteyen ben değildim Rânâ belki de beni bu soğuk halim için sevdi ama Müşfiğin benden beklediği başka bir şeydi biliyorum ama gene de biliyorum elimden başka bir şey gelmeyeceğini başka bir şey gelmesini istemediğimi varsınlar öyle kabul etsinler beni edeceklerse ben soğuk duygusuz bir adamım karışmıyorum kavgalarına benim yüzümden de çıkmış olsa ama hiç hiçbiri o gece beni düşünmedi) Su-

san karımla alay eden arkadaşımın arasında benim yerim her zamanki gibi belirsiz bir yerdi, bir boşluktu. Konuştuk, gitti. Bir daha da görünmedi. Daha sonra sokakta karşılaştık mı karşılaşmadık mı farkında bile değilim hatırlamıyorum daha doğrusu, unutmuş olmak farkında olmamaktan benim için bile daha iyi sayılır. Ben de aramadım. Eskiden Rânâ ile herhangi bir çarpışma olmasın diye aramıyordum. Ama şimdi, şimdi arasam da ararhasam da (Rânâ çarpışacağı denli çarpıştı benimle bile artık çarpışmaların da bir değeri kalmadı diye düşünebiliriz) herhangi bir şeyin değişmeyeceğini biliyorum. Her şey bitti, geçti. Rânâ'nm artık yalnız bir tek şeyi düşünmesi gerekirdi, büyüyen dirim, içinde (karnının içinde bana olan sevgisinin başkalarına olan nefretinin bile uzanamayacakları erişemeyecekleri bir yerde karnının sayısız ölçüsüz dipsiz derinliğinde) büyükleşeni. Kimden ne alıp vermeyeceği var gene? Ben durumu yüklendim (her şeyi her sözü her hareketi her düşünceyi kimden nereden nasıl gelirse gelsin kime nerede nasıl doğarsa doğsun). Artık ben de mesele değilimdir onun için. Ama gene de bir şey var bu radyonun düğmelerinde. Neyi çözemedi acaba? (bu gece gene bana sırtını dönecek gene konuşmayacak gene düşünecek

gene cıgara içecek kaşları gene çatılacak benimle uğraşmadığına kalıbımı basabilecek durumda olduğum halde sanki kızdığı benmişim gibi sanki bunca şey olup bitmemişmiş gibi davranacak biliyorum bekliyorum)

MÜŞFİK

Rânâ bunu yapamazdı. İki şey düşünebiliyorum. Ya Sadunu benden kıskandı, ya da beni sevdi - daha doğrusu bana tutuldu - demeliyim.

Sadunu kıskanacak bir şey yoktu. Sadun onundu, onu kimse Rânâ'nm elinden alamazdı. Zaten şahin gibi duruyordu başında Sadunun. Neden korktu, onu neden nasıl yıldırdı o hale getirdi, bilemiyorum. Kocasının yükünü yüklenen ilk kadın o değil (kocasının yükünü yüklenmek diyorum bu işe ama aslında kocasının yükünü yüklendiği yok kocasına yük bırakmıyor demek daha doğru olacak, susan kocasının yerine konuşmuyor o, söylenecek bir şey bırakmadığı için belki de kocasına —şimdi hatırlıyorum kocasının yükünü yüklenmek Sadunun terimiydi— herhangi bir şeyi söyletmeden söylediği için susuyor Sadun. Bunu acı içinde yapmıyor hiç biri, ne susan ne söyleyen. Sadun kendini Rânâ'ya yaşatıyor, bir çocuk gibi, kıskanç bir analık havası için-

de) bu yükü yüklenen ilk kadın Rânâ değil elbet, onu yıldırdı demek de yanlış, Sadun belki de bütün varlığıyla yılmağa hazırdı, yahut Rânâ onu hazırlamıştı bu yılgınlığa. Sadunun beni sevmesi (buna sevmek denir miydi) varlığımdan hoşlanması (belki o bile değil)... Rânâ'mn kocası kimseyi sevemez miydi ömrü boyunca? Birinin varlığından hoşlanamaz mıydı? Her anı karısının mı olmalıydı (zaten öyleydi ama Rânâ daha fazlasını istiyordu besbelli), karısmmkinden başka bir hayat karışmamalı mıydı hayatına? Rânâ, Sadunun hayatından herkesi uzaklaştırdıktan sonra kendi kendini ne yapacağını hiç düşünmedi mi?

Hava bayağı serin, üşümeğe başladım. Ağaçların altı büsbütün nemli soğuk. Sırama (karanlık içinde oturduğu yeri insan büsbütün' benimsiyor) kimse oturmasa bari. Şu anda konuşmak istemezdim (kafam karmakarışık ne düşündüğümü ne düşüneceğimi bilmiyorum bir sürü saçma geçti aklımdan ama olsun gene de istemiyorum lâfa tutulmayı).

Talha'ya taş atmasını nasıl bağışlayayım. Nasıl bağışlayayım değil, Sadunun hatırı için bile olsa nasıl aldırmayayım (Sadunun hatırı için diyebiliyorum onu gerçekten sevmiş olduğum için ama gene de düşünüyorum Sadun

o sessiz kıpırtısız soğuk içten gülümseyişiyle bir hatır sözünü düşündürmeyecek denli uzak dururdu). Kötülüğü bu denli ilerlettikten sonra...

(büsbütün serseme çevirdi beni herif, zorla geldi yanıma, zorla oturdu, zorla konuştu, zorla konuşturdu, zorla gitti, karanlığı geceyi yalnızlığı sıkıntıdan kurtulmak için herhangi bir insanla konuşmayı sevdiğini öğrendim yalnız kaldığını bu akşam evinde kardeşine öfkelenip onu dövdüğünü öğrendim kardeşinden başka kimsesi kardeşinin de ondan başka kimsesi olmadığı halde biribirlerini sık sık öfkelendirdiklerini kardeşinin buna saygısızlık etmeğe yeltendiğini onun da dayanamayıp tokadı bastığını öğrendim şimdi de içinin yandığını eve dönmek istediği halde kardeşinin uyumasını beklemek için daha bir yol evine gitmeden sokaklarda ağaç altlarında dolaşacağını öğrendim, bütün bu öğrendiklerimi unutacağım şimdi ama) durmamalı artık burada, anamam bile, düşünmek şöyle dursun, anıları ar dar da dizemem bile.

Yoruldum.

Yakında dolaşmayacağım geceleri, doktorlara uymağa zorlayacaklar beni (zorlayacaklar yok benim kendi korkum zorlayacak biliyorum), karanlıkları zaten çoktan yitirmiştim,

uzun bir süre için başkalarının olacak bu karanlıklar. Benim hiçbir payım olmayacak onlarda.

Talha.

Talha ne yapıyordur şimdi?

TALHA

Hepsi uyudu. Bir beni uyku tutmadı. Karanlık hâlâ yaşıyor (sayısız ölçüsüz kaynarsıcak bir karanlık dirim). Hepsinin soluğu uykunun örneğine uymuş tıslayıcı bir soluk. Karanlık uğultu dalgalanıyor, soluklara uyup kaban yor sönüyor, durmadan yorulmadan (sayısız kaynarsıcak). Bu karanlık ölmedi daha, yaşıyor kalabalığında, bense uyuyamıyorum, ölemiyorum hepsine uyup. Müşfik nerededir şimdi? Saat daha onbir buçuk. Onun yatmasına daha en az iki saat var. Çalışıyor mu? Belki de karanlığı harcamağa uğraşıyordur. Son karanlıklarını... (sevdiği yitirdiği bulduğu gene yitireceği karanlıklarını bu karanlıkları ben de yitirecekmişim gibi oluyorum) Çıksam sokağa rastlarım belki de, ama rastlamak da istemem kimseye rastlamayayım. Evinde olmadığını bildiğim için evine doğru da yürürüm belki. Yarın, çıktığımı anlatınca sorar herhalde ona gidip gitmediğimi. Hayır diyece-

ğim, sana gelmedim. Bulamadığıma yanmasın diye. Çıksam...

GÜLÂY

Babam karanlığa karşı giyiniyordu. Pencereden ışık geliyordu. Gözlüğü parladı. Sinemadaki korkunç adam gibi ama ben korkmadım onun babam olduğunu biliyordum. Babam sessiz sessiz giyindi, bana baktı. Ben gözümü yumdum. Açtığımda sokak kapısı kapandı. Nereye gitti. Sinemadaki adamı hatırladım gene. Babam yokken gelebilirdi. Korktum büzüldüm. Sonra sokak kapısı açıldı kapandı. Babamın pabucunu çıkardığını duydum. Oda aydınlanmıştı biraz. Gök karanlığı erivordu. Babam gene bana baktı, soyunuyordu bir yandan. Saçım gözlerimi gizliyordu, onun için yummadım. Babam yorgun gibiydi. Oturun bir cıgara içti. Cıgara içtiğinde cok severim babamı, dumanları gözünün rengini alır vavar yüzünün her yanına, ama ren«n seçemedim. Sonra babam ctsrarasım söndürdü, vattı. Kimse uyanmadı, benden başka kimse bilmiyor babamın gittiğim, geldiğini.

MÜŞFİK

Mavivi sevdiğini daha bilmediğim günlerde onu birdenbire bir resmin derin sancı dip-

t

siz mavisine çekinerek benzettim, benzettiğimi söyledim, benzetmedim bu mavi sensin dedim daha doğrusu, cevap vermemişti önce sonra konuştu. O mavi ölümü bilemez, yanma gelse bilmeden tiksinir, dirimi durmadan tepirler ölümü ayırır içinden -yalnız dirim tohumunu bırakır. Talha bozgunu içinde bile dirimdir, tohumunu ekmiş, onun çocukları var oğlu var oğlu var, onu ölüm yatağında yatmakta olduğunu bile bile bırakacak iniltisine kulağını tıkamağa çalışarak evden kaçacak bir daha onu sağ göremiyeceğini bile bile evden çıkacak olmayan bir oğlu (o suçumun yükünü hâlâ içimde taşıyorum), mavi dipsizliğinde yalnız kalmayacağını biliyor seziyor umuyor Talha, uykusu kaçarsa onun için kaçar biliyorum, kendi dirimim onlarınkinden üstün tutmaktan korkuyor üstün tutmuş olmaktan çekiniyor kendine üzgü vermek istiyor suç sandığının karşılığını kendikendine ödetmek için, oysa boş bu sıkıntısı kendi yaşayışryla ödeyi arasında bir ayrılık belleyerek ödevini gereğince yapamadığını sanarak kendini yıpratması boş, bilebilir de bunu kendini yermekten kötülemekten yenilgiyi yılgınlığı bozgunu benimsemekten biraz vazgeçse görebilir de, vazgeçse —çünkü o mavi salt kendine üzgü vermek için bunları benimsiyor, çocuklarının evi-

nin hakkını yediğini sanıyor oysa onun tohumu yeşermeğe başladı bile, biliyor yalnız kalmayacağını (Reşit gibi yalnız kalmayacağını ben biliyorum onun yalnız kaldığını bir ben biliyorum onu ölüm döşeğinde yalnız bıraktığımı bir ben biliyorum ilintimi ölümünden önce kesmişçesine... Bir ben biliyorum iniltilerinden kaçmış olduğumu eve dönüp onu çenesi bağlı bulduğumda duvarların benim için o iniltileri hâlâ yankılandırdığını o günün gecesi biçimini almış olan yatağına isteyerek zorla yatmış olduğumu ayaklarımla ellerimle o biçimin sınırlarını arayarak ağlamaktan yorgun düşen anam uykuya vardıktan çok sonra bile o sınırları arayarak vakit geçirdiğimi bir ben biliyorum... İçeriden horultular geliyordu, 18 yıl önce nasılsa bir araya gelmiş —nasıl arayarak nasıl bir araya gelmiş olduklarına hâlâ bir türlü akıl erdiremediğim— iki ailenin bana yabancı yarısının horultuları geliyordu, elimizde avucumuzda hiç bir şey bırakmadıklarını bildikleri halde yardım bahanesiyle leşe üşüşen kargalar gibi eve dolan halamla kocasının horultuları... Yıllarca görüşmedikten sonra İstanbula dönüşümüzde birden karşımıza çıkan kendilerine evde bir yer bir oyuk açmağa çalışan ablasıyla kocası benim onu yalnız bırakışımın cezasını vereceklerdi bizi

yalnız bırakmamakla, cenazesinin başında bana kendimi onun oğlu sayıyor oğlu belliyorsam bir oğul olarak davranmam gerektiğini kupkuru gözlerle söyledikten sonra yeniden ağlamağa başlayan bir hala, böyle sözleri çocuklarına söyleyecek bir hala olmayacağını) kendi de biliyor kendi de biliyor ama kendine üzgü yaratmağa gelince (biliyor Tanrım bilmeli oğlunun küreği kapıp nereden geldiğini bilmeyeceği bir hınçla yağmurun yumuşatıp çamurlaştırdığı killi toprakları sert tahtaları kof bir gürültüyle eze eze yuvarlamayacağını bu işi yaütıktan sonra da onu artık kızılamayacak öfkelenemeyecek denli uzak görerek onu geride bırakmayacağını bilmeli Tanrım bilmiyorsa da bilmeli) gene de kendini tutamıyor...

Hâlâ onda aklım, hâlâ onda, ne yapıyordur acaba?

TALHA

Bana çavdarekmekl erin den açmıştı bir gün. Çavdarekmekleri dediği şeyi önce anlamadım. Ne demek istediğini sormadım. Nasıl olsa anlatacaktı. Aklıma önce cok garip bir şey geldi. Kussara'h Pitkhanas gibi bir ad söyleyerek anlatmağa başlayacağını sandım. Garip, eski adamları, ne zaman yaşadığı bilinmeyen eski kıralları birdenbire konuşma konu-

su yaparak söze girişmesine alışmıştım. Ama bu çavdarekmekleri eski insanlar değildi. Hele kıral değillerdi hiç. Bahanelerdi bunlar, yaşayışına yön vermiş, kendileri önemsiz yaptıkları yıkıcı bahaneler...

Başka bir gün, eski ahbaplarından birini anlatırken birden "Talha" dedi, "bir zamanlar, ömrümün bir yerinde, insanları heyecan yoluyla, tutku yoluyla tanıdım. Kaptım, kapıldım., sürükledim, sürüklendim." İçim burkuldu. Beni tanıması da heyecan yoluyla olmadı mi diye düşünmek istedim. Vakit bırakmadı. "Yaşadım, o zamanlar da yaşadım" dedi, "yaşamadım, varlığımı buna bağlamadım demiyorum" dedi, "ancak bir gün tek başıma kaldığımı anlıyordum. Tek başıma. îki kişi değildik. Bir tek kişiydim. Kalakalıyordum öyle. Yalnızdım, Hayatlar ayrı ayrı akıyordu. Heyecan yitivordu. Çatlayan, ufalanıp dağılan bir tortu kahyordu geride. Suyum başka bir su arıyordu o zaman." Düşünüyordum, düşünmeğe çabalıyordum arada, tik görüştüğümüz gün basım dumanlıydı hafiften. Evine götürülmenin sıkıntısı içindevdim. Karşılayışım kendime yontamadım, başkaları da vardı yanımda, ona yontamadım, ev sahipliğinin gerektirdiklerini yapıyordu. "Aranıyor, buluyor, heyecan, tutku

tutuşturup söndüren bir makine haline geliyordum."

Bunca saat dolaştım, yoruldum (kendimi yormak için elimden geleni yaptım onun evine değin de uzandım uyku içindeki, katları saydım birden karşılaşmamızı umarak karşılaşmamağı isteyerek sokak fenerlerini sayarak hesabı şaşırarak yavaş yavaş bir çıkmaza girdiğimi duyarak sokaklardan ışıklardan bu sokakları birkaç saat sonra dolduracak kalabalıklardan ürkerek sıkılarak nefret ederek gitmeyi uzaklaşmayı gene kendime kendikendime kurubaşıma kalmayı düşünerek ayağımı sürüdüm) bunları dışarıda da düşünmek istedim ama kafamın içi bir türlü düzene girmedi, atlayıp durdum birinden ötekine (karanlığın kaynarsıcak sayıya gelmez karanlığın içinde), şimdi yatağıma yattım, uyuyacağıma açılıyorum. Yorgunum. Gün ışıyacak neredeyse. Yorgunum (bacaklarım ellerim buruşturup durduğum alnım kırıştırdığım gözlerim omuzlarım ağır yükler kaldırmış gibi yorgun ama kafam koşuyor hâlâ ölmedi), sabah kalkıp işe gitmeliyim. Herkes hâlâ uykuda ama birazdan uykuları hafifleyecek. Hemen uyumağa bakmalıyım (ölmeğe bu gecelik ölmeğe). Ama bir an için kendimi makinenin, çarkların, vidalığm dışında duyuyorum. Ne olursa olsun, içi-

mi temizleyeyim. "Makine haline geliyordum" demişti, (bense düşünüyordum, onu ilk gördüğüm günü... sonra birden kalkmış, yanıma oturmuş, ötekileri bırakıp benimle konuşmuştu, ev sahipliği benden yana kaymağa başlamıştı, önce benden bildiği tek şeyi konuştuk, şiirlerimi... sonra yer değiştirdim, gene yanıma geldi, bilmem neden hemen oracıkta Lerzanı, çocukları anlattım anlatmam gerektiğini sezdim, onları anlatırken davranışını anlayamamıştım o gün, bugün de anlatmağa kalksam kendi kendime, gene de anlatamam ya, anlıyorum, daha doğrusu seziyorum artık anlamını, yanılmıyorum da, yanılmadığımı biliyorum. Belki de tutku yolunu tıkayan o an oldu, birden üzerine güvenmeyi andıran bir hal gelmişti, sesi açıldı, daha çok içmeğe başladık... Ötekiler vardı ötekiler yoktu... Sonra avrıldık —içimde ığıl ığıl bir şey akıyordu hatırlıyorum yılların ucunda eıı ucunda gelen tatlı bir su gibi yağmur yağsın isterdim o gece yağmur yağsın saçıma dolup yüzüme aksın istiyordum ama kar yağıyordu o gün yağmıştı kar da diniyor ağırlaşıyordu yavaş yavaş bir don kaplıvordu ortalığı— o gece bir daha buluşmağa karar verilmişti ötekilerce, ben önce isteksiz davranmıştım —sevindiricinin ürkütücülüğünü duydum belki de tatlı suya ağzımı

değdirmek susuzluğu artırır diye düşündüm belki de— neye karar vereceğimi bilemedim... Akşam buluşacağımız saatten çok daha geç bir vakitte buluştuğumuzda gözlerinde benden başkasını görmeyen bir hal vardı-)

Loşluğun içinden iççekmeleri gelmeğe başladı artık, uykunun sonuna yaklaşıldığını anlatan soluklar, birden dönüşler, kesilmeler, soluklanmalar, körükörüne atılmalar. Az vaktim kalmış. Duvar iyiden iyiye aydınlandı.

(o gece benimle konuşmak için çevremde dolanıyordu, benden başka her şey sıkıyordu onu sanki, beni bu hali sıktı, uzaklaşıp oturduğunu kulaklarını tıkarcasına içki içmeğe başladığını görünce de ben kalkıyor yanma gidiyor konuşmağa yeniden başlamak için elimi omuzuna dayıyordum —bir elin sıkışını anlıyordu ona sevindim yılların ucunda en ucunda gelen bir su tatlı bir su gibi sevindirdi beni omuzu canlanıyordu elimin altında, gözlerin gözlerin içine bakmasını anhvordu biliyordu ona sevindim otları yakan donların çözülüşü gibi yıllardan yıllardan sonra sevindim— gene konuşuyorduk, bir ara ayrılması gerekti beni bekleyin dedi giderken, elbet bekleyecektim ama neden elbet, bilmiyordum daha... geldi sonra, saatler gene geçip

(bu aydınlık artmasa ne olurdu Tanrım)
gitti, yola birlikte çıktık, herkesi darılttığını bile bile duyura duyura yürüyordu yanımda, kar yağmıyordu artık, epeydir yağmamıştı, yerler buz tutmuştu, ayaklarım üşüyordu, o başını yakasına gömüyordu, yürüyorduk, üşümemiz bile kesildi daha sonra, ayaklarımızı yerlerinde duymuyorduk artık, o da öyle demişti ben de, o kadar... yollarımızın aynı olması sevindirmişti bizi, evimi gösterdim, ama kapımın önünde durmadım onunla sokağın öteki başına değin yürüdüm, orada ben istedim öpüşelim dedim öpüştük, isteksiz değildi ama çekingendi... Şimdi anlıyorum, heyecandan korkuyordu, tutkudan korkuyordu hâlâ, sarhoşluğun bahane olmasından korkuyordu, ayrıldı, buluşmağa söz vermiştik biribirimize, ardından baktım o bakmadı gitti...
(ışık çoğalıyor, gidiyorum galiba)
ama bir gece) bir gece, "sen beni bulmağa hazırdın, bende aradıklarını" (yok yok öyle değildi öyle değildi) "bulduklarını bulmağa hazır..."

GÜLÂY

Ben uyandım, kalktım, sessizce, odanın kapısından baktım, babamın elleri sıkıhydı, sonra gözleri yumuldu, elleri açıldı düştü.

Yüznumâraya gittim. Döndüğümde uyuyordu, horluyordu sanki ama çıkardığı bir horultu değildi, ıhıltı gibi bir şeydi. Gene yattım. Şimdi güneş doğacak, kaldıracaklar beni, okula gönderecekler ama ben uyur gibi yapacağım onlar gelince. Uğraşsınlar beni uyandırmak için. Nasıl olsa gideceğim okula, tembelliğimden de değil...

RÂNÂ

Geceki uyku uyku değildi. Döndüm durdum yatağımda. Karnımdaki de oynadı, pıtırdadı, durmadı, (oynadıkça seviyorum onu, canımı acıttıkça seviyorum, yüreğim durur gibi oluyor birden sonra gene incecik bir un elermiş gibi dökermiş gibi çarpıntının içinden aydınlığa bolarmağa çıkıyorum, o zaman büsbütün seviyorum onu) Sadun bir şey söylemedi, ağzını açıp tek bir söz etmedi bana (etmesini de nasıl olsa beklemiyordum ama gene de...), bir şeyler olduğunu anlamıştır, anladığını sanmıştır. Sırtını çevirdi uyudu, (sırtını çevirip uyumanın en kısa çözüm yolu olduğuna öylesine inanmış ki, çekiliveriyor aradan çekiliveriyor birden her şeye yabancı kesiliyor, gamsız diyemem bilirim onu ama keşke ben de öyle olsam, onun gibi yapabilsem, sırtımı çevirdiğimde ardımda kalan bütün dünyayı bir

çırpıda silebilsem arria onun gibi acısını duymaktan diri diri yüzülmek duygusundan bir an bile kurtulmadan onun gibi yapabilsem...) Ben hâlâ rahat edemedim, tedirginliğim belli olacak diye büsbütün sinirleniyorum. Önüme bu sabah yedi tane de cetvel çıkardılar. Hesapta yoktu bunlar. Yapmağa çalışıyorum ama olmuyor, (bu tedirginlik bu tedirginlik... Arada bir arada bir de değil ya sık sık demeliyim bu kaçma duygusu kaçmak istiyorum kaçmak istiyorum istediğim anda istediğim yere kaçabileceğimi biliyorum da biliyorum nereye gitsem bir benim için ama birden uzaklarda çok uzaklarda olmak isteğini ne yapayım kaçmak istiyorum bambaşka insanların benim insanlarımdan bambaşka olan tanımadığım insanların yanma gitmek dillerini bilmediğim huylarını sularını törelerini bilmediğim insanların yanma gitmek onların yanında yabancı kalmak pahasına da olsa gitmek sanki ben burada her zaman yabancı değil miyim babam bile anam bile kocam bile herkes herkes bana yabancı değil mi beni kim anlıyor kim biliyor bana kim hak veriyor kıvrandığım zaman gururumu kurtarmak için yaptıklarımı kim doğru buluyor kim benim bencil bir canavar olduğumu söylemekten geri kaldı şimdiye de-

ğin kim) Bir sigara içimi dinlenme bahanesiyle dalga geçmeliyim, boğulacağım yoksa. Bütün arkadaşlarım da yapmıyor mu aynı şeyi? (ama ben yapınca başka türlü oluyor biliyorum bende bir şey var herkese batıyor; batan belki de benim batmaktan korkmayan halim; her neyse her neyse beni çekemeyenler nasıl olsa söyleyeceklerini söyleyecekler... Gitmek istiyorum belki de kanım çekiyor beni başka yerlere, bilmediğim görmediğim nasıl olduğunu bile düşünemediğim anamın ninemin bile görmedikleri garip yerler çağırıyor beni esmer kapkara saçlı kadınların erkeklerin dağ geçitlerinde dolaştığı bir yer bilmem ben öyle düşünüyorum belki öyle değil ama biliyorum ben oraya gitsem de iki dağ tepesi arasına tellerimi gerip kozamı örmeğe başlayacağım yeniden acılık kozamı zehir kozamı parçalayıp açıp havaya çıktığım zamanlar bir iki soluktan sonra dışarının havasına dayanamayıp yeniden örmeğe başladığım onsuz edemediğim nereye gidersem gideyim kurtulamayacağım beni doğuşumdan ilence uğratılmışlığımı kendinde saklayan ısıtan besleyen büyüten kozamı örmeğe başlayacağım öreceğim kapanacağım içine düşmanlarımı yıkmak için kozamın içinde acılığı damıtaca-

ğım zehri kaynatacağım en adı duyulmadık tozları bir araya getirip karıştıracağım bu zehre sonra bir gün kozayı parçalayıp çıkacağım kapılacağım kendimi unutacağım birden aklım başıma gelecek birden kaçmak isteyeceğim kozama kapanmadan başka insanlar başka töreler görmek isteyeceğim bunu bana yaptırmayacaklarını biliyorum düşmanlarım olacak düşmanlarım olacak çünkü beni istediğim gibi yaşamaktan alakoymuş olacaklar düşmanlarım olacak onları bağışlayamayacağım kaçmayacağım da çünkü kaçtığım zaman o adını bile ancak düşünebildiğim garip esmer insanların dağ geçitleri arasında sivri yüksek kaya okları arasında dolaştıkları o ülkeye kaçtığım zaman bile bu kez kaçmaktan kaçmanın da ayıbını kurtulunmazhğını duya duya kozamı yeniden örmeğe başlayacağımı biliyorum ben bu koza için yaratıldım bu kozayı örmem için Tanrının bir yüzkarası olmak için biliyorum acılığımı zehrimi koza yapıp içine sığmadıkça yaşadığımı bilmiyorum - başkalarının sevmeden yanmadan yandırmadan yaşadıklarını bilemeyişleri gibi...)

Cıgaram bitti, sezdirmeden yenisini yaktım. Sevmeden yaşamayanları, yaşayamayanları düşünüyorum da gene o geliyor aklıma...

Aylarca önce o gün karşıma çıktığında banâ baktı başını çevirip çevirmemeyi tarttı içinden belliydi, ben yardım ettim ona, «Merhaba» dedim. Gene şeytanım dürtmüştü. Ne yapacağmı bilmiyordum, merak ediyordum, onu yanlış mı doğru mu biliyordum onu merak etmiştim. Umudumu kıracak mıyMı? (her şeyden sonra her şeyden sonra artık bir umuttan söz açmanın boşluğunu bilmiyor değilim değildim ama demek gene hâlâ içimde bir umut bir şey...) «Merhaba» dedi, «Rânâ» dedirtmek istedim ama demedi bir türlü, bekliyordum adımı söylemesini bekliyordum umuyordum ama hiç değilse bu umut boşa çıkıyordu (boşa çıkmağa başlamıştı bir umudum düşmanlığım yeniden başlayabilirdi demek...) Kendisini sordum, annesini sordum cevap veriyor o da bana beni soruyor Sadünu soruyordu. Kuduracak oldum, (ağız alışkanlığım voksa daha kuduracak bir şey olmadığını ben de biliyordum. Kudursam önce kendime kudurmalıydım, bu durumda daha başlangıçtaydık onun suçu daha başlamamıştı, kendini tam olarak göstermemişti) Oyun uzun sürer gibi olunca «seni görmek isterdik gene» deyiverdim (kendimi tutamadım tutamadım aranıyordum gene) «ne gibi» diye sordu bükük ağzıyla. Ne gibisi yoktu bunun, açıklamamı is

tiyordu, açıklamam gerekiyordu, zehri bir daha diktim, «evde» dedim, «seni yeniden görmek isterdik, dostluğunu eskisi gibi yeniden isterdik...» (eskisi gibi olamayacağını bildiğim halde...) Gözünün içine bakıyordum, dik dik, «beni bağışlamak istersen...» Sesinin kırılacağını, kaş uçlarının burnundan uzaklaşıp alnına doğru yürüyeceğini, ağzının bu kez acılıkla bükületeğim biliyordum. Hepsi oldu. «Bağışlamak diye bir şey olamaz zaten» diyordu sesi, kırık kırık, «ben zaten bağışlanacak bir şey bilmiyorum, yani ortadı. öyle bir şey yok», kaşları şaşkın, ağzı bükük acılı. «Bağışlamak diye bir şey yok ki...» «Evet» demiş, üstelemiştim, «kızdığım yadsıma, bana çok kızdın, haklıydın da...» Sesi gene sertelmişti. «Kızıp kızmadığım başka konu, onu bırakalım şimdi». Sesi çekingenleşti sonra. «Eve mi geleyim... gene?» «Evet» dedim, «istersen yani... Yalnız seninle daha önce biraz konuşmak istiyorum. Ancak eve geldiğinde, benimle daha önce konuşmuş olduğunu Sadüna belli etmezsen... Bilmem, daha iyi olurdu belki...» Tartıyordu gene, gene yeniliyordu. «İyiliği içinse, olur» demişti. Seviniyordu aramızda bir kötülük kalmadığını söyleyebildiğine, besbelliydi. Ben de sevinmiştim, insanın eskiyen bir yaranın kabuğu-

nu tırnağiyle koparırken kazırken duyduğu sızlatıcı sevinçle...

Bir şeyler anlatmam gerektiğini sezdiğim için anlattım Sadunun halini, «ne yapayım, bir türlü adam olamam ben» bile dedim, setlerinin açılacağını bildiğim için. «Sen kızarsın belki bu söylediklerime, benden büsbütün nefret edersin ama madem beni bir dost olarak görebiliyorsun hâlâ, konuşabiliyoruz, bunları söylemeliyim» demişti. «Böylesine kıskançlık seni hiçbir sonuca götürmez Rânâ, bundan vazgeçmelisin. Bir erkeğin hayatında tek insan olmağı isteyebilirsin ama başaramazsın bunu... (birçok şeyleri biliyor anlıyor gibi konuşuyordu ama bir çok şeyleri de bilmiyor gibi) Bir kadınsın ama bir erkeğin bir kadından başka insanlara da ihtiyacı var» demişti, «ona arkadaş olabilirsin ama başkalarının da hakkını bilebilmelisin» demişti, «kusura bakma ama bu böyle» demişti. Kuduruyordum artık, bu kez kuduruyordum. Unutamıyorum hâlâ bu sözleri. «Hayır» demiştim, «ne münasebet, samimiyetine inandığım için konuştum, dinliyorum. Kızamam ki sana...» Nasıl görmedim, nasıl görmedim, «kızamam ki sana» dediğimde sanki «Kızsan da ne olacak? Nasıl olsa her şeyi çoktan yitirmiştik, senin

hatırın için yeniden başlamaktayız» dediğini, her haliyle bunu söylediğini nasıl anlamadım, görmedim. Kendi ustalığıma, kendi kozama dalmıştım. Ama o da batağa saplanıyordu, o da farkına varmamıştı bunun. «Sadun'a iyiliği için bile olsa, ihanet gibi bir şey oluyor bu» yollu sözler söylediydi sonra...

Hayır, doğrusu şu, ona birtakım şeyler anlatmak istedim. Onu eve çağırdım. Evde hayat dayanılmaz bir hal alıyordu. Müşfik ortadan çekildikten sonra Sadun'un huyları da değişmeğe başladı. Aslında Müşfik gittiği için değil, biliyorum. Ancak o da bir bahane oldu ona. Huyu değişti. Eskiden öyle olduğunu söylerdi ya inanmazdım, gerçekten de öyle oldu, tembelleşti, huysuzlaştı, beni beni (beni adamdan saymaz oldu türkçesi) unutur gibiydi, benimle konuşmamağa, akşamdan sabaha, sabahtan akşama yazılarından kitaplarından başka bir şeyle uğraşmaz oldu. Hastalanacak diye korkuyordum, sonra anladım, yazılarını gazeteye kendi götürüyordu ben evde yokken, havasını alıp dönüyordu ama benim haberim olmasını bile istemiyor gibiydi. Bana eziyet ediyordu, bu denli domuzluğunun tutabileceğini bilmezdim. Üstelik sanki domuzluk eden benmişim gibi bakıyordu bana. Bir

gün dayanamadım, başımı alıp çıktım sokağa, işte Müşfiği o gün gördüm. Müşfiği o gün onun için çağırdım eve, onunla gene görüşsün, onunla gene eskisi gibi konuşsun (eskisi gibi benim için olamazdı artık ama Sadun için olabilirdi diye düşünmüştüm), açsın ağzını, onu yeniden eski haline getirsin diye... Onun, Sadun için çağırdım onu, onun için her sözüne katlandım.Sadunu hâlâ sevdiğini bildiğim için (nereden biliyordum nereden bilebilirdim artık...) Sadunu hâlâ sevdiğim, kışkanğım için. Ateşle oynadım ama üstünlük eninde sonunda gene bende kaldı (acının üstünlüğü aranmış bulunmuş derdin üstünlüğü...)

ikinci cıgaram da çoktan bitmiş, bana bakıyorlar, düşünüyor gibi yapmalıyım, cetvelleri inceliyor gibi yapmalıyım, farkına varmamahlar, çalışmalıyım gene.

TALHA

Pencereyi açtım. Oysa her sabah açık bulurum. Bu sabah erken geldim, ben açtım. Dalmışım sonunda ama uyandırılır uyandırılmaz kalktım yıkandım giyindim çıktım. Sokaklar hâlâ kalabalıklaşmamıştı geceden beri. Yorgunluk duymuyorum. Pencereden maviliğe dalıp dalıp dönüyorum önümdeki kâğıtlara. Pencere yalnız benim sanki bugün. Kâğıtla-

makineye geçmiş ağır ağır doluyor. Pencere var, o benim işte, kâğıtların ötesinde mavi bir mutluluğa açılıyor. Kâğıtlar doluyor ağır ağır, çıkarıyorum onları, yenilerini takıyorum, o: lar da doluyor. Pencerede mavi orada hâlâ, duruyor yerinde, mutluluk gibi. Sarınıyorum bu maviye. Gök duru, dupduru. Benim göğüm, sarındığım mutluluğum...

Gece dalarken, Müşfiğin heyecan yoluyla, tutku yoluyla tanıdığı insanlardan uzaklaşmışım birden. Kendimizi düşünmüşüm. Anlıyorum şimdi, biliyorum. Bizimki heyecan yoluyla, tutku yoluyla tanışma olmadı. Durmadan heyecanlandık ama durmadan da heyecanımızı bastırdık. İkimiz de, konuşmadan, bu işi daha birlikte düşünmeden bundan korkmuş, elimizden geleni yapmıştık dalgaya kapılma mak için. Sevinçliyim bugün, buna seviniyorum galiba, alttan alta, açıkça farkına varma dan. Onun dediği gibi, makine olmaktan, bir kör sevgi makinesi olmaktan daha ilk anda kurtulmuşuz. Ona ilk gecelerden birinde, sevdiğim bir insan bir şey ister yahut severse o şeyi ben de ister ben de severim demiştim de, hemen atılmış, öyle olmamalı demişti. Öyle olması güzeldi ama öyle olmamalıydı, heyecanı silmek için. Çok sonra bir gün o, insan bir

insanı severse sever sevmezse sevmez ama bir kez sevdi miydi kusurları eksikleri yanlışlarıyla sevmeli dediğinde ben atıldım, o eksikleri yanlışları düzeltmeğe çalışmak seven insanın hakkı olmamalı mı diye sordum. Duraksamadan konuştu : «Düşünülebilecek en yüksek ölçü bu olsa gerek iki dost arasında».

Gök masmaviydi gene o gün. Gözlerinin yaşardığını görmezden geldim. Ben de başımı çevirdim.

Bir kâğıt daha.

Tanrıya sığındık ikimiz de.

(oysa ben de biliyorum ben de biliyorum o kaçma isteğini o kaçma uzaklaşma bozgununu o mavinin sarıya çöle dönüştüğü yeri zamanı ben de biliyorum ben de bildim uzaklarda iken yahut kendi evimde iken sevdiğim insanların yakınında uzağında örümcek ağır düşmüşlüğü önce sokulup tutmaz hale getirilmişliği sonra emilip boşalmayı ama şimdi unutmak istiyorum bildiklerime kapılıyorum gene ama kurtuluyorum kurtulabiliyorum kapılıyorsam kaçtığım korktuğum için değil ama zayıf yerlerimi yeniden hatırladığım için. Boş lâkırdı bunlar mavi var karşımda pencere var...)

GÜLÂY

Anladım şimdi. Biliyorum. Babam Müşfik amcama gitmiştir bu gece. Öğretmen bakıyor.

LERZAN

Bana dalgacı diyemezler ya. Sabah beri çalışıyorum. Şimdi biraz dinlenebilirim. Dalga da geçerim istersem. İşim bitti sayılır. Bi ara geceyarısı uyanıp da Talhayı yanımda göremeyince merak ettim. Bekledim, hiçbir yerden ses gelmiyordu. Çıktığını anladım. Huyudur çıkmak. Daha doğrusu huyuydu. Müşfik ortaya çıkalı beri yalnız iki kez mi ne çıktı gece ortası sokağa. Ne oldu diye düşündüm bir ara. Sonra bu gece Müşfiğin nasıl soluk soluğa kapıda göründüğünü hatırladım. Talhanm canının sıkılmasını anlamak güç olmadı. Uyumuşum gene. Ama bu sabah birden Müşfiğin eve ilk gelişini hatırladım. Kapıdaki hali dün gecekinin aynıydı da ondan belki. O akşam da öyle gelmiş, Talha evde mi diye sormuştu soluk soluğa. Hayır demiştim, bi arkadaşıyla buluşacaktı altı buçukta. O arkadaş benim demişti. Beş dakika geciktim de gi dince onu bulamadım durakta. Acaba beklemedi mi unuttu mu yoksa gelemedi mi diye

sormak istedim onun için geldim demişti. Ah yazık demiştim, o da çok üzülmüştür şir di, isterseniz buyurun bekleyin, bilmem ama gelir mi ki demiştim, hem iyi ki evi biliyordunuz demiştim ardından. Evet geçen akşam göstermişti demişti. Tam o sırada merdivenden Talhanın ayak sesi geldi. İkimiz birden, işte geliyor demiştik. Biraz oturmuşlardı, sonra Talhayı alıp evine götürmüştü. Aradan çok bir zaman geçmedi, eve girip çıkmağa başladı, evin adamı oldu. Düşünürüm de Talha böyle olacağını bilseydi o akşam durakta biraz daha beklemez miydi derim kendi kendime. Ama nasıl olsa ayni şey olacaktı... Oldu da...

Bir gece ona sevincimi söyledim, Talha sizinle arkadaş olduktan sonra ben çok sevindim dedim, olmayacak kimselerle düşüp kalkmıyor, eskisi gibi içmiyor dedim. Biz de içiyoruz ama dedi, öylesi değil dedim. Anladı sustu. Ben devam ettim, o başka bir şey söylemedi. Ama sevindiği gözlerinden belliydi.

Ancak bir gün geldi, canım sıkılmağa başladı. Kıskançlık gibi bir şey...

Evet efendim, evet getiriyorum. Bitti evet, bitirdim... (düşüneme3'eceğim...)

RÂNÂ

(aranmış bulunmuş derdin üstünlüğü su gibi hava gibi...)

SADUN

Bir şey var sanki bugün... Dün gece Rânâya bakarken onu düşünüyordum, bu sabah onu gene düşündüm, öğle üzeri de bizim sokaktan, bizim pencerenin önünden geçtiğini görünce bize geleceğini sandım. Katıldım. Ama zil çalmadı sonra, kapı vurulmadı. Talbanın bizden üç sokak yukarıda oturduğunu hatırladım. Cılk bir soluk geçti gırtlağımdan, (klor koklamış gibi şaka olsun diye arkadaşların burnumun altına tutup kokla bak dedikleri neyle dolu olduğunu bilmediğim bir tüpü kokladığım günü hâlâ unutamadım lisedeydik o arkadaşlar üstelik iyi arkadaşlarımdandı iyi belledıklerimden ciğerim yırtılır gibi olmuştu kan kusacağımı sanmıştım sonra kendime geldim ama bütün gün o koku burnum daydı o arkadaşlara da bir şey yapmağa kalkmadım ne dövdüm ne sövdüm ne küstüm bugün de öyle oldu ne küstüm ne de ne de ötesi yok ki bunun artık ama gerçekten klor koklamış gibi oldum cılk cılk yırtıcı...) Gel-

mek isterdi, biliyorum ama Rânâ yüzünden gelmiyor...

Yıldönümümden önceki iki gelişini zaten hayra yormamıştım. Onu acele acele evden savmağa çalıştım, Rânâ gelmeden önce. Garip bir direnişi vardı ama. Sanki Rânâ ile karşılaşmak istiyormuş gibi. Bense kaçmıyordum herhangi bir karşılaşmalarından. Biliyordum, Rânâ bir şey söyleyecek yahut hiçbir şey söylemeden hakaret edecekti ona. Son gidişinde, üzülme demişti ben gene gelirim (üzülme derken benimle alay ediyordu, kararını vermişti, beni hazırlamak için bile değildi o sözler, üzülme diyordu, sen istediğin denli uğraş çabala ben gene bildiğimi okurum diyordu) Geldi de. (hoş artık bugün düşüne düşüne gelmesine yol açanın belki de gelmesini isteyenin Rânâ olduğunu sezer gibi oluyorum, belki de yamlıyorum ama ilk geldiği gün yani Rânâyla ilk karşılaştığı gün ikisinde de benim aldanamayacağım bir hal vardı, Rânâ bir kav gayı kazanmış gibiydi, önce Müşfiğin bu hareketini beğendiğini gelmesinin hoşuna gittiğini bir daha üstünlüğünü belirttiğini sandım ama sonra sonra o kazanmanın gururu içinde biraz bir parça da istenen bir şeyin dilenen bir şeyin olup olmayacağı merakından kurtulmuşluğun sevincini seçer gibi oldum bilmer

bilmem bilmem) Rânâyla karşılıklı oturuyorduk. Geçen yıl kutlanan yıldönümümü hatırlıyordum ben. O gece evde bir sürü insan vardı. Müşfik de vardı aralarında. Eğlenilmişti, saatlerce eğlenilmişti. (ama ben eğlenmiyordum benim için eğleniliyordu ama ben eğ. nenlere bakıp biraz eğleniyordum canım sıkılmıyordu, memnundum ama onlar gibi eğlen miyordum ben Rânâ beni bildiği halde ben de eğlenceye katmak için elinden geleni yapıyordu ama benim kendi eğlencem yetiyordu bana onlarınkine katılıp daha çok eğlenemezdim böyleydim böyleyim ben) Yalnız Rânâda bir hal vardı, daha doğrusu geceyarısmdan sonra bir hal olmağa başladı, alttan alta akıp bir gün habersiz toprağı çökertiveren sinsi sular gibi... Ertesi gün çıkmıştı bu sıkıntı ortaya. Müşfiğin adı bir boşanma hikâyesine karışmıştı, Rânâ aradığını bulmuş gibiydi, (ka rıştırılmıştı daha doğrusu karıştırılmıştı demeliyim Rânâ bunu neden arasmdı onu da bilemiyorum ama böyle bir hali vardı) Müşfik bir yuvayı yıkmaktan çekinmeyecek bir adam diye tutturdu, (isteseydi Rânâ daha iyi bir bahane bulamaz mıydı sanki? Onun için bilemiyorum böyle bir fırsatı arayıp bulmuş gibi olmasını, hem eğlentinin orta yerinde...

Müşfiğin ocak söndürdüğü, söndürmekten çekinmeyeceği yoktu ki ortalıkta...) Yalnız Rânânın korkusu vardı. Böyle bir hikâyeye karışması sanki bize de uğursuzluk getirecekti. Rânâ her şeyden önce beni kıskanıyordu, biliyordum, beni yitirmekten korkuyordu. Müşfiğin uğursuzluk getirebileceğini (onu düşündüyse) o gece aklına takmış olacak. Onu böyle suçlandırmakla evden uzaklaştırmak istiyordu, anlıyordum, onu görmek bile istemiyordu artık. Korkuyordu. Yahut başka düşünceler vardı kafasında. Belki bırakılmış bir kadın olmaktan korkuyordu, belki de benim kaçmamdan. Müşfik bir boşalma bahanesi oldu. Birkaç gün o eve geldikçe, yarım ağızla bir merhaba dedi, konuşmadı, surat astı, sonunda bilgece beni zorladı o işi yapmağa, (ben istemeseydim, evet demeseydim, yaparım demeseydim yapmayabilirdim de ama yaptım ben t istiyordum demek, ben de kabul ediyordum, ona, Rânâya her nedense hak veriyordum demek) Ertesi gün Müşfiğe açıkça anlatmak zo runda kaldım. Rânânın ona artık güveni kalmadığını, bile bile isteye isteye bu karı - kocanın arasına girdiğini düşündüğünü artık or görmeğe tahammül etmediğini, eve hiç değilse bir zaman için gelmemesinin daha iyi olacağını söyledim. Kaçar gibi konuşuyordum.

Kovalanır da kaçar gibi. Kaçıyordum, ken dimden de kaçıyordum. Hır gür çıkmasını istemiyordum. Müşfik bunu kolayca anladı, bana yardım bile etti. Utanıyordum, kaçıyordum hâlâ Müşfik «olur» dediğinde, «gelmeyiveririm» dediğinde. Sesi boğuktu. Yalnız bir şey bilmek istiyordu. Sokakta karşılaştığımız zamanlar ne yapacaktık. Ne cevap vereceğimi bilemedim. Hale göre demiştim. «Buna da peki» demişti. Beni arada bir görmek isteyeceğini, evine gitmemi, dışarıda buluşmamız; söyledi. Peki dedim ama ben de inanmıyordum böyle olabileceğine. Kaçıyordum hâlâ. Allahaısmarladık, telefonunu bekleyeceğim dedi, gitti. Ondan sonra da ben aramadım. O bir iki kez kaçamak geldi, oturup konuştuk, gitti sonra. Bu işi nasıl yaptım şaşıyorum hâlâ.

Yıldönümümde geldi kapıya dayandı. Şaşırdım. Girdi içeri, bir şey olmamışçasına merhaba dedi Rânâya. Oturdu. Çok değil. Sonra gene geleceğini söyleyerek kalktı gitti. Şaşkındım. Rânâ memnundu sanki gene geldiğine Belki de geçen zaman onu değiştirdi diye düşünmüştüm. Bir iki kez daha geldi. Rânânın evde olduğu saatleri seçmesinde bir sebep aradım,kendini yeniden kabul ettirmeğe çalışmak-

tan bir başka sebep bulamadım. Son gelişi gene bir acı geliş oldu. Rânâ daha ilk sözlerinde Talhaya taş attı. Talhayı tanıdığından da değil, ben bile tanımıyorum. Onları birlikte görmüş olacak. Bana da Müşfiğe de yeni bir ders kazandırmak içindi bu taşı. Müşfik güldü, konuştu, ancak bu taşı da unutmadı. Gittiğinde bir daha gelmeyeceğini biliyordum. Rânâ söyleyeceğini söyledikten, karnındaki yeni dirimi üstü kapalı sezdirdikten sonra, yani artık ne olursa olsun, ne olmuşsa olsun, yenenin o olduğunu anlattıktan sonra çekilmiş yatmıştı. Birkaç gece sonra tiyatroda karşılaştığımızda Müşfik geldi benimle konuştu ama biraz ötede duran Rânâya bakmadı bile. Neden bakmadığını biliyordum ama bunu ikisi de bilmiyor, yani bildiğimi bilmiyorlar. Rânâ aynaların içinde önce Müşfiğe sonra Talhaya uzun uzun bakmıştı. Ben gözucu ile görüyordum Rânânın yaptığım. Farkında değildi ama o. Ondan sonra Müşfikle gözgöze geldiler aynanın içinde. Müşfik gülümseyecek bile oldu. Rânâ, onu gördüğünü belirte belirte gözlerini çevirdi, başka yana baktı. Artık her şey bitmişti. Ben hâlâ kaçıyorum. Bu kirli, bu çirkin hikâyeden kaçıyorum. İnsanların herhangi bir gizli duyguya bahane edilmelerinden kaçıyorum. Kaçacak yer bilmiyorum. Rânâ

daha iyi bir iş yaptığını mı sanıyor şimdi? (ama onu olsun kendimi olsun suçlandırmaktan ne çıkacak hepimiz suçlarımızı bile bile işlemiyor muyuz işleyip durmuyor muyuz işledikten sonra bir türlü yanaşmıyor değil miyiz ölüme ölüm bize ancak yapmayacağımızı yaptıktan sonra ağır gelmiyor mu?)

RÂNÂ

Bunu kabul etmeliyim artık. Akşamdan beri aklımda evirip çevirip durduğum, kendi kendime bir türlü kabul etmeğe yanaşmadığım şeyi kabul ettirmeliyim. Müşfiği sevdim, daha doğrusu istedim. Sadunu böylesine sevdiğim halde, elimden kaçırmamak için hayatımı çekinmeden ortaya koyabileceğim halde, o eğlenti gecesi Müşfiği sevdiğimi anladım, onu istediğimi duydum. Bana yüz vermiyordu. Yok, yüz vermek adî bir lâkırdı, yüz vermek değil, beni sayıyordu, onun için bir ablaydım, bir ne bileyim bir insan herhangi bir insandım, bana hiçbir başka türlü duygu duymadı, beslemedi, belki de besleyemeyeceğindendi ama olsun, besleyebilseydi gene de bana yaklaşacak, kötü niyetle yaklaşacak adam değil (kötü niyet dediğim şeyi. sanki ben istemedim mi? Ah bu anda burada olmayacaktım ben olmamalıydım, bütün bu şeyleri düşünmeme-

liydim, bildiğim insanlar dolmamalıydı aklıma, bildiğim sözler duymamalıydım çevrem de kafamda, o esmer insanlar arasında olmalıydım, tanımadığım seslerini bile anlayamayacağım insanlar arasında dar dağ geçitlerinden geçerken sepetleri başlarında o dağların ötesindeki vadilere kendi vadilerinin yemişlerini o garip çoğunun adı duyulmamış tadı bilinmemiş yemişlerini götüren kuşdilli insanların arasında olmalıydım, sıcaktan yarı çıplak gezen, Tanrıya körükörüne inandıkları bağlandıkları halde günah işlemek için hiçbi; fırsatı kaçırmayan yaşamanın tadından başka yalnız Tanrı korkusunu bilen adamlar arasında...) Sadunu, Talhayı sevdi, seviyor, bana yaklaşmadı bile. Kıskandım, ama Sadunu kıskandığım ölçüde kendimi de kıskandım galiba. Bir buçuk yıl kendi kendime bile bunu açıkça itiraf etmedim, edemedim. Şimdi edebiliyorum artık. Tehlike kalmadı. Müşfik biraz daha gelmiş olsaydı eve belki belki bir şey olurdu. Yok yok olmazdı gene olmazdı ya, evden uzaklaşması gerekiyordu...

Hepimizi kurtardım. İplerin benim elimde olduğunu, hepsini isteğimce oynatabilece ğimi gösterdim onlara, (yeni bir koza örmem gerekti çünkü yeni bir gömlek yalnızlığıma

beni yeniden bürüyecek bir şey kozanı gerekti bana hava gibi su gibi...) Gösterdim, gücümü öğrendiler, ben de öğrendim onlarla birlik kendi gücümü, ama ben güçsüz yanımı da biliyorum, onu da öğrendim. Talhayı bile kıskandım hakkım yokken. Yok yok bitti artık. Bu son karar olacak, dayanırsam tabiî, yeni bir çılgınlık etmezsem, bu son karar olacak. Müşfiği artık unutmak, onu görmemeliyim, onun yaşadığını unutmalıyını, çocuğum var nasıl olsa. Çocuğum var, her şeye karşı o koruyacak beni, bir oğlum olacak, olmalı, olur inşallah, Sadun da artık evlendiğim, beğendiğim, sevdiğim Sadun olacak. Müşfik yok, ol mayacak. Belki yıllar sonra... Hayır o kapıyı bile açık bırakmamalı. Yok. Bu kadar. Ne de kolaymış, aradan bir buçuk yıl geçince ne de kolay geldi... Müşfik yok. Kurtuldum ondan. Hepimizi de kurtardım. İpler benim elimde. Çekiliyorum artık...

(bir gün görüşürsek —gene de öyle düşünmeden edemiyorum— bir gün görüşürsek elimi uzatacağım gene, aynaları unutacağım konuşacağım, onu gene çağıracağım eve na:;ı olsa kurtulmadım mı kurtulmadık mı?)

LERZAN

Evet, kıskançlık gibi bir şey... Sabah beri bir sürü şey oldu ama, aklıma takıldı bir kez, kıskançlık gibi bir şeydi... Hoş sabah neleri düşünmüştüm, aklımdan çıktı bile, ama ha yır, hatırladım neye öyle dediğimi, evet, bir gece nedense canım sıkılmıştı, Müşfik Talhaya yarına deyip ayrılırken dayanamadım. Ne söylediğimi artık hatırlamıyorum ama bir şey söyledim, onu kıracak bir söz söyledim. Hay Allah, neydi... Neyse, hatırlayacağım da ne olacak, bana gece bırakmıyor, gündüz bırakmıyor gibi gelmişti o günlerde. Sonra sonra geçti bu. Alıştığımdan değil alıştığımdan değil... Talhayı güneş gibi severim, toprak gibi, ağaç, su gibi. Onu kıskanmağa hakkım yok, biribirimize bağlıyız çünkü. Her şeyimiz biribirine bağlı. Ben onsuz o bensiz edemeyiz. Almyazımız kenetlenmiş. Neden, bilmiyorum, yahut da öylesine biliyorum ki unuttum artık. Suladığım çiçek gibi. Korkmak boş. Bir gece Müşfiğin tehlike değil, güvenlik olduğunu duydum. Gelmiş oturmuştu. Talha yoktu. Gelecekti. Bekledik. Talha gelmiyordu. İlk yarım saatten sonra Müşfik sıkılır gibi oldu. Önce anlamadım, benden sıkılıyor sandım. Alınacaktım da. Sonra anladım. Talha yokken bek-

lemek istemiyordu evde. Çocukluğunu yüzüne vurmadım tabiî. Odanın öbür köşesinde büzülmüş oturuyordu, küçülüyordu, küçülmek istiyordu sanki. Benden utanıyordu belki de. Talhadan da utandığı geçti aklımdan, ama ondan utanmazdı. Onları da biribirine bağlayan bir sır vardı. O zaman aydınlandı gözüm. Bizim sırrımız başka, onlarınki başkaydı. Talha her iki sırrın birer yarısıydı. Onu büsbütün aydınlık gördüm, ışıdı gözümde. Bugün anlıyorum ya, bu genişliği bu anlayışı analık veriyor. Kadın ne denli genç olsa, ana olduktan sonra bir sürü şeyleri anlıyor. Ama Müşfiğin dediği gibi, bir yerde anlayışsız, kıskanç, dar kafalı olacağımdan korkuyorum, oğlum daha büyüdüğü, onyedisini aştığı zaman... (oğlum benim...)

O gece epey bekledikten sonra —evet, ne olduysa o gece olmuştu, şimdi aklıma geldi, ilk tanıdığım günlerdeydi, evden çıkıp gittikten sonra korkuyla Talhaya sormuştum, acaba senin üzerinde bir deneme mi yapıyor diye, o denli taşkın, o denli hesaplı göründüydü bana, kadın gözü aldanmaz derler, ben de aldanmadığımı sanmıştım (daha doğrusu aldanıp aldanmadığım çok önemliydi işin doğru sunu anlamak istiyordum) Talhayı, Talhanm duygularını bilirim, sevince bilirim nasıl olur

bilirim, Talhanın duygularım oyuncak edin oynamak isteyen bir adam mı acaba diye korkular girmişti içime— o gece epey bekledikten sonra, büzülüp küçüldükten sonra birden büyüdü, çocukları yataklarına gönderdi. Ben bir şey söylememiştim. O, tatlılıkla, sertlikle, gereken sözleri söyleye söyleye çocukları yatak odasına gönderdi sonra da ben gideyim Lerzan dedi, biraz daha bekleyin dememe kulak asmadı, kalktı gitti. O kapıdan çıkalı beş dakika ya olmuş ya olmamıştı, kapı açıldı. Talha girdi içeri. Sarhoştu. Bütün ömrünce onu öyle sarhoş görmemiştim. Yıkılıyordu, öleceğim, kurtar beni diyordu. Aklım başımdan gitti. Koşsam Müşfiğin ardından yetişebilirdim belki de ama onu bırakamazdım. Yolda nasıl karşılaşmamışlardı ona şaşıyordum. Elimden geleni, bütün bildiklerimi yaptım, onu biraz rahatlatabildim, yatırdım. Öleceğim diyordu, elimden tut diyordu, bitiyorum diyordu, neden sonra soluğu biraz düzeldi. Müşfiğin evini bilmiyordum, ona kolayca bulup getirebilirdim yoksa. Biliyorum, hemen, nasıl ise, nerede ise koşacaktı. Ama nerede bulabileceğimi bilmiyordum. Bir yerler düşünüyordum ama emin değildim. Neden sonra biraz düzeldiğini görünce vazgeçmiştim Müşfiği aramaktan. Ona sormuştum, Müşfiği getire-

yim mi demiştim, hayır demişti ama ne so" duğumu anlamış mıydı bilmiyorum. Onu nerede bulabileceğimi bilmememe nasıl yanmıştım o gece. O zaman sezmiştim işte onun güvenlik olduğunu. O vardı. Oysa Tahranın sıkılıp içmeğe sürüklendiği o gün, yanında eski arkadaşlarından biri vardı. Onu bırakmıştı böylesine içirdikten sonra. O da bir taksiye binmiş gelmişti. Ertesi gün bunları Müşfiğe anlattığımızda nasıl kıvrandıydı üzüntüden. Keşke çağırsaydmız deyip duruyordu. Sonra, taksi ile döndüğünü anlatınca vurulmuşa dönmüş, yerinmişti. Gördüm demişti o arabayı, kapıdan çıkmış biraz ilerlemiştim, arabanın içindekini de Talhaya benzetmiştim ama Tal hanın arabayla dönmesi tuhafıma gitti hem baktım araba kapının önünde değil berisind durdu demişti... Bakmış, arabadan birinin inmesini beklemiş, uzun uzun bekleyip kimse inmeyince üzüntüyle, ağırlıkla yoluna koyulmuş. Oysa Talha, sarhoşluğundan parasını bir türlü hesaplayamıyormuş, onun için gecikmiş. Üçümüz de yandıydık bu aksiliğe. Talha sarhoşlukla kapıyı da şaşırmıştı. (Müşfiğin anlattığı hikâyeye başka bir gün olsaydı inanmayabilirdim de, başka bir insan olsaydım Talhayı gördüğü halde başına bir sıkıntı açmamak

için kaçtığım düşünebilirdim de, ama o gün artık bunları düşünemezdim, biliyordum, düşünemezdim) Müşfikten bazan sıkılır gibi oldum ama yanlışımı çabuk anladım. Ona güvenebileceğimi de anladım sonraları... Şimdi iyi. Mesele yok, biliyorum.

TALHA

Bu akşam da Lerzan nereden hatırladı ysa, sarhoşluktan yıkıldığım o geCeyi hatırlattı söz arasında. Bilmem neden, gece çıktığımın farkına vardı da ondan mı? Neyse önemli olan o değil. O gecenin ertesi Müşfik nasıl üzüldüydü. Bekletmemi, körkütük olasıya içmemi unutmuş yalnız «Neden dönmedim, arabaya neden daha çok dikkat etmedim, neden çağırmadınız» dij'ordu hep. Neden içmiştim sahi, sürüklenmiştim besbelli, Kemal bir tane daha zorla deyip durmuştu o gece ama ben neden içmiştim... Müşfikten öc alır gibi bir halim vardı, belli belirsiz hatırlıyorum. Ondan öc alır gibi bir hal. O günden sonra da öyle oldu ya birkaç kez. Kendimi korumak için yapıyordum sanki. Ama kendimi neden, kimden koruyacaktım. O benim için bir tehlike olmadı ki hiçbir zaman.,. O gece böyle üzülürken bir an sanki «Hastalansa ağırlaşsa da ona herhangi bir şey yapabilme yardım

edebilme rahat verebilme fırsatı elime geçse» der gibi yahut düşünür gibi bir hal geldi yüzüne. Sevginin böylesinden **korktum.** Bu, h yecandan, kör tutkudan başka bir şey değil di. Bu, ateşti, yakan, tüketen, külünü bile dağıtacak gücü bulabilen ateşti. Sonra da böyle düşündüğüm için utandım. O da böyle duymuş olabilirdi ya bir an için, o da hemen utanmıştır öyle düşündüyse... Ama başka bir gece gene sıkılıyor gibiydim.; Onu hem istiyor hem istemiyordum. O gece onu istemeyişimin sebeplerinden birini sezdim. Onun her gecesini bana vermesi sıkıyordu beni. Bana yaşayacak vakit bırakmadığı için değil. Onun uzağında da yaşayacak vakit bulduğumu ona da söylemişimdir. Ona gittiğim zaman nasıl olsa ikimizin apayrı hayatını yaşıyoruz. Bu hayat ayrı ayrı ne benim ne onun, ikimizin hayatı. Saniye saniye yaşadığımız, harcanmaz, tükenmez... Bana geldiği, Lerzanm, çocuklarımın yanında bu kendimizin olan hayatı zorla başlattığı, beni evimden ailemden durduğumuz yerde de olsa zorla alıp götürdüğü zamanlar bile evimle onun arasında diri kalan bir saygı var, o yön de sıkmamak beni; ben de o hayatı yaşarken yaşadığımı bildiğime, damla damla süzdüğümü duyduğuma göre... (hayır

ama benim için gecelerini böyle harcaması sıkıyordu beni korkutuyordu daha doğrusu korkmadan kabul edebilmeli korkutuyordu... Hep o «bir gün gelir de...» korkusu dediği şey... Bu korkunun boş bir korku olduğunu kendi kaç kez söyledi ben de biliyorum ben de biliyorum) İnsan böylesine sevebildikten sonra korkuyu atmalı içinden, yaşamalı, yalnızca yaşamalı, içinden bu yaşamanın kurdu olacak her türlü ölüm tohumunu atabilmeli, atmalı diyor hep. Ben de farkındayım ama o korkuyu hâlâ içimden atamadığımı anlıyorum ara ara... Hep o «bir gün gelir de...» korkusu. Boş evet, ben de böyle belledim ama... (ama çöl var binlerle yılm gerisi öncesi var yalnızlık var yalnızlığın oyalanması çabası nın kişiyi aldatan boşluğu var dönmek kaçmak kendikendine kalmak isteği var sarı kum lar üstünde ^maviliğin altında araya başka bir rengin katışmadığı... Var ama...» Bu korku oluyor gene. Dediği gibi bu korkuyu atmak, gözünü yumup yalancı bir güvenlik duyusuna kapılmak olmamalı. Bu dirim, bu duygular her gün tartaklanmak, süzülmeli; uykuya kapılmak şöyle dursun uykusuzluk içinde kıvranmak bir bakıma, ama korkudan uzakta, uzakta bile değil, ötede (yıllık binlerce yıllık

korkulardan yosunlu kaypak karanlıklardan uzakta uzakta bile değil ötede bu karanlığın unutulduğu) korkunun bilinmediği bir yerde...

İçmiştik gene, birkaç gün oluyor (yok yalnız üç gün üç gün oldu da araya bunca günlük olaylar sığıştı gibi geliyor bana) içmiştik, ikimiz de tutukluklarımızı bir yana bırakmıştık. Ben söze başladım, nasıl oldu bilmiyorum, evin beni arasıra sıktığını anlatmak istedim. Belki beceremedim ama anlaştık. Sıktığı doğru değil, insanın an olur kendini kösteklenmiş duyduğunu anlatmak istedim. Zaten ben böyle şeyleri anlatmakta hep güçlük çekerim (öyle derim de kızar bana sen anlatamazsan sen anlatamadığını söylersen kim anlatabilecek der sözlerin yükünü sorumluluğunu bilmeyen insanlar mı der, belki de sorumluluğunu bildiğim için duyduğum için anlatamıyorum derim, kaçmak için farkmdayımdır o da farkında, deli der güler) Ama o gece gülemiyorduk, gülmüyorduk, hayatımızı yaşıyorduk, içindeydik, dışına çıkıp gülme inceliğini kendini beğenmişliğini atıyorduk bir kıyıya. Deniz daha önemliydi. Konuştuklarımız başlangıçta her zamanki gibiydi, biribirimizi kavrıyorduk, ele geçiriyorduk, sonra son-

ra ışın can damarına geldik. Durdum. Benden söz açmıştı, beni bulmaktan... Durdum. Sen zaten arıyordun dedim, bir şeyler arıyordun dedim, onları bulmağa hazırdın dedim, o zaman karşına ben çıktım, hazırdın bulmağa, bende buldun o aradığını, bende görmek istediğin, bulduğun şeyleri bulmağa hazırdın... İpi uzatmıştım, elimdeydi, çekişine göre ya düğümü sağlamlaştıracak ya da çözecek Bekliyordum. Başını salladı. Bekliyordum. Evet dedi, hazırdım belki, ip geriliyordu, hazırdım belki, ip kayıyordu,' ama sende bulmağa değil, ip sıkışıyordu. Sende bulmağa değil. Tesadüf diyelim istersen dedi. Tesadüf ama her şey de, ömrümüzü kuran her şey de tesadüf ya... Sen de tesadüfsün ben de. Kelimelerle oynamayalım. Tesadüf değil Tanrı diyeceğim ben... Her neyse dedi sonra, şu yahut bu yolda tesadüf ama sen olmasaydın bulacak mıydım aradığımı, evet hazırdım belki ama... Aması var... İp orta yerde duruyordu. Düğümü ertesi gece bağladı, (her zaman öyle yapar bunu kusur sayacak mıyım ki?) Yolda giderken. Sustuktu bir ara. Birden karanlığa doğru Talha dedi, dün gece her zamanki gibi eşekliğimi ettim sana hazırdım belki derken, tesadüf derken; Tanrı derken doğruyu söyle-

misim, düşündüm, bütün gece düşündüm, arıyordum ama bulmağa hazır değildim, sende bulmağa, seni bulmağa hazır olmadığım gibi. Arıyordum yalnız, belki ne aradığımı da iyice bilmiyordum, seziyordum ancak. Ama sende buldum. Bulduğumu bildim ama yadırgadım, kötü bir şeyin yadırganması gibi değil, kişinin kapalı havalarda başını kaldırıp tepesinde arı duru bir maviyi görünce yadırgaması gibi, güzel bir tek bulutu engin maviliğin içinde görüp yadırgaması, mavinin güzelliğini yadırgaması gibi bir şey. Hazır olsaydım yadırgamazdım. Bu yadırgamanın ardından gelen sevinç her şeyi çözdü... (yağmur çiseliyordu sıcak dingin suskun bir yağmur yüzünü kaldırdı bir daha söyledi kaçıncı kezdi bilmiyorum bir daha söyledi ona yağmuru sevdirmiş olduğumu, eskiden kaçardım yağmurdan şimdi hiç değilse yanındayken bu yağmurun saçlarıma gözlerime ağzıma yağmasını seviyorum diye, yağmuru ikimiz de seviyorduk) Öyle demişti. Ama bir gece önce, bunları daha söylemeden, ipi büsbütün düğümlemeden bıraktıktan sonra, kıskançlık sözüne akıvermişti. Bizim olan bir şeyle bunun dışında kalanların davranışından ötürü... Aşka dayanamayan kimselerden, aşktan ürken kimselerden

açmıştı, Yehudayı anlayıp anlatmağa kalkışt birden... Karmakarışık anlatıyordu ama bir ışık beliriyordu sözlerinin içinden. Sürünesim gelen bir ışık. Aşk onun anlattığı gibi olmalıydı (benim bildiğim gibi benim de bildiğim gibi susup söylemediğim gibi susmaktan ST rılaeağım yakında) Ölümden kurtulmuş, ikinin her şeye karşı tekliğini bulmuş... Gözleri doluydu parlıyordu, yaşları çenesine doğru akıyordu. Yüzümü çevirmedim uzun bir zaman... Bakışıp durduk.

Neredeyse gelir. Silkineyim. (silkineyim patlayayım yılların tortusunu boşaltayım başlayacağım yakında aylardır uyuyan ateşi uyandıracağım uyanacak kendiliğinden boşalacak akacak susmadan ayrılacağım söze geçeceğim geçmişlerin içinden gelen söze...)

DİLÂVER

Gecikti gene bu gece, yemeğe gelmeyecek demek. Oysa bu sabah evden çıkarken dün geceyi unutmuş gibiydi. Sarıldı bana. Hep anneciğim diye çağırdı beni. Bir sürü şey istedi benden. Bilirim onun bu çocuk şımarıklığını. Beni sevindirdiğini bildiği için mi yapıyor yoksa ona hizmet etmem mi hoşuna gidiyor, arasıra bilemiyorum. Ama hayır, bilmeliyim,

beni sevdiğini göstermek için bundan başka bir yol düşünemiyor çoğu zaman, (sevmesini nasıl biliyor diye şaşıyorum arasıra ömrü boyunca sevdiklerini hep böyle mi sevdi ki...) Benim için de böyle ama, ben de biliyorum istediğim şeyin bu olduğunu. Ama bu sabah da aynı şeyi yaptığı halde neden gelmedi ye meğe? Bir şey mi oldu, gene bir şey mi hatırladı, kızdı mı yoksa... (bütün ömrüm böyle geçti hep onu düşündüm böyle elimde ne kalıyor eninde sonunda...) Talhaya mı gitti acaba? Ona gittiyse beni hatırlamaz bile, yahut hatırlasa da onu bırakıp gelmez. Onu bek lemekten vazgeçip yemeğe oturdum. Lokma lar boğazımdan geçmiyor. Yemediğim içim kızıyor sonra, yemeye yemeye hastalanmak mı istiyorsun sen diyor. Nasıl yemek yemek ister canım o olmadıkça yanımda? Onun gelmediği zamanlar benim aç kaldığımı düşünürse gelmesi, yemekleri hiç aksatmaması gerekirdi. Beni gerçekten düşünüyorsa... Belki de gerçekten üzülüyor, düşünüyor ama gene gelemiyor ayrılıp Talhanın yanından... O Talha... Hayır ama, çok arkadaşını gördüm, hiçbiri ona erişemezdi, ben bile inandım buna, ben bile güveniyorum ona, ama böyle her gecemizi... Hoş onun alıp almadığı belli değil,

Müşfik benim oğlum, bilirim onun huyunu. (Talha Müşfik için bambaşka bir şey oldu onun bile farkındayım, ötekilerin hiçbirine böyle bağlanmadı, başka bir şey bu bambaşka, eski artık unutulan bilinmeyen dostluklar gibi) Bu yemeği bitirmeğe çalışmalıyım. Gelmeyecek. Kimbilir hangi olmayacak saatte kapının açıldığını duyacağım, anahtarlarını cebine sokusunun sesini tanıyacağım, odama gelip başucumdaki lâmbayı söndürmesini bekleyeceğim, gözlüğümü, kitabımı gözümden, yastığımdan almasını duyacağım, yatağına yatışını dinleyeceğim, uyuyuşunu... Yarın sabah yeniden o uykudayken kalkıp başucuna gideceğim, onu uyurken seyredeceğim. Oğlum benim. Ne yaptıysa, ne olduysa... Oğlum... Ne olurdu Talhanın zamanından biraz da bana vermeyi isteseydi ama...

MÜŞFİK

Ne yapıyordur şimdi? Gecikmeme bakıp sokağa fırlamasa bari. Koşuyorum ama yetişecek miyim ona? Bir yetişsem... Konuşacağım var, konuşmalıyım, görmeliyim onu...

Sesi geliyor kapının ardından. Durabilirim, soluk alabilirim...

Konuşacaklarım her zamanki gibi Önemsiz, önemsiz göründüğü halde önemli ufacık şeylerdi. Dün gecenin sözünü etmemeğe çok dikkat ettim konuşurken. Bir ara açıldı o konu ama hemen uzaklaştık ondan... Yalnız sıkıldığımı, başımı alıp ağaçların altında, karanlıkta dolaştığımı söyledim, o da çıktığını söyledi. Bana gittin mi diye sordum korkarak, hayır dedi, kimseyi görmek istemiyordum. Sevindim. Beni gelip de bulamamış olsaydı üzülecektim, daha çok üzülecektim. Ama sıkılıp bana geceyarısı gelmeğe kalkması da ne sevindirici olurdu... Bu kez uyandırmağa karar vermiş olarak...

Hayır aklım başka yerde. Ona birdenbire söyledim düşündüğümü, beni arasıra kabul etmek istemiyorsun dedim. Nasıl dedi. Öyle dedim, anlatmak elimden gelmez şimdi, ancak sözümü de geri alıyorum hemen dedim, az önce anamın sözünü ederken —benim gibi enayice korkulara kapılarak— bana onu çok yalnız bırakma dediğin için sözümü geri alıyorum. Beni kabul etmek istemeyişin belki de bu yüzden demedim ama hâlâ aklım oraya takılı. Evet gerçekten beni kabul etmek istemiyor gibi geliyor arasıra. Benden uzaklaşıyor, onu görmek istediğim halde arasıra bir

sürü bahane buluyor beni görmemek için çare arıyor (biliyorum unutmamalıyım belki kendikendine düşünürken bile bunu açıkça geçirmiyor aklından yalnız o kendini suçlu bulma duygusu onu deliyor arasıra yüzünde görüyorum onu ellerinde gözlerinde unutmamalıyım bunu kendi bencilliğime dalıp ben de bencilliğimin duygusundan kurtulamıyorum ya) beni tutmaktan korktuğunu seziyorum bazı bazı, anlıyorum, yaptığının çocukça bir şey olduğunu anlatmak istiyorum ona. Sonra vazgeçiyorum. Vazgeçiyorum çünkü ben de duyuyorum bunu arasıra, ben de arasıra korkuyorum, onu tutmaktan kösteklemekten (bu duygusunun suçluluğunun deliciliğinin de boş oldu ğunu kendine boş yere üzüntü yarattığını da söylemek isterdim ama ben de öyle değil miyim?)

Bana anam çok yalnız bırakmasan dediği sıra gözünün içine bakıyordum, ben de öyle düşünüyorum dedim zaten ama bu kendi hayatımızı yaşamaktan vazgeçmek demek olmasa gerek... Gözlerinde bir parıltı gördüm, donuklayan bir parıltı. Başımı çevirmedim ben de, onun yaptığı gibi. Orada da bağlandık artık...

Beni yalnızken gördüğü zamanlar daha sevinçli, beni yalnızken görmek istiyor, farkındayım. Ama beni yalnızken görmeğe alışırsa bir çeşit kaçmaya gitmiş olacak, onu istemiyorum. Kaçmamalı, bilenmeliyiz. Kaçan insanlardan söz açmıştık bir gece, bana «bulmağa hazırdın» dediği gece, kaçanlar var demiştik, bir de sığmak bulanlar, sığmağı bulanlar onu aramış olanlar, arayarak göklerin altında dolaşmış olanlar. Bir de kaçanlar var ama, nereden kaçtığını belki bilen ama nereye kaçtığını hiç bilmeyen insanlar. Onlara neden yaklaşalım, neden onlara benzeyelim. Kaçmaya benzeyen bir şey yapmamalıyız. Yalnız kalmanın mutluluğu içinde bu mutluluğu kaçmağa değer bulmamalıyız. Ben de kaçmak istediğini duvarım arasıra. Bendim geçenlerde ona —Talhaya— anamla konuşurken ona —anama— geçmiş günlerinden söz ettirmemeğe çalışmasını söyleyen, onlardan söz açtığı zaman tatlılıkla, kararlılıkla sözü başka yere getirmesini söyleyen. Anam geçmiş günlerini ancak gözyaşlarıyla anar, üzülmemesi için ben de konuşturmam onu konuşturulmamağa da üzülüyor ama ötekine üzüldüğü ölçüde değil. Talhadan da aynı şeyi istedim. Ama bunu isterken, Talhanın bu sözlere, bu geçmişe yabancı kalmasını da istemiş olmuyor muydum?

Ben de kaçmak istiyorum ara sıra. (bildiklerimden bilmediklerimden) Ben de kaçmamalıyım. Sığmağı bulduktan sonra...

TALHA

Bencillikten neden açtı bu gece? Bencillikten uzak olduğumuzu o bilmezse kim bilecek? Ben de biliyorum bencilliğe benzeyen bir sürü davranışın altında bencillik değil bambaşka bir şey olduğunu, (onun bencilliğe benzeyen bir sürü davranışının altında) Bencillik değil, kendini orta yere getirerek bütün dünyayı bu kendiliğin çevresinde kurmanın sonucu bu. Bencillik değil ama her şeyi, beni bile kendi gönlünün içinden görmek. Ben. de aynı şeyi yapabilirdim. Yapmıyorum ama. Ben de onu dünyanın ortası bellemiş gibiyim, (yakında sözler başlayacak benim için de yakında az kaldı ben de söze geçeceğim geçmişe geçeceğim aramızda çözülmemiş en önemli düğümler yakında başlayacak ortaya atılmağa artık güçlüyüz başlayabiliriz bilmeceler çağı yakında başlayacak çözülecek bilmecelerin çağı şimdiye değin konuştuğumuz her şeyin ötesinde ardında kalan ikimizin de değinip kaçtığımız şeyler benim için değil onun için değil bizim için önemli olar şeyler) Ben de boyuna onun söylediklerinden

başlıyorum yürümeğe. Ama bencillik nasıl geldi aklına durup dururken, eski konuydu... Ama gelir onun aklına, gelir, tartaklama dediği de bu değil miydi bir bakıma? (yalnız yakında başlayacak olan çağı beklemiyor o beklemiyor karanlığın sözle aydınlanmasını isteyen bekleyen oydu ama bunu beklemiyor biliyorum şaşıracak ama güçlüyüz artık güç lü olmalıyız ben de tökezlenebilirim o da ama tökezlenmeler de sona erecek mevsimler gibi tükenmez göründüğü halde güçlü olmalıyız)

MÜŞFİK

Bencilliğin ötesine geçtiğimi, geçtiğimizi anlatmak istedim, gereksizdi biliyorum ama edemedim söylemeden. Belki de anlatmak istediğimi daha bilmiyor. Bilmiyor daha ama yakında onu bile anlatabileceğim açıkça, ürkmeden, korkmadan. Bencilliğin çirkinliğin ötesine nasıl geçmiş olduğumu, olduğumuzu. Bilmiyor, belki açmak güç gelecek bana ama anlatmalıyım ona nasıl her ölçünün ötesinde olduğunu, daha güçlüyüz artık, olmalıyız, anlatacağım, yakında. Bencilliğin sözünü çok ettim bu gece, dolandım çevresinde. Yakında başlayacak her şey.

Ama, onun olmadığı bir yere gitmektense ömrüm boyunca yerimden kımıldamak istemediğimi biliyor. Geçen gün, gene gitmekten, gezmekten konuşurken ben gitmem nedenini bilirsin dediğimde ben de gelirim birlikte gideriz demedi mi? Gidemez, ben de gidemem, ama benim gitmem için onun da gitmesi, birlikte gitmemiz, onun ağzından çıkan bir söz olmadı mı?

Güçlülüğün umudundayız.

**1 9 5 6**